

2015•2016
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef
De verjaring van de strafvordering

Promotor :
Prof. dr. Michele PANZAVOLTA

Stefano Geebelen
Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

Maastricht University

2015•2016
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

De verjaring van de strafvordering

Promotor :
Prof. dr. Michele PANZAVOLTA

Stefano Geebelen
Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

Samenvatting

Als gevolg van talrijke wetwijzigingen, ingegeven om de intreding van de verjaring zo veel mogelijk uit te stellen, heeft de Belgische wetgever een zeer uniek, maar tegelijkertijd zeer complex regime in het leven geroepen. Het sleutelen aan de verjaring van de strafvordering werd hierbij gestimuleerd doordat de traditionele functies van deze rechtsfiguur als grotendeels achterhaald kunnen worden beschouwd.

De elementen die zorgen voor een quasi-onberekenbare verjaring zijn het bestaan van meerdere verjaringstermijnen waarvan de toepassing soms wel afhankelijk is van de door de rechter opgelegde straf en dan weer niet en de onoverzichtelijke aanvangsregeling waarbij vooral het begin van de verjaringstermijn voor het misdrijf valsheid en deze voor voortgezette of collectieve misdrijven complex zijn. Daarnaast zorgen het groot aantal stuitingsdaden en de talrijke schorsingsgronden, waarvan er één recent gedeeltelijk vernietigd is geweest door het Grondwettelijk Hof, voor een moeilijk te berekenen strafrechtelijk verjaringsregime.

Indien men het bovenstaande vergelijkt met de Nederlandse vervolgingsverjaring, kan men stellen dat deze zowel strenger is als eenvoudiger. Dit uit zich in een verjaringsregime waarbij de meest ernstige delicten niet verjaren, terwijl de termijnen voor de andere strafbare feiten zowel aanzienlijk langer zijn als exclusief op basis van de wettelijke maximumstraf worden aangewezen. Deze verdachtenonvriendelijke aspecten compenseert men met een minder uitgebreide lijst aan stuitingsdaden en een schorsingsfiguur die bijna onbestaande is.

Om de rechtszekerheid van de verdachte te verhogen en de uitoefening van de prerogatieven voor leden van het O.M. en het gerecht te vergemakkelijken, zonder dat er afbreuk wordt gedaan aan de verstrengende wettelijke evolutie van de verjaring van de strafvordering, kan men de verjaring van de strafvordering afschaffen voor de meest ernstige strafbare (zedes) feiten, de bepaling van de toepasselijke verjaringstermijn volledig loskoppelen van de strafoplegging door de rechter en de stuiting voorbehouden aan daden van vervolging. Ten slotte kan de wetgever de schorsing van de verjaring invoeren voor het geval dat de inverdenkinggestelde bij de regeling van de rechtspleging ongefundeerde excepties opwerpt en deze wegens de inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht, het uitstel wegens het voorhanden zijn van een prejudicieel geschil, de bijzondere termijn van verzet en het ongeldig verzet volledig op heffen.

Dankwoord

Het einde van mijn opleiding is inzicht. Een geschikter moment dan deze is er dus niet om de mensen te bedanken die hebben bijgedragen aan de verwezenlijking van dit werk. In eerste instantie zou ik Prof. Dr. Michele Panzavolta willen bedanken voor zijn uitstekende begeleiding en voor het geven van de nodige feedback.

Daarnaast verdient mijn echtgenote Burcu een pluim voor al de tijd die ze heeft willen verliezen om mij te begeleiden naar de bibliotheek en de volle en liefdevolle steun die ze aan mij heeft verleend. Zonder haar was dit werk een utopie gebleven.

Ten slotte zou ik mijn ouders willen bedanken voor de mogelijkheden die ze me hebben gegeven.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
1. De <i>ratio legis</i> van de verjaring van de strafvordering	3
1.1 De traditionele functies	3
1.2 Houden de oorspronkelijke redenen nog stand?	5
2. Een evaluatie van de verjaring van de strafvordering	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Kenmerken	9
2.2.1 In beginsel van toepassing op alle misdrijven.....	9
2.2.2 Is van openbare orde.....	9
2.2.3 Draagwijdte en controle	10
2.3 Termijnen	11
2.3.1 In beginsel afhankelijk van denaturatie	11
2.3.2 Verjaringstermijnen voor misdaden	13
2.3.3 Verjaringstermijnen voor wanbedrijven en overtredingen.	15
2.3.4 Verjaringstermijnen voor seksuele misdrijven t.o.v. minderjarigen ...	16
2.3.5 Verjaringstermijnen in bijzondere wetgeving.....	17
2.3.6 Het beginsel van onmiddellijke toepasbaarheid van verjaringswetten	18
2.4 Berekening.....	19
2.4.1 Aanvang van de verjaringstermijn	19
2.4.1.1 Strafbare poging	19
2.4.1.2 Aflopend misdrijf.....	19
2.4.1.3 Voortdurend misdrijf	20
2.4.1.4 Voortgezet misdrijf.....	21
2.4.1.5 Gewoontemisdrijf.....	23
2.4.1.6 Seksuele misdrijven gepleegd t.a.v. minderjarigen.....	24
2.4.2 Concrete berekening	25
2.5 Stuiting	26
2.5.1 Werking	26
2.5.1.1 Uitgangspunt.....	26
2.5.1.2 Binnen de oorspronkelijk verjaringstermijn	26
2.5.1.3 Omvang van de stuiting	27
2.5.2 Daden van onderzoek	28
2.5.3 Daden van vervolging	29
2.6 Schorsing.....	30
2.6.1 Werking	30

2.6.1.1	Uitgangspunt.....	30
2.6.1.2	Omvang.....	31
2.6.2	Schorsingsgronden	32
2.6.2.1	Wettelijke schorsingsgronden	32
2.6.2.2	Jurisprudentiële schorsingsgronden	39
2.7	Conclusie: overzicht van de complexe elementen.....	40
3.	De vervolgingsverjaring in Nederland: een vergelijking.	45
3.1	Inleiding	45
3.2	Kenmerken	46
3.3	Termijnen	48
3.3.1	Verjaringstermijn op basis van de wettelijke maximumstraf.....	48
3.3.2	Verjaringstermijnen	50
3.4	Aanvangsregeling.....	53
3.5	Stuiting	55
3.5.1	Kenmerken.....	55
3.5.2	Daden van vervolging	57
3.5.3	Gevolgen nietigheid voor stuiting.....	59
3.6	Schorsing.....	60
3.7	Conclusie	63
3.7.1	Gemeenschappelijke kenmerken	63
3.7.2	Specifieke verjaringstermijnen voor de jeugd.....	63
3.7.3	Wettelijke maximumstraf als definitieve aanwijzing verjaringstermijn	64
3.7.4	Een ingekrompen verjaringsregime met langere termijnen	65
3.7.5	Een grotendeels identieke aanvangsregeling	66
3.7.6	Minder stuitingsdaden in combinatie met een soepel nietigheidsregime	67
3.7.7	De schorsing is bijna onbestaande	69
4.	Een concreet voorstel tot wijziging van de verjaring van de strafvordering...	71
4.1	Afschaffing van de verjaring voor de meest ernstige misdaden	71
4.2	De bepaling van de verjaringstermijnen a.d.h.v. voorlopige aard van het misdrijf	74
4.3	Aanpassingen aan de aanvangsregeling	76
4.4	Stuiting voorbehouden aan daden van vervolging	77
4.5	Schorsingsgronden beperken.....	78
	Eindconclusie	81
	Bibliografie	83

Wetgeving	83
Internationale wetgeving	83
België.....	83
Nederland	85
Rechtspraak.....	85
Europees Hof voor de Rechten van de Mens	85
België.....	86
Grondwettelijk Hof	86
Hof van Cassatie	86
Andere rechtspraak	88
Nederland	89
Rechtsleer	89
België.....	89
Boeken	90
Artikels	91
Nederland	92
Frankrijk.....	93
Zwitserland	93
Andere	93

Inleiding

Zo lang als men zich kan herinneren, tracht de overheid overtreders van de (straf)wet op te sporen, te berechten en uiteindelijk te bestraffen. Tegelijkertijd ontstond er een voedingsbodem om de lange tijdsduur tussen het plegen van een misdrijf en de vervolging van de verdachte te beschouwen als een grond van verval voor de uitvoering van de strafvordering. Dit fenomeen stond bekend als de verjaring van de strafvordering of de verjaring van het misdrijf. Sinds 1791 is er in West-Europa de tendens ontstaan om deze rechtsfiguur te onderwerpen aan een algemene wettelijke regeling. Ook ons land kent een uitgebreide strafrechtelijke verjaringsregeling. Deze is te vinden in de artikelen 21 t.e.m. 28 van de Wet houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering.¹

Belangrijk is dat verjaring van de strafvordering kan worden uitgesteld door de uitoefening van de strafvordering. Het stellen van daden van onderzoek en van vervolging zorgt er in beginsel voor dat de verjaring terug van nul begint.² Daarnaast is het mogelijk dat de verjaring stopt met lopen omdat de instelling of de uitoefening van de strafvordering door een wettelijk beletsel wordt verhinderd.³ Zodra de gevolgen van dergelijk beletsel verdwenen zijn, herneemt de verjaring zijn normale gang. Het voorgaande noemt men de schorsing van de verjaring van de strafvordering.

De negatieve implicaties van het bestaan van een verjaringsregeling zijn (zoals men in de media vaak aanhaalt) dat er geen veroordeling wordt uitgesproken ondanks het feit dat de openbare aanklager beroep kan doen op (betrouwbaar) bewijs, dat een verdachte gebruikmakend van vertragingstechnieken kan ontsnappen aan berechting of dat een beklaagde zijn naam niet kan zuiveren doordat deze geen vrijspraak kan bekomen. Het voorgaande heeft ervoor gezorgd dat de wetgever, onder invloed van het samenspel van de media en de publieke opinie, de verjaringsregels steeds meer in vraag heeft gesteld. Bijgevolg heeft de wetgever al sinds de tweede helft van de twintigste eeuw meerdere ingrepen in het leven geroepen die het intreden van de verjaring uitstellen, maar tegelijkertijd de verjaringsregeling ook onoverkomelijk complex maken. Het meest recent wetgevend initiatief maakt deel uit van de zogenaamde Potpourri II Wet.⁴ Deze brengt een volledige herformulering van artikel 21 VT.Sv. met zich mee.⁵ Daarnaast voorziet artikel 60 van deze wet ons van een specifieke regeling inzake de aanvang van de verjaring bij een seksueel voortgezet misdrijf en introduceert artikel 61 het niet ontvankelijk verklaarde verzet als schorsingsgrond.

---

¹ Wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, *B.S.*, 25 april 1878.

² Artikel 22 VT.Sv.

³ Artikel 24 VT.Sv.

⁴ Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *B.S.*, 19 februari 2016.

⁵ Art. 59 van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie.

Als gevolg van voorgaande evolutie wordt het voor de vervolgingsgerechten, de (straf)rechters en de verdachten steeds meer een huzarenstukje om de intreding van de verjaring te voorspellen.⁶ Het doel van deze scriptie is dan ook om op zoek te gaan naar de complexe aspecten van deze rechtsfiguur en om voorstellen te doen die zowel gevolg geven aan de aversie van de wetgever als inspelen op de vraag naar vereenvoudiging. Om het voorgaande te realiseren zal de auteur inspiratie halen uit het Nederlandse recht. De vervolgingsverjaring staat immers bekend als een minder complex alternatief.⁷ De kans is dus groot dat de benadering van de verjaring door onze Noorderburen relevant kan zijn voor de zoektocht naar een eenvoudig maar tegelijkertijd streng verjaringsregime.

Vooraleer men kan antwoorden op de onderzoeksvraag dient men meerdere sub onderzoeksvragen te beantwoorden. Eerst dient men te begrijpen welke de bestaansredenen zijn van de verjaring van de strafvordering. Daarna dient men deze te analyseren en te achterhalen of deze nu nog even relevant zijn. Hierdoor wordt het immers mogelijk om de groeiende aversie jegens de verjaring van het misdrijf beter te verklaren en de (wettelijke) gevolgen van deze afkeer in beeld te brengen. Vervolgens volgt er een analyse van de werking van de verjaringsregeling. Hiermee zal de auteur de oorzaken van ingeroepen complexiteit van de verjaring aan het licht brengen. Ten slotte worden voorstellen geformuleerd die de nood aan verstrenging en vereenvoudiging samen zullen brengen. Inspiratie voor deze initiatieven zal men in het Nederlands recht proberen te vinden. Een bespreking en vergelijking van de vervolgingsverjaring dringt zich dan ook op.

---

⁶ Een probleem dat door de rechtsleer wordt aangehaald: J. MEESE, "De berekening van de schorsing van de verjaring van de strafvordering: sudoku voor gevorderden", *Nullum Crimen* 2007, 362-365; VAN DEN WYNGAERT, C. & DE SMET, B., "De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken?", *R.W.* 1997-98, 169-174; R. VERSTRAETEN & P. HELSEN, "De vaudiville van de verjaring", *T. Strafr.* 2003, 163-165.

⁷ Dit wordt aangehaald in J. VERMEEREN, "De verjaring van de strafvordering", *Jura Falc.*, 2005-06, nr. 1, <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/42n1/Vermeeren.html>.

1. De *ratio legis* van de verjaring van de strafvordering

1.1 De traditionele functies

De zoektocht naar de oorspronkelijke fundamenteën van de verjaring van het misdrijf is voor twee redenen relevant. Ten eerste helpt het resultaat van deze ons om de rechtsfiguur beter te begrijpen. De draagwijdte, de termijnen, het aanvangspunt, de voorwaarden voor schorsing en stuiting en de gevolgen van de verjaring hangen immers af van de grondslag die men geeft aan dit instituut. Daarnaast hanteert de wetgever de maatschappelijke en juridische relevantie van deze functies als criteria om de verjaring al dan niet aan te passen. Met andere woorden, de aversie van de wetgever jegens de verjaring van de strafvordering kan men verklaren aan de hand van het al dan niet nuttig zijn van de traditionele functies.

Om de oorspronkelijke *ratio legis* van de verjaring van de strafvordering te vinden, dient men terug te gaan tot het jaar 1808. Dit is namelijk het moment waarop de Napoleontische wetgever deze rechtsfiguur onderwerpt aan een nieuwe legislatieve regeling in de Code d'Instruction Criminelle (hierna: C.I.C.).⁸ Door de toenmalige Franse overheersing van België werd deze regeling zonder enige vorm van weerstand overgenomen door het Belgisch wetgever, met inbegrip van haar motieven.⁹ Bijgevolg deelt de Belgische verjaring van de strafvordering haar functies met de Franse *Préscription de l'action publique*.

De lezing van de voorbereidende werkzaamheden leert ons dat de verjaring van de strafvordering steunt op drie funderingen. Ten eerste blijkt uit de toelichting van Réal aan de Franse *Corps Législatif* dat de verjaringstermijn voor de beklaagde gelijk staat aan "*une insomnie de vingt ans*" of een twintigjarige periode van slapeloosheid. De Staat de mogelijkheid geven om een persoon na deze periode van onzekerheid en wroeging nog te vervolgen en te bestraffen zou te veel van het goede zijn.¹⁰ Anders gezegd, men stelde het tijdsinterval tussen het plegen van het misdrijf en de bestraffing gelijk met een surrogaatstraf.¹¹ Dit doordat de termijn die vereist is om tot de verjaring van het misdrijf te kunnen besluiten, gepaard gaat met allerlei angsten en momenten van onrust.¹² Deze vrees voor bestraffing komt overeen met het opleggen van een strafrechtelijke sanctie en mag volgens DEL PERO, met het oog op de naleving van het *ne bis in idem* principe, niet worden gecumuleerd met een gerechtelijke straf.¹³

---

⁸ In ons recht bekend als :Wetboek van strafvordering 17 november 1808, *Bull. Off.* 27 november 1808.

⁹ Dit blijkt ook uit een rapport van de Belgische Commissie van Justitie belast met het onderzoek van de invoering van de Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering. Zie X, "Rapport de la Commission de la Justice, chargée d'examiner le Projet de Loi contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale", *Documents parlementaires Sénat*, 1877-1878, nr. 40, 8.

¹⁰ Exposé de motifs fait par M. le comte Réal, séance de Corps Législatif de 6 décembre 1808" in J.-G. LOCRÉ, *legislation civile, commerciale et criminelle de la France ou commentaire et complément des Codes Français*, XXVIII, Paris, Treuttel et Würtz, 1831, 170.

¹¹ E. VAN HOOREBEKE, *Traité des prescriptions en matière pénale*, Brussel, A. Vandale, 1847, 47.

¹² J.-L., COUSTURIER, *Traité de la prescription en matière criminelle*, Paris, Auguste Durand, 1849, nr. 15, 16.

¹³ F. DEL PERO, *La prescription pénale. Histoire- notions generale- durée des délais relative et absolus de prescription de l'action pénale et de la peine*, Lausanne, Editions Staempfli, 1993, 47.

Daarnaast achtte de wetgevende vergadering het van belang dat de maatschappelijke rust niet zou worden verstoord door de vervolging van een reeds vergeten misdrijf. In het kader hiervan speelt de helende functie van de tijd een cruciale rol. Zo gaat men er vanuit dat met het verstrijken van de tijd de herinnering aan het misdrijf steeds vager wordt en uiteindelijk zelfs wordt vergeten door de maatschappij. In samenhang hiermee zal de maatschappelijke behoefte aan bestrafning ook afnemen. De voorstanders van het verklaringsmodel zien de intreding van de verjaring dus als indicator voor het moment waarop het opleggen van een straf meer kwaad dan goed zal doen.¹⁴ Enerzijds omdat de schade die werd veroorzaakt door het misdrijf reeds is uitgewist door de tijd waardoor een vervolging niet langer nuttig is. Anderzijds vanwege de negatieve invloeden die deze kan hebben op de sociale vrede doordat deze kan worden verstoord door een vergeten misdrijf terug boven water te halen.¹⁵

Bovendien benadrukte de invoerders van de C.I.C. dat de verjaring van de strafvordering zorgt voor de betrouwbaarheid van rechterlijke beslissingen doordat het openbaar ministerie zijn vervolgingsrecht niet mag uitoefenen en dat de rechter geen uitspraak mag doen over iemands (on)schuld wanneer deze beslissing te lang na de feiten zou volgen.¹⁶ Hiermee doelt men op de omstandigheid dat het vinden van betrouwbaar bewijs na een aanzienlijk verloop van tijd een zeer moeilijke tot onmogelijke opdracht is. Hoe langer men namelijk wacht, hoe moeilijker het wordt om betrouwbaar bewijs te vinden waarop de rechter zijn beslissing kan baseren. Het is deze onbetwistbare zwakte van bewijsmateriaal die de verjaring van de strafvordering rechtvaardigt.¹⁷ Denk aan gevallen waarbij getuigen onvindbaar blijken te zijn of enkel nog onduidelijke herinneringen koesteren. Bovendien kunnen bewijsstukken veranderen of verdwijnen. Naar aanleiding van voorgaande lijkt het billijk om geen uitspraak te doen over de schuldvraag van een beklaagde.¹⁸ De verval van de strafvordering impliceert dus niet de vrijspraak van de verdachte. Het is immers zo dat het tijdsverloop de mogelijkheid reëel maakt dat een vrijspraak onterecht is.

De verjaring van de strafvordering versterkt tevens de rechten van de verdediging of de bewijslevering à décharge. Volgens deze theorie is het feit dat er op uitzonderlijke wijze belastend bewijs voorhanden is niet voldoende om te besluiten tot een veroordeling van een beklaagde wanneer het aannemelijk is dat de tijd heeft gezorgd voor de aftakeling van de ontlastende bewijslevering.¹⁹ De aangesprokene die na lange tijd geconfronteerd wordt met de uitoefening van de strafvordering zal

---

¹⁴ L. ROSENGART, *La prescription de l'action publique en droit français et allemand avec l'examen des récents projets de réforme*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1936, 13-14.

¹⁵ G.J.M. CORSTENS, "De rol van de tijdsfactor in het strafrecht", *RM Themis* 1986, 444.

¹⁶ H. MOAZZAMI, *La prescription de l'action pénale en droit français et en droit suisse. Etude de droit comparé*, Montreux, Ganguin & Laubscher, 1952, 76.

¹⁷ F. DEL PERO, *La prescription pénale. Histoire- notions generale- durée des délais relative et absolus de prescription de l'action pénale et de la peine*, 43.

¹⁸ Rapport fait au Corps Législatif, dans la séance de 16 décembre 1808, par M. LOUVET, en présentant le voeu d'adoption émis par la commission législative, sur le Titre VII du Livre II du Code d'instruction criminelle", in J.-G. LOCÉRÉ, *Legislation civile, commerciale et criminelle de la France ou commentaire et complément des Codes Français, XXVIII*, Paris, Treuttel et Würtz, 1831, 184-185.

¹⁹ A. JACOBS, "La prescription de l'action publique ou quand le temps ne passe plus...", in X., *Actualités de droit penal et de procédure pénale*, Brussel, Ed. Du Jeune Barreau de Bruxelles, 2001, 272.

immers moeilijkheden ondervinden bij de uitoefening van zijn bewijslast. Denk aan de onmogelijkheid om een geldig alibi voor te leggen of aan het verdwijnen van bewijsmiddelen die wijzen op het bestaan van een strafuitsluitings- of strafvermindingsgronden.²⁰

Om het kort te houden kan men besluiten dat de Belgische verjaringsregeling steunt op respectievelijk de theorie van de verjaring als surrogaatstraf, de theorieën van de leer van het vergeten en het verdwijnen van de maatschappelijke noodzaak aan bestraffing en de theorie bestaande uit de verjaring van de strafvordering als garantie tegen gerechtelijke dwalingen.

1.2 Houden de oorspronkelijke redenen nog stand?

Met betrekking tot de procedurele theorie van de verjaring als bewaker van de juistheid van rechterlijke beslissingen kan men opwerpen dat deze niet volstaat om het bestaan van de rechtsfiguur in de huidige maatschappij te verantwoorden. Ondanks het feit dat men niet kan ontkennen dat de tijd een negatieve impact heeft op de betrouwbaarheid van bewijsmateriaal à charge en de rechten van de verdediging moet dit argument toch genuanceerd worden. Men mag immers niet uit het oog verliezen dat de maatschappij er vandaag de dag zeer anders uitziet dan de vroeg negentiende-eeuwse samenleving. Als gevolg van de technologische ontwikkelingen van de laatste decennia is het voor de openbare aanklager en de verdachte eenvoudiger dan ooit om bewijzen te vergaren.²¹ Indien de technologie niet volstaat om de invloed van de tijd op de betrouwbaarheid van bewijsmateriaal te verhinderen, bestaan er bovendien ook andere mechanismen die rekening houden met de invloed van de tijd op het strafproces. Denk aan het beginsel *in dubio pro reo* (twijfel speelt in het voordeel van de verdachte), het vermoeden van onschuld en het leerstuk van de redelijke termijn.²² Het voorgaande gebruikt onze huidige minister van Justitie GEENS ook als één van de argumenten om de verlenging van verjaringstermijnen voor misdaden die aanleiding geven tot het opleggen van een levenslange gevangenisstrafdoor te verantwoorden.²³

Betreffende de verjaring als filter tegen het opleggen van een onnodige strafrechtelijke veroordeling nadat de verdachte reeds een eerste straf heeft uitgezeten bestaande uit de periode van angst en onzekerheid wegens de dreiging van vervolging kan men stellen dat het geen geldig argument is om het bestaan van de verjaring te verantwoorden. Ten eerste omdat ze geen verklaring geeft voor de verjaring van minder ernstige misdrijven zoals overtredingen. Het plegen van dergelijke misdrijven brengt immers niet in alle gevallen hevige momenten van onrust met zich mee tijdens de periode vereist voor verjaring.²⁴ Daarnaast beantwoordt deze theorie niet aan de realiteit. Doordat de bestraffende aard van de tijd afhankelijk is van de persoonlijkheid van de dader, is het niet altijd zo

---

²⁰ J. MEESE, *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, Gent, Larcier, 2006, 34.

²¹ P.A.M. MEVIS, *Capita strafrecht: een thematische inleiding*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2006, 481.

²² Betreffende de werking van het beginsel *in dubio pro reo* werpt MEESE op dat de vrijspraak het logisch gevolg dient te zijn van de vaststelling door de rechter dat de betrouwbaarheid van het belastend voorgelegd bewijs op een te verregaande wijze is aangetast door de tijd.

²³ Wetsontwerp van 30 juni 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 1219/001, 38.

²⁴ G.J. VAN DE LAGEMAAT., "Is de vervolgingsverjaring verjaard?", *AA* 2012, 345.

dat deze tijdens de jaren na het plegen van de feiten zich in een angstige situatie zal bevinden. Het is zelfs zo dat er bij de meerderheid van de daders die zich dankzij het temporele verval van de strafvordering hebben kunnen onttrekken aan berechting, geen aanwijzingen werden gevonden dat ze voorafgaand aan de verjaring hebben geleden of bloot werden gesteld aan kwellingen van een onzeker en onstabiel leven.²⁵

Betreffende de toepassing van de leer van het vergeten en het verdwijnen van de maatschappelijke behoefte aan bestraffing als basis voor de verjaring van de strafvordering, vormt het wetsvoorstel tot verlenging van de verjaringstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden van 5 februari 2002 een goed voorbeeld van het feit dat de leer van het vergeten niet optimaal geldt voor de meest ernstige misdrijven.²⁶ Bijgevolg is het aannemelijk dat de tijd niet altijd zorgt voor het verdwijnen van de maatschappelijke nood aan bestraffing. Het is zelfs zo dat voor bepaalde controversiële feiten de sociale behoefte aan bestraffing na een verloop van tijd nog zo krachtig is waardoor ze zelfs de oorzaak vormt voor de verlenging van verjaringstermijnen. Een goede illustratie hiervan is volgens de federale regering van 1993 fiscale fraude.²⁷ Aldus wordt a.d.h.v. de tijdsbestendige bestraffingsnood van de bevolking en het falen van de leer van het vergeten duidelijk dat de verjaring voor de maatschappelijk ernstige geachte misdrijven juist zorgt voor dat hetgeen ze moest voorkomen: sociale onrust. De omstandigheid dat de strafrechter een vermoedelijke pleger van een zwaar (zeden)delict niet kan veroordelen louter en alleen omwille van de verjaring van de strafvordering, doet het publieke vertrouwen in de rechtsorde dalen en kan de maatschappij doen twijfelen over haar veiligheid.²⁸ Het voorgaande wordt volgens mij op haar beurt gestimuleerd door de subjectieve selectie en rapportering van strafzaken door de pers. Dat deze geen voorstander is van de situatie waarbij een vermoedelijke dader een proces ontloopt door het intreden van de verjaring van de strafvordering blijkt al snel door het lezen van verscheidene persberichten.²⁹

Om deze en bovenstaande redenen lijken de traditionele verantwoordingsgronden van de verjaring van de strafvordering steeds minder relevant te worden. Het gevolg hiervan uit zich in verscheidene wettelijke ingrepen die het intreden van de verjaring van het misdrijf steeds meer hebben uitgesteld. Een analyse van deze wetgevingsstukken leert ons dat deze instrumenten zich vooral richten op het

---

²⁵ A.J.A. VAN DORST, *De verjaring van het recht tot strafvordering*, Arnhem, Gouda Quint, 1985, 60.

²⁶ Wetsvoorstel tot verlenging van de verjaringstermijnen van niet-correctionaliseerbare misdaden. *Parl. St.* Kamer 2001-02, nr. 1625/001, 3. Ze halen immers expliciet aan dat het de *ratio legis* van deze verlenging gericht is op het voorkomen van de verjaring van de eerste roofmoorden van de Bende van Nijvel, terwijl de feiten reeds dateerden van bijna twintig jaar geleden (deze dateerden van 30 september 1982 en stonden op het punt om te verjaren op 29 september 2002).

²⁷ Zo valt er in het ontwerp van de programmawet van 24 december 1993, die oorspronkelijk enkel gericht was op het verlengen van de verjaringstermijnen voor georganiseerde financiële criminaliteit, letterlijk te lezen dat "wat betreft de witteboordscriminaliteit, de verjaringstermijn niet meer aan zijn maatschappelijk doel voldoet: immers de verjaring van de strafvordering wordt gerechtvaardigd door het feit dat na een zekere tijdspanne een bepaald feit geen maatschappelijke onrust meer veroorzaakt en dat een veroordeling op dat ogenblik weinig of geen zin meer heeft. Daarentegen stelt men vast dat, op het gebied van de financiële criminaliteit, de omstandigheid, dat zwaarwichtige zaken door de verjaring belemmerd worden, aanleiding geeft tot een maatschappelijke reactie voor dewelke men niet ongevoelig mag blijven.", ontwerp van programmawet, memorie van toelichting, *Parl. St.* Kamer 1993-94, nr. 1211/1, 4-5:

²⁸ *Kamerstukken II* (NL) 2010/11, 32 890, nr. 3, 1.

²⁹ <http://www.qva.be/cnt/aid823360/mogen-pedofiele-misdrijven-pas-na-30-jaar-verjaren>;
<http://www.voxeurop.eu/nl/content/article/207471-de-doofpot-werkt-niet-meer>;
<http://www.hln.be/hln/nl/922/Nieuws/article/detail/2359370/2015/06/15/Grote-corruptiezaak-Regie-der-Gebouwen-verjaard.dhtml>; <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-aalst/-laat-dossier-bende-van-nijvel-alstublieft-niet-verjaren-a2479795/>

voorkomen van verjaring in belangrijke fiscale fraude dossiers, in zaken van seksueel misbruik van minderjarigen³⁰ en in de beruchte Bendel van Nijvel saga. Zoals *infra* zal blijken, heeft deze aversie van de wetgever jegens de verjaring van de strafvordering gezorgd voor een complex en quasi-onwerkbaar geheel van regels.

---

³⁰ Deze materie kreeg vernieuwde aandacht vanaf het einde van vorig decennium door de uitgelekte kindermisbruikschandalen binnen de Kerk. Zie L. HUYBRECHTS, "De Wet tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en pedofilie binnen een gezagsrelatie", *R.W.* 2011-2012, 1150-1166. voor een samenvatting van de problematiek.

2. Een evaluatie van de verjaring van de strafvordering

2.1 Inleiding

Nu dat men ontdekt heeft welke de fundamenteën van de verjaring van de strafvordering zijn, kan men zich gaan concentreren op de eigenlijke verjaringsregeling en haar werking. Men gaat de huidige verjaringsregeling aan een bespreking onderwerpen en men zal de complexe aspecten identificeren betreffende de kenmerken, de termijnen, de berekening, de stuiting en de schorsing. De wetswijzigingen die hebben geleid tot de hedendaagse regelgeving worden tevens besproken. Voorzichtigheidshalve zal men ook de wijzigingen geïntroduceerd door Potpourri II incorporeren in de bespreking.³¹ Ten slotte zal de auteur dit hoofdstuk beëindigen met een samenvatting van de knelpunten van het huidige strafrechtelijk verjaringsregime.

2.2 Kenmerken

2.2.1 In beginsel van toepassing op alle misdrijven

*“Elk misdrijf, hoe zwaar ook, is aan verjaring onderwerpen”.*³² Dit citaat van R. DECLERCQ gaat over het algemeen karakter van de verjaring van de strafvordering en was tot 7 augustus 2003 volledig juist. Een lezing van het eerste lid van artikel 21 VT.Sv leert ons echter dat vanaf de inwerkingtreding van de Wet van 3 augustus 2003 misdrijven gekwalificeerd als genocide, misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden niet verjaren.³³ ³⁴ Deze wet introduceerde dus het principe van onverjaarbaarheid voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht. Bovendien zijn de bepalingen van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering van toepassing op de verjaring van misdrijven die hun wettelijke grondslag in bijzondere wetten hebben, tenzij deze laatste anders bepalen.³⁵

2.2.2 Is van openbare orde

---

³¹ Deze zijn reeds in werking getreden op 19 februari 2016. Zie art. 143 wet van Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie.

³² R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 103.

³³ Art. 19 wet van 5 augustus 2003 betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, *B.S.*, 7 augustus 2003.

³⁴ Zie de zinsnede *“Behoudens wat de misdrijven betreft omschreven in artikelen 136bis, 136ter en 136quater van het strafwetboek,”* in artikel 21, lid 1 VT.Sv.

³⁵ Cass. 18 november 2009, *Arr.Cass.* 2009, nr. 677.

De verjaring van de strafvordering is, zoals de subtitel doet vermoeden, van openbare orde.³⁶ De grondslag hiervoor kan men vinden in de stelling dat de verjaring van het misdrijf geacht wordt te bestaan in het algemeen belang. Het voorgaande is op haar beurt verantwoord door te verwijzen naar de traditionele functies van de verjaring en de verhouding van deze met het streven naar een goede rechtsbedeling en een efficiënte proceseconomie enerzijds en het voorkomen van sociale onrust anderzijds.

De belangrijkste gevolgen van het voorgaande voor de strafvordering van een beklaagde of beschuldigde is dat de rechter de verplichting heeft om het verval van de strafvordering door verjaring ambtshalve in te roepen, dat de rechtsonderhorige geen afstand kan doen van de verworven verjaring en dat het intreden van de verjaring in elk stand van het geding kan worden opgeworpen, ook voor het eerst voor het Hof van Cassatie.³⁷

2.2.3 Draagwijdte en controle

De verjaring van de strafvordering heeft als gevolg dat na het verloop van een zekere termijn, de strafvordering niet meer kan worden uitgeoefend, ook al is men al reeds begonnen met de uitoefening ervan. M.a.w., de strafvordering vervalt wanneer deze niet binnen de geldende termijn wordt afgesloten. Zowel de veroordeling van de strafrechter als deze van de appelrechter dienen binnen de geldende termijn te vallen. Dit betekent echter niet dat de veroordeling gezag van gewijsde dient te verkrijgen voor het intreden van de verjaring.³⁸ In het kader van een cassatieprocedure dient men na te gaan of de verjaring al dan niet is ingetreden op de dag van de uitspraak van de bestreden beslissing.³⁹

Doordat de strafrechters en het Hof van Cassatie op eigen initiatief moeten nagaan of de verjaring is ingetreden, is het belangrijk dat ze zich kunnen vastklampen aan een datum dat geldt als feitelijk gegeven van de dag waarop het misdrijf werd gepleegd.⁴⁰ Doordat de toetsing van de feiten aan de verjaringsregeling niet afhangt van de partijen, is het zo dat de strafrechter door een gebrek aan conclusies niet verplicht is om de begin- en einddatum van de verjaringstermijn te vermelden.⁴¹ Daarnaast heeft het Hof van Cassatie bij het (ambtshalve) onderzoek naar verjaring de mogelijkheid om regelmatig overgelegde processtukken te raadplegen om bijgevolg te beslissen dat de verjaring niet is ingetreden doordat er stukken zijn die wijzen op een stuiting van de verjaring.⁴² Indien de inhoud van de bestreden beslissingen en deze van de processtukken onvoldoende blijken te zijn voor

---

³⁶ H. BOSLY, M.-A. BEERNAERT, D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Charte, 2014, 189.

³⁷ Cass. 19 december 1972, *Pas.* 1973, I, 394.

³⁸ Cass. 15 juni 1983, *Arr.Cass.* 1982-83, 1275.

³⁹ Cass. 24 november 1987, *R.W.* 1987-88, 1334, noot A. VANDEPLAS.

⁴⁰ F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN (eds.), *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, 19.

⁴¹ Cass. 12 september 2000, *Arr.Cass.* 2000, 460.

⁴² Cass. 4 januari 2000, www.juridat.be.

het Hof van Cassatie om na te gaan of de verjaring al dan niet werd bereikt, vernietigt het Hof de bestreden beslissing en verwijst ze de zaak naar de bevoegde rechter.⁴³

2.3 Termijnen

2.3.1 In beginsel afhankelijk van denaturatie

Aanvankelijk gold het principe dat buiten de definitieve aard van het misdrijf⁴⁴, ook de toepasselijke verjaringstermijn in de regel afhankelijk was van de strafoplegging *in concreto*.⁴⁵ Anders gezegd de aard en de toepasselijke verjaringstermijn van een misdrijf wordt vastgesteld aan de hand van de door de rechter in laatste aanleg uitgesproken straf.⁴⁶ Ingeval van denaturatie of aanneming van verzachtende omstandigheden kan de strafrechter een lagere straf opleggen dan deze die wettelijk bepaalt is⁴⁷, waardoor de kwalificatie van het misdrijf tevens wordt teruggebracht tot een lagere categorie.⁴⁸ Dit geldt zowel bij correctionalisatie of contraventionalisatie door het onderzoeksgerecht (waarbij de verdachte respectievelijk naar de correctionele of politierechtbank wordt verwezen i.p.v. naar het Hof van Assisen of de correctionele rechtbank)⁴⁹, als bij denaturatie op niveau van het vonnisgerecht.⁵⁰ Vervolgens verkrijgt de gecorrectionaliseerde misdaad of het gecontraventionaliseerde wanbedrijf tegelijkertijd een kortere verjaringstermijn.⁵¹ Het voorgaande heeft zelfs terugwerkende kracht waardoor een gecorrectionaliseerde misdaad altijd wordt geacht een vijfjarige termijn te hebben gehad.⁵² Een problematisch gevolg hiervan is dat het O.M. steeds moet voorspellen of de strafrechter al dan niet verzachtende omstandigheden zal toepassen op misdrijven waarop dit mogelijk is. Dit bepaalt immers de kwalificatie en dus de toepasselijke verjaringstermijn. Deze rechtsonzekerheid kan men volgens bepaalde personen vermijden door de toepasselijke verjaringsstermijn afhankelijk te maken van de wettelijke strafoplegging of de straf *in abstracto*.⁵³

---

⁴³ Cass. 2 mei 2006, www.juridat.be.

⁴⁴ Cass. 19 januari 1880, *Pas.* 1880, I, 58.

⁴⁵ Cass. 23 december 1998, www.juridat.be.

⁴⁶ S. VANDROMME, "Het bepalen van de aard van het misdrijf aan de hand van de toegepaste straf en de gevolgen voor de verjaringstermijn van de strafvordering", *T.Strafr.* 2004, 234.

⁴⁷ De straf *in abstracto*, die dus de voorlopige aard en verjaringstermijn bepaalt.

⁴⁸ Cass. 10 december 1973, *Arr.Cass.* 1974, nr. 407.

⁴⁹ Cass. 28 mei 1997, *Arr.Cass.* 1997, nr. 243.

⁵⁰ Cass. 5 april 1996, *Arr.Cass.* 1996, nr. 111.

⁵¹ De verjaringstermijn voor ontvoering van minderjarigen beneden de twaalf jaar (art. 428 §1 Sw.) zou zonder de toepassing van verzachtende omstandigheden tien jaar moeten zijn doordat deze door de wettelijke strafoplegging als misdaad wordt gezien (opsluiting van vijf tot tien jaar). Na denaturatie verkrijgt het misdrijf een kwalificatie als wanbedrijf doordat deze met een maximale correctionele gevangenisstraf van vijf jaar kan worden bestraft. (Art. 25 Sw.) Omdat de feiten als een wanbedrijf worden opgemerkt, is de toepasselijke verjaringstermijn vijf jaren.

⁵² Cass. 18 februari 2004, www.juridat.be

⁵³ Zie het wetsvoorstel van 23 januari 1998 tot wijziging, wat de verjaring van de strafvordering betreft, van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, *Parl. St.* Kamer 1997-98, nr. 1387/1, 4, waarin huidig Vlaams minister-president G. BOURGEOIS hetzelfde had voorgesteld. Dit werd echter niet opgenomen in de beruchte wet van 11 december 1998.; J. VERMEEREN, "De verjaring van de strafvordering", *Jura Falc.*, 2005-06, nr. 1, <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/42n1/Vermeeren.html>.

Uiteindelijk heeft de wetgever gekozen om de bepaling van de geldende verjaringstermijn in een aantal gevallen los te koppelen van de strafoplegging door de rechter. Dit gebeurde voor het eerst voor de seksuele misdrijven gepleegd jegens minderjarigen. Deze loskoppeling dateert reeds van 28 november 2000.⁵⁴ Het tweede punt van artikel 35 van de Wet van 28 november voerde een nieuw lid in voor oud artikel 21bis VT.Sv. Deze bepaalde dat *“in geval van correctionalisering van een misdaad bedoeld in het vorige lid, blijft de verjaringstermijn van de strafvordering, die welke is bepaald voor een misdaad.”*⁵⁵ Bijgevolg zou vanaf de inwerkingtreding van deze wet de verjaringsstermijn van bovenstaande misdrijven na correctionalisatie nog steeds tien jaar bedragen i.p.v. vijf. Op deze manier dient men dus geen rekening te houden met de strafoplegging *in concreto* om de verjaringstermijn van deze categorie van misdrijven te bepalen.⁵⁶

De volgende loskoppeling volgde in 2009. In het licht van de hervormingen rond het Hof van Assisen, besloot de wetgever om de verjaringsregeling nog een stukje ingewikkelder. Dit door te bepalen dat de correctionalisatie van misdaden, die strafbaar zijn met een opsluiting van meer dan 20 jaar, geen invloed heeft op de toepasselijke verjaringstermijn.⁵⁷ Anders gezegd de tienjarige verjaringstermijn van een misdaad die aanleiding geeft tot een opsluiting van meer dan 20 jaar blijft hetzelfde ondanks correctionalisering. Ondanks de toename aan complexiteit, zorgde deze maatregel wel voor zekerheid op vlak van de aanwijzing van de geldende verjaringstermijn voor bovenstaande misdaden.

In het najaar van 2015 zette de wetgever een volgende stap in de goede richting door verjaringstermijnen voor bepaalde misdaden niet afhankelijk te maken voor denaturatie. Artikel 54 van de wet van 19 oktober 2015 verving het tweede lid van oud artikel 21 VT.Sv.^{58 59}

In het licht van het Justitieplan van minister van Justitie GEENS, was er echter snel nood aan een herformulering van bovenstaande bepaling.⁶⁰ Men was immers van plan om alle misdaden vatbaar te maken voor correctionalisatie en tegelijkertijd de bovengrens van de correctionele straffen aanzienlijk te verhogen.^{61 62} Als gevolg van deze veralgemeende correctionalisatie voerde de Wet van 5

---

⁵⁴ Voor de voorgeschiedenis van deze wet zie F. GOOSSENS & F. HUTSEBAUT, “De wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen”, *R.W.* 2002-2003, 1361, voetnoot 5.

⁵⁵ Art. 35,2° Wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen, *B.S.*, 17 maart 2001.

⁵⁶ I. WATTIER, “La loi du 28 novembre 2000 relative à la protection pénale des mineurs”, *J.T.* 2001, 433-449.

⁵⁷ Art. 5 Wet van 21 december 2009 tot hervorming van het Hof van Assisen, *B.S.*, 11 januari 2010.

⁵⁸ Het tweede lid van art. 21 VT.Sv zou voortaan als volgt luiden: *“Nochtans is de termijn twintig jaar ingeval dit misdrijf een misdaad is die strafbaar is met levenslange opsluiting of een andere misdaad die op een persoon van minder dan achttien jaar is gepleegd en die niet in een wanbedrijf kan worden omgezet met toepassing van artikel 2 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden. De termijn is vijftien jaar ingeval dit misdrijf een andere misdaad is die niet in een wanbedrijf kan worden omgezet met toepassing van artikel 2 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden. Deze termijnen blijven ongewijzigd indien de straf wordt verminderd of gewijzigd wegens verzachtende omstandigheden.”*

⁵⁹ Art. 54 Wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *B.S.*, 22 oktober 2015.

⁶⁰ Dit justitieplan bevatte verscheidene maatregelen die het strafrecht en het strafprocesrecht diende aan te passen aan de noden van onze tijd.

⁶¹ Wetsontwerp van 23 oktober 2015 houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen van justitie, *Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 5-6.

⁶² Eén van de grote geplande hervormingen is gericht op de systematisch onttrekking van de berechting van misdaden aan de bevoegdheid van het Hof van Assisen om uiteindelijk deze procedure enkel voor te behouden aan een beperkt aantal zaken. Zie, *Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 3

februari 2016 (Potpourri II) een herformulering van artikel 21 VT.Sv. in.⁶³ Voortaan maakt de wetgever dus geen onderscheid meer tussen misdaden die wel of niet vatbaar zijn voor correctionalisatie. Om het overzicht te kunnen bewaren luidt het tweede lid van artikel 21 VT.Sv. als volgt: *Nochtans blijven de verjaringstermijnen van de strafvordering die worden bepaald in het eerste lid, 1° en 2°, alsook voor de misdaden die strafbaar zijn met opsluiting van meer dan twintig jaar, ongewijzigd indien de straf wordt verminderd of gewijzigd wegens verzachtende omstandigheden.*⁶⁴

Door een lezing van bovenstaande herformulering, ontdekt de lezer al snel dat de algemene correctionalisatie van misdaden geen inhoudelijke wijzigingen met zich mee brengt voor de verjaring. Zo blijven de verjaringstermijnen van de misdaden die strafbaar zijn met een opsluiting van meer dan twintig jaar, van de seksuele misdrijven gepleegd jegens minderjarigen, van de oorspronkelijk niet-correctionaliseerbare misdaden en van de misdaden die aanleiding geven tot een levenslange gevangenisstraf ongewijzigd.

Deze ontwikkelingen zijn mijns inziens een stap in de goede richting. De verjaringstermijn laten afhangen van de wettelijk bepaalde straf, een beoordeling *in abstracto*, zorgt immers voor meer duidelijkheid en (rechts)zekerheid bij de bepaling van de toepasselijke verjaringstermijn. De auteur kan alvast meedelen dat dit een stap in de goede richting is, maar niet voldoende. De toepasselijke verjaringstermijn dient voor alle misdrijven volledig los te staan van de opgelegde straf opdat bovenstaande rechtsonzekerheid kan worden vermeden.

2.3.2 Verjaringstermijnen voor misdaden

Misdaden zijn misdrijven die de wet bestraft met een criminele straf.⁶⁵ Criminele straffen zijn op hun beurt levenslange opsluiting of hechtenis en tijdelijke opsluiting of hechtenis van minstens vijf tot veertig jaar.⁶⁶ Met andere woorden strafbare feiten die door de strafwet worden gesanctioneerd met een opsluiting of een hechtenis die qua duur varieert van vijf jaar tot levenslang zijn misdaden. Zoals men *supra* heeft gezien, is het mogelijk dat het onderzoeksgerecht of het vonnisgerecht misdaden correctionaliseert door de aanname van verzachtende omstandigheden of verschoningsgronden.⁶⁷ In dergelijk geval zal het misdrijf *ab initio* worden gezien als een wanbedrijf en in beginsel ook de bijhorende vijfjarige verjaringstermijn hebben.

Voor een lange tijd gold de regel dat (niet-correctionaliseerbare) misdaden een verjaringstermijn hadden van tien jaar. De wetgever heeft echter de duur van deze verjaringstermijn stelselmatig opgetrokken om te verhinderen dat belangrijke ophefmakende strafdossiers zouden verjaren. Zo

---

⁶³ Artikel 59 van de Wet van 5 februari 2016, *B.S.*, 19 februari 2016.

⁶⁴ Artikel 21, lid 2 VT.Sv.

⁶⁵ Art. 1, lid 1 Sw.

⁶⁶ Art. 7 *juncto* art. 8, 9, 10 & 11 Sw.

⁶⁷ In de praktijk gebeurt dit meestal voor het onderzoeksgerecht zodat de zaken voor de (anders onbevoegde) correctionele rechtbank kunnen verschijnen. In licht van de hervormingen van het Belgisch straf- en strafprocesrecht heeft men alle misdaden vatbaar gemaakt voor correctionalisering, opdat het Hof van Assisen enkel wordt belast met de berechting van de aller zwaarste misdaden. Zie *Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 5-6.

voerde artikel 2 van de Wet van 16 juli 2002 een vijftienjarige verjaringstermijn in voor niet-correctionaliseerbare misdaden.⁶⁸ De reden hiervoor kan men vinden in het streven van de wetgever naar het voorkomen van de verjaring voor de eerste roofmoorden van de bende van Nijvel.⁶⁹ Op deze manier zouden de vervolgingsgerechten dus een extra tien jaar de tijd krijgen om de leden van de bende van Nijvel te kunnen opsporen.⁷⁰

De wetgever ging aan de vooravond van het dertigste anniversarium van deze moorden een stap verder door de verjaringstermijn van niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen naar twintig jaar.⁷¹ Het gegeven dat op 8 november 2015 deze criminele feiten zouden verjaren, had volgens minister van Justitie GEENS tot gevolg dat een hervorming van het oude artikel 21 VT.Sv. bijzonder dringend werd.⁷² Ondanks het feit dat hij de wetwijziging ook baseert op het voorkomen van verjaring in het algemeen, kan ik mij omwille van bovenstaande redenen niet van het idee ontdoen dat het weer om de zoveelste vorm van *ad hoc* wetgeving gaat.

Hoe dan ook heeft de inwerkingtreding van de Wet 19 oktober 2015 ervoor gezorgd dat men voortaan vier verschillende verjaringstermijnen kan onderscheiden voor misdaden.⁷³ Dit maakte oud artikel 21 VT.Sv. onoverzichtelijk omdat de aanwijzing van de twintigjarige verjaringstermijn voor de niet-correctionaliseerbare misdaden vereiste dat men de lijst van artikel 2 in de wet op de verzachtende omstandigheden moest raadplegen. Sinds de inwerkingtreding van de Potpourri II Wet van 5 februari 2016 is dit gelukkig verleden tijd. Deze brengt immers een herformulering van artikel 21 VT.Sv. met zich mee. Van nu af aan bevat deze een limitatieve lijst van de oorspronkelijk niet-correctionaliseerbare misdaden.⁷⁴ Deze aanpak vereenvoudigt het onderzoekswerk aanzienlijk als men het vergelijkt met de oude formulering van artikel 21 VT.Sv. Met moet immers artikel 2 van de wet op de verzachtende omstandigheden niet meer afgaan om te zien of de strafbare feiten vatbaar zijn voor correctionalisatie.⁷⁵ *Supra* heeft men ook al gezien dat omwille van de stelselmatige afschaffing van het Hof van Assisen, alle misdaden voor correctionalisatie vatbaar zijn. Bijgevolg maakt de wetgever geen onderscheid meer tussen misdaden op grond van hun vatbaarheid voor correctionalisatie.⁷⁶

---

⁶⁸ Art. 2, §1 Wet van 16 juli 2002 tot wijziging van verschillende bepalingen teneinde inzonderheid de verjaringstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen, *B.S.*, 5 september 2002.

⁶⁹ Wetsvoorstel tot verlenging van de verjaringstermijnen van niet-correctionaliseerbare misdaden. *Parl. St.* Kamer 2001-02, nr. 1625/001, 3.

⁷⁰ Doordat de misdrijven gepleegd door de bende van Nijvel nog niet waren verjaard voor de inwerkingtreding van deze wet, was de verjaringstermijn retroactief van toepassing op de eerste roofmoorden. De onderzoeksdaden gesteld binnen de oorspronkelijke termijn van tien jaar hadden nu niet meer tot gevolg dat de termijn verdubbelde tot een verjaringstermijn van twintig jaar, maar hadden tot gevolg dat de volledige verjaringstermijn door stuiting in overeenstemming met art. 22 VT.Sv. dertig jaren bedroeg.

⁷¹ Art. 54 Wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *B.S.*, 22 oktober 2015.

⁷² Wetsontwerp van 30 juni 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 1219/001, 38.

⁷³ Art. 54 Wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *B.S.*, 22 oktober 2015.

⁷⁴ Artikel 21 VT.Sv. lid 1, 1°, tweede streepje VT.SV.

⁷⁵ Wet van 4 oktober 1867 betreffende de verzachtende omstandigheden, *B.S.*, 5 oktober 1867.

⁷⁶ Art. 21 VT.Sv: " *Behoudens wat de misdrijven betreft omschreven in de artikelen 136bis, 136ter en 136quater van het Strafwetboek, en behoudens de overige bij de wet bepaalde uitzonderingen, verjaart de strafvordering, te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd:*

1° door verloop van twintig jaren voor: — een misdaad die strafbaar is met levenslange opsluiting, of — een van de misdaden omschreven in de artikelen 102, tweede lid, 122, derde punt, 138, § 1, eerste lid, 9°, 376, eerste

De eerste categorie bestaat uit de misdaden die strafbaar zijn met een levenslange opsluiting en de andere oorspronkelijke niet-correctionaliseerbare misdaden gepleegd tegen minderjarigen. Deze misdaden kennen een twintigjarige verjaringstermijn.⁷⁷ De volgende groep bestaat uit misdaden uit de lijst van artikel 21, lid 1, 1°, tweede streep VT.Sv. gepleegd jegens meerderjarigen. Deze verjaren in beginsel na verloop van vijftien jaren.⁷⁸ De andere misdaden strafbaar met meer dan twintig jaar opsluiting kennen daarentegen de traditionele tienjarige verjaringstermijn.⁷⁹ Hetgeen dat de toepasselijke verjaringstermijnen van deze groep misdaden, net zoals deze van de bovenstaande twee categorieën, bijzonder maakt, is het gegeven dat deze onafhankelijk zijn van denaturatie. De toepassing van verzachtende omstandigheden op feiten strafbaar met een levenslange opsluiting en op gebeurtenissen die aanleiding kunnen geven tot een opsluiting van meer dan twintig jaar zal geen invloed hebben op de geldende verjaringstermijn.⁸⁰ Dit is ook zo voor de oorspronkelijke niet-correctionaliseerbare misdaden, die op dit moment wel vatbaar zijn voor denaturatie.⁸¹

Voor de andere misdaden, die geen seksuele misdrijven uitmaken gepleegd tegen minderjarigen, waarop de wetgever een opsluiting voorziet van maximum twintig jaar zal de verjaringstermijn door denaturatie retroactief veranderen van tien naar vijf jaar. In theorie blijft het mogelijk dat de verjaringstermijn van dergelijk misdaad deze van tien jaar blijft, maar in de praktijk komt het niet zelden voor dat een rechter geen gebruik maakt van mogelijkheid tot denaturatie.⁸²

2.3.3 Verjaringstermijnen voor wanbedrijven en overtredingen.

Wanbedrijven zijn misdrijven die het strafwetboek in beginsel sanctioneert met een correctionele gevangenisstraf.⁸³ Deze correctionele gevangenisstraf vertrekt vanaf een minimum van acht dagen en kan niet hoger zijn dan veertig jaar.⁸⁴ Misdaden die door het onderzoeks- of vonnisgerecht worden omgevormd tot wanbedrijven behoren *ab initio* tot deze groep van misdrijven.

---

lid, 393 of 417ter, derde lid, van het Strafwetboek, 30, § 2, van de wet van 27 juni 1937 houdende herziening van de wet van 16 november 1919, betreffende de regeling der Luchtvaart, 34, 35, 68, derde lid, 69, tweede en derde lid, van de wet van 5 juni 1928 houdende herziening van het Tucht- en Strafwetboek voor de koopvaardij en de zeevisserij of 4, § 3, derde lid, van de wet van 30 december 2009 betreffende de strijd tegen piraterij op zee, ingeval het is gepleegd op een persoon van minder dan achttien jaar;

2° door verloop van vijftien jaren voor: — een van de misdaden bedoeld in 1°, tweede streepje, ingeval het niet is gepleegd op een persoon van minder dan achttien jaar, of — een van de misdrijven omschreven in de artikelen 371/1 tot 377, 377quater, 379, 380, 409 en 433quinquies, § 1, eerste lid, 1°, van het Strafwetboek, ingeval het is gepleegd op een persoon van minder dan achttien jaar;

3° door verloop van tien jaren voor een andere misdaad;

Tweede lid: "Nochtans blijven de verjaringstermijnen van de strafvordering die worden bepaald in het eerste lid, 1° en 2°, alsook voor de misdaden die strafbaar zijn met opsluiting van meer dan twintig jaar, ongewijzigd indien de straf wordt verminderd of gewijzigd wegens verzachtende omstandigheden."

⁷⁷ Art. 21 lid 1, 1° VT.Sv.

⁷⁸ Art. 21 lid 1, 2° eerste streep VT.Sv.

⁷⁹ Art 21 lid 1, 3° VT.Sv. *juncto* art. 21, lid 2 VT.Sv.

⁸⁰ F. DISCEPOLI, "La prescription de l'action publique" in J. ACOLTY, J. DEHAENE, F. DISCEPOLI, C. EYBEN, M. KAISER, C. LENOIR, O. VLASSEMBROUCK (eds.), *La prescription*, Limal, Anthemis, 2011, 312.

⁸¹ Zie het tweede lid van art. 21 VT.Sv.

⁸² J. MEESE, *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, Gent, Larcier, 2006, 107.

⁸³ Art. 1 Sw.

⁸⁴ Art. 25 Sw.

Oorspronkelijk bedroeg de verjaringstermijn voor wanbedrijven drie jaar. Hier kwam verandering in met de Programmawet van 24 december 1993.⁸⁵ Deze voorzag ons van een tweede wijziging van artikel 21 VT.Sv. en had aanvankelijk als doel om de oorspronkelijke verjaringstermijn voor wanbedrijven van drie jaar naar vijf jaar te verlengen voor gecorrectionaliseerde misdaden, misdrijven gerelateerd met bedrog voorzien onder hoofdstuk II van titel IX van boek II van het strafwetboek en voor gevallen van fiscale fraude.⁸⁶ Hierdoor gaf de federale regering impliciet toe dat deze wijziging vooral werd ingegeven om de strijd tegen financiële criminaliteit niet te verliezen. Uiteindelijk voorzag de programmawet de strafprocedure van een algemene verlenging van drie naar vijf jaar.⁸⁷ Dit omdat niet enkel financiële misdrijven maar ook alle andere wanbedrijven steeds ingewikkelder werden om te vervolgen.

Voor wanbedrijven en de meeste gecorrectionaliseerde misdaden geldt dus een verjaringstermijn van vijf jaar.⁸⁸ Zoals *supra* opgemerkt, zal het principe dat de concrete strafoplegging zowel de definitieve aard als de toepasselijke verjaringstermijn bepaalt, niet gelden in geval van een in een wanbedrijf gedenatureerde misdaad uit artikel 21, lid 1, 1° en 2° VT.Sv. en voor de bepaling van de verjaringstermijn van andere misdaden die strafbaar zijn met een opsluiting van meer dan twintig jaar.⁸⁹

Net zoals correctionaliseerbare-misdaden kunnen ook wanbedrijven denatureren. In zulk geval verjaren ze niet na vijf jaar, noch na zes maanden. De wetgever heeft immers d.m.v. de Wet van 30 mei 1961 vastgesteld dat, ondanks het feit dat contraventionalisatie de aard van het misdrijf verandert naar datgene van een overtreding, deze een verjaringstermijn kent van één jaar.⁹⁰ Anders gezegd, wanbedrijven die door het onderzoeksgerecht naar de politierechtbank worden verwezen op grond van artikel 4 van de Wet op de verzachtende omstandigheden en deze die het vonnisgerecht op grond van artikel 85 van het Strafwetboek herkwaliceert tot een overtreding verjaren na één jaar.⁹¹ De verjaringstermijn voor overtredingen zijn beperkt tot een duur van zes maanden.⁹²

2.3.4 Verjaringstermijnen voor seksuele misdrijven t.o.v. minderjarigen

Misdrijven zoals aanranding van de eerbaarheid en verkrachting van minderjarigen (art. 372 tot 377 Sw.), het seksueel benaderen van een minderjarige via communicatietechnologie (art. 377*quater* Sw.), het aanzetten tot ontucht van minderjarigen (art. 379 Sw.), het uitbaten van een ontuchthuis met minderjarigen (art. 380 Sw.), genitale verminking van een minderjarig meisje (art. 409 Sw.) en mensenhandel gericht op ontucht of prostitutie van een minderjarige (art. 433*quinquies* Sw.) kennen

---

⁸⁵ Programmawet van 24 december 1993, *B.S.*, 31 december 1993.

⁸⁶ Ontwerp van programmawet, memorie van toelichting, *Parl. St.* Kamer 1993-94, nr. 1211/1, 5.

⁸⁷ Artikel 25 Programmawet van 24 december 1993, *B.S.*, 31 december 1993.

⁸⁸ Art. 21 lid 1, 4° VT.Sv.

⁸⁹ Art. 21 lid 2 VT.Sv.

⁹⁰ Oud art. 21 *in fine* VT.Sv. ingevoegd door art. 2 Wet van 30 mei 1961 tot wijziging van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en tot aanvulling van art. 32 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, *B.S.* 10 juni 1961; Huidig art. 21, lid 1, 5° VT.SV.

⁹¹ C. VANDEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2014, 835.

⁹² Art. 21, lid 1, 6° VT.Sv.

een specifiek verjaringstermijn van vijftien jaar.⁹³ Indien de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid de dood tot gevolg heeft van de minderjarige geldt echter de onafhankelijke twintigjarige verjaringstermijn voor de oorspronkelijke niet-correctionaliseerbare misdaden gepleegd t.a.v. minderjarigen.⁹⁴ In samenhang met de recente strafbaarstelling van voyeurisme en het verspreiden van naaktbeelden (van minderjarigen) (artikel 371/1 Sw.), breidt de wetgever bovenstaand verjaringsregime uit met voorgaande feiten. Bijgevolg zullen ook deze misdrijven vanaf 29 februari 2016 jaren na vijftien jaar.⁹⁵

Bovenstaande vijftienjarige verjaringstermijn werd oorspronkelijk door de Wet van 30 november 2011 ingevoerd.⁹⁶ Men kan spreken van een gelegenheidswet of een *ad hoc* aanpak omdat deze aanpassing volgde uit de consternatie betreffende de talrijke gevallen van kindermisbruik binnen de Kerk die de laatste jaren boven water waren gekomen.⁹⁷ Ondanks het gegeven dat de verjaringstermijn van dergelijke feiten pas een aanvang nam op de achttiende verjaardag van het minderjarig slachtoffer en dat deze niet werd ingekort door een mogelijke denaturatie⁹⁸, waren verscheidene ophefmakende dossiers toch niet vervolgbaar. Om te voorkomen dat steeds meer slachtoffers van kindermisbruik (binnen de Kerk) zich in de steek gelaten zouden voelen door het gerecht, verlengde artikel 2 van deze wet de verjaringstermijnen van de misdrijven opgesomd in artikel 21*bis* VT.Sv. van tien naar vijftien jaar.⁹⁹

Ook hier heeft de wetgever ons voorzien van een wettelijke bepaling die het aanwijzen van de toepasselijke verjaringstermijn loskoppelt van de strafoplegging *in concreto* en de aard van het misdrijf.¹⁰⁰ Zo blijft de verjaringstermijn in bovenstaande gevallen vijftien jaar ook al past de rechter verzachtende omstandigheden toe.¹⁰¹

2.3.5 Verjaringstermijnen in bijzondere wetgeving

Zoals boven vermeld, gelden de gemeenrechtelijke termijnen ook voor de misdrijven omschreven in bijzondere regelgeving.¹⁰² Ingeval deze laatste een afwijkende verjaringstermijn oplegt, dan is de

---

⁹³ Art. 21, lid 1, 2°, tweede streep VT.Sv.: *door verloop van vijftien jaren voor: — een van de misdrijven omschreven in de artikelen 372 tot 377, 377quater, 379, 380, 409 en 433quinquies, § 1, eerste lid, 1°, van het Strafwetboek, ingeval het is gepleegd op een persoon van minder dan achttien jaar.*

⁹⁴ Art. 21, lid 1, 1° tweede streep VT.Sv. *juncto* art. 376, eerste lid Sw.

⁹⁵ Wet van 1 februari 2016 tot wijziging van diverse bepalingen wat de aanranding van de eerbaarheid en het voyeurisme betreft, BS 19 februari 2016.

⁹⁶ Wet van 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, B.S. 20 januari 2012.

⁹⁷ Zie wetsvoorstel van 29 juni 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, *Parl. St.* Kamer 2010-11, nr.1639/001, 3.

⁹⁸ Art. 21*bis* VT.Sv.

⁹⁹ Art. 2 Wet van 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, B.S., 20 januari 2012.

¹⁰⁰ L. HUYBRECHTS, "De wet tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en pedofilie binnen een gezagsrelatie", *R.W.* 2011-2012, 1152.

¹⁰¹ Art. 21 lid 2 VT.Sv.

¹⁰² Art. 25, lid 1 VT.Sv.; D, VANDERMEERSCH, *Éléments de droit pénal et de procédure pénale*, Brussel, la Chartre, 2015, 487.

verjaring niet afhankelijk van de straf die de rechter in de praktijk zal opleggen.¹⁰³ Met andere woorden de concrete strafoplegging heeft geen gevolgen voor de toepasselijke verjaringstermijn.

Een mooi voorbeeld hiervan vindt men in de verkeerswetgeving. Zo staat op het plegen van een vluchtmisdrijf een correctionele gevangenisstraf.¹⁰⁴ Doordat art. 68 Wegverkeerswet een driejarige verjaringstermijn oplegt, zal de gemeenrechtelijke termijn voor wanbedrijven niet gelden. Ook wanneer de rechter dergelijk vluchtmisdrijf contraventionaliseert, zal de verjaringstermijn blijven staan op drie jaar.¹⁰⁵

2.3.6 Het beginsel van onmiddellijke toepasbaarheid van verjaringswetten

Naast de uitholling van de traditionele verjaringsregeling door de talrijke nieuwe termijnen en de wanorde veroorzaakt door meerdere uitzonderingen op het principe dat de concrete strafmaat bepalend is voor de toepasselijke verjaringstermijn, heeft de onmiddellijke toepassing van nieuwe verjaringswetten ook voor de nodige commotie gezorgd. Doordat verjaringswetten worden gezien als procedurewetten, geldt de regel dat deze onmiddellijk van toepassing zijn op hangende zaken ook voor hen.¹⁰⁶ Het voorgaande houdt in dat elke wijziging aan de regels omtrent de verjaring van de strafvordering onmiddellijk van toepassing is op strafvorderingen die nog niet zijn vervallen op de dag van de inwerkingtreding van een nieuwe wet.¹⁰⁷ De eerste wettelijke erkenning van bovenstaande principe vindt men in artikel 3 van de Wet van 30 mei 1961.¹⁰⁸ Enkel de wetgever kan nuances aanbrengen op dit principe.¹⁰⁹

Doordat elke wetswijziging i.v.m. de verjaring van de strafvordering beoogde om deze rechtstreeks of onrechtstreeks te verlengen, werd al snel opgeworpen dat dit mogelijk een inbreuk zou kunnen uitmaken op het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel zoals gecodificeerd in artikel 7 van het Europees Verdrag voor de fundamentele Rechten en vrijheden van de Mens (hierna: EVRM).¹¹⁰ Het Europees

---

¹⁰³ F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN (eds.), *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, 23.

¹⁰⁴ Art. 33 Wegverkeerswet van 16 maart 1968, *B.S.*, 27 maart 1968.

¹⁰⁵ Cass. 9 november 1988, *RW* 1989-90, 921, noot D. MERCKX.

¹⁰⁶ Verjaringswetten zijn procedurewetten omdat ze geen (rechtstreekse) invloed hebben op de inhoud van de strafbaarstelling van feiten en op de zwaarte van de straf. Anders gezegd ze maken niet strafbaar wat ten tijde van het plegen van een feit niet strafbaar was noch brengen ze een verzwaring van straffen met zich mee. Bijgevolg worden verjaringswetten niet gezien als strafwetten, maar eerder wetten die het verloop van het strafprocedure beïnvloeden. R. VERSTRAETEN, "Verjaringstermijnen inzake afluisteren", *Jura Falc.* 1993, 588-589.

¹⁰⁷ H. BOSLY, M.-A. BEERNAERT, D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Charte, 2014, 194.

¹⁰⁸ Artikel 3 van de Wet van 30 mei 1961 tot wijziging van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en tot aanvulling van art. 32 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, *B.S.*, 10 juni 1961: In dit artikel bepaalde de wetgever namelijk dat de éénjarige verjaringstermijn voor gecontraventionaliseerde wanbedrijven onmiddellijk van toepassing zou zijn op feiten gepleegd voor 10 juni 1961, tenzij de verjaring voor de inwerkingtreding van de wet was ingetreden. Op deze manier gaf de wetgever reeds 55 jaar geleden al te kennen dat verjaringswetten procedurewetten zijn die kunnen genieten van het voordeel van onmiddellijke toepasbaarheid op nog niet verjaarde misdrijven.

¹⁰⁹ Dit heeft ze voor de eerste en enige keer gedaan door in artikel 33 van de Programmawet van 5 augustus 2003 te beslissen dat de afschaffing van de inleidingszitting voor het vonnisgerecht als schorsingsgrond, zoals voorzien in de wet van 16 juli 2002, enkel zou gelden voor de het verloop van de strafvorderingen van misdrijven gepleegd na 1 september 2013.

¹¹⁰ Er werd opgeworpen dat de onmiddellijke toepasbaarheid van nieuwe verjaringswetten, die de verjaringstermijnen verlengen, in strijd was met het verbod op de retroactieve werking van de strengere straf(wet). Het feit

Hof voor de Rechten van de Mens gaf haar beoordeling hierover in *Coëme e.a. t. België*.¹¹¹ Er werd beslist dat de onmiddellijke toepassing van nieuwe (strengere) verjaringswetten geen schending vormt van het strafrechtelijke legaliteitsbeginsel, omdat artikel 7 EVRM niet gezien mag worden als een bepaling die een verbod legt op het verlengen van de verjaringstermijnen door de onmiddellijke toepassing van procedurewetten.¹¹² Dit zou enkel anders zijn indien de verjaringswetten het mogelijk zouden maken voor de openbare aanklager om de beklaagde te kunnen bestraffen voor feiten die niet meer vervolgbaar zijn door een eerdere verjaring van de strafvordering.¹¹³ De inwerkingtreding van nieuwe verjaringswet doet dus niets af aan een reeds verworven verjaring.¹¹⁴

2.4 Berekening

2.4.1 Aanvang van de verjaringstermijn

2.4.1.1 Strafbare poging

Het uitgangspunt betreffende de aanvang van de verjaring van de strafvordering is dat deze plaatsvindt op de dag waarop het misdrijf wordt gepleegd.¹¹⁵ Toch dient men dit niet te lezen als de dag waarop het misdrijf is begonnen, maar het moment van de voltrekking van het misdrijf. Het voorgaande valt samen met het ogenblik waarop alle constitutieve elementen van een misdrijf aanwezig zijn.¹¹⁶ Voor een strafbare poging begint de verjaring te lopen op het moment waarop aan de hand van externe feiten een begin van uitvoering merkbaar is.¹¹⁷

2.4.1.2 Aflopend misdrijf

De aanwijzing van het beginpunt van de verjaring is niet uniform. Zoals men *supra* gelezen heeft, hangt deze af van het ogenblik waarop het misdrijf voltrokken is. Doordat er misdrijven zijn die

---

dat door de retroactieve verlenging van de verjaringstermijn de vervolgingsgerechten een grotere kans hadden om de strafvordering uit te oefenen, werd door sommigen onterecht gezien als het retroactief opleggen van een zwaardere straf dan deze voorzien door de wet op het moment van de feiten.

¹¹¹ EHRM 22 juni 2000, *Coëme e.a. t. België*, <http://hudoc.echr.coe.int>.

¹¹² Oordelend in dezelfde zin: Arbitragehof 12 juli 1996, *B.S.*, 18 augustus 1996, 21547; Cass. 23 mei 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 315.

¹¹³ EHRM, *o.c.*, §149.

¹¹⁴ Cass. 7 mei 1953, *Arr.Cass.* 1953, 610.

¹¹⁵ Art. 21, lid 1 VT.Sv.

¹¹⁶ F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors (deel II)*, Antwerpen, Maklu, 2013, 511.

¹¹⁷ Krachtens art. 51 Sw. spreekt men van een strafbare poging tot het plegen van een misdaad of wanbedrijf wanneer de dader slechts ten gevolge van omstandigheden die onafhankelijk zijn van zijn wil een einde stelt aan deze poging. Denk aan een persoon die de intentie heeft om de achterdeur van een woning te forceren met een koevoet, maar opgeschrikt wordt door de voorlichten van een opkomend voertuig en vervolgens door de bestuurder herkend wordt terwijl hij op de vlucht slaat. In zo'n geval bestaat er geen twijfel dat de persoon de intentie had om diefstal d.m.v. braak te plegen. Het voorgaande vormt het begin van een uitvoering van een misdrijf en constitueert tegelijkertijd het startpunt van de verjaring van de strafbare poging tot het plegen van diefstal d.m.v. braak.

geacht worden te zijn voltrokken op het moment waarop ze worden gesteld en er misdrijven zijn waarvan men de voltrekking vastlegt op het ogenblik waarop deze een einde nemen, kennen deze aflopende en voortdurende misdrijven een verschillende regeling inzake de aanvang van de verjaring.¹¹⁸

Voor de aflopende of ogenblikkelijke misdrijven geldt dus dat de verjaring ingaat op de dag waarop het misdrijf plaatsvindt. Dit komt doordat de wetgever deze misdrijven heeft omschreven als een doen of nalaten op een bepaald ogenblik. Anders gezegd, een aflopend misdrijf is voltrokken op het moment dat een specifieke gedraging wordt gesteld, omdat het materieel bestanddeel van dergelijk misdrijf slechts een ogenblikkelijke gedraging bestaat.¹¹⁹ Deze categorie omvat bijgevolg de meeste misdrijven.^{120 121}

Naast enkele wettelijke uitzondering op het principe dat de verjaringstermijnen van aflopende misdrijven ingaan op de dag van de feiten¹²², bestaat er ook een afwijkende regeling voor aflopende misdrijven waarvan één van de materiele bestanddelen bestaat uit het veroorzaken van een gevolg.^{123 124}

2.4.1.3 Voortdurend misdrijf

Een eerste aanwijzing die aantoont dat ook de rechtspraak zich op impliciete wijze heeft gekeerd tegen het instituut van de verjaring van de strafvordering, kan men vinden in de talrijke arresten van het Hof van Cassatie die bepaalde misdrijven als voortdurend kwalificeren.¹²⁵ Dit zijn misdrijven die worden gekenmerkt door een strafbare gedraging waarbij een ononderbroken delictuele toestand in stand wordt gehouden. Het zijn strafbare feiten waarbij de dader wetens en willens een met de wet strijdige omstandigheid wenst te preservareren.¹²⁶ Typevoorbeelden zijn o.a. het achterlaten van

---

¹¹⁸ D. VANDERMEERSCH, *Eléments de droit pénal et de procédure pénale*, Brussel, la Chartre, 2015, 491.

¹¹⁹ Zo is bigamie (art. 391 Sw.) omschreven als het aangaan van een nieuw huwelijk voor de ontbinding van een eerder huwelijk. Vervolgens is het misdrijf voltrokken op de dag dat het tweede huwelijk wordt aangegaan en niet wanneer deze een einde neemt. Dit zou enkel anders zijn indien de instandhouding van het huwelijk als materieel bestanddeel zou gelden. De verjaringstermijn neemt bijgevolg een aanvang op de dag van het tweede huwelijk.

¹²⁰ M. FRANCHIMONT, *Manual de procedure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, 129.

¹²¹ Voor een uitgebreide lijst van de aflopende misdrijven zie R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 110-112.

¹²² De bekendste zijn de aanvang van de verjaring van bosmisdrijven, gepleegd in het Waals gewest, die plaatsvindt op de dag van de vaststelling van het misdrijf (art. 145 Boswetboek zoals gewijzigd bij decreet van 17 juli 1985, *B.S.*, 10 oktober 1985) en de verjaring van bepaalde sociale misdrijven. Voor sommige van deze laatste categorie begint de verjaringstermijn te lopen vanaf de dag dat dat werknemer ophoudt met werken voor de werkgever (art. 28, 1° van de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen, *B.S.*, 31 januari 1974)

¹²³ Denk aan het misdrijf onopzettelijke doding (art. 418-419 Sw.).

¹²⁴ Cass. 17 mei 1957, *Pas.* 1957, I, 1118.

¹²⁵ Zie R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 115-116.

¹²⁶ F. DISCEPOLI, "La prescription de l'action publique" in J. ACOLTY, J. DEHAENE, F. DISCEPOLI, C. EYBEN, M. KAISER, C. LENOIR, O. VLASSEMBROUCK (eds.), *La prescription*, Limal, Anthemis, 2011, 318.

voorwerpen op de openbare weg (art. 8 Verkeersreglement van 10 december 1985)¹²⁷, ontvoering van een minderjarige (art. 428 Sw.)¹²⁸ en het bezit van verdovende middelen (art. 2bis Drugwet)¹²⁹.

Als gevolg van deze kwalificatie zal de verjaringstermijn van een voortdurend misdrijf pas beginnen te lopen op het moment dat er een einde komt aan de delictuele toestand.¹³⁰ Met andere woorden de rechtspraak stelt het ogenblik waarop het voortdurend misdrijf voltrokken is gelijk aan het moment waarop de gevolgen van het misdrijf verdwijnen.¹³¹ Bijgevolg zorgt de rechtspraak ervoor dat de verjaringstermijnen van meerdere misdrijven onrechtstreeks worden verlengd, door af te wijken van het principe dat de verjaring een aanvang neemt op de dag waarop het misdrijf werd gepleegd.

Bij het misdrijf valsheid in geschriften (artikelen 193, 196, 213 en 214 Strafwetboek) dient men een aantal situaties te onderscheiden. Indien men een vals stuk creëert of een akte vervalst, maar er geen gebruik wordt gemaakt van deze, begint de verjaring te lopen op het moment van de vervalsing.¹³² Wanneer dezelfde persoon ook het stuk gebruikt, neemt de verjaring van de valsheid en van het gebruik een aanvang op het moment dat het doel of het voordeel, die de gebruiker beoogde, bereikt respectievelijk verkregen is.¹³³ Dit is ook zo wanneer een derde het stuk gebruikt met een identiek opzet om te bedriegen of een derde te schaden als de maker. Anders gezegd, de aanvang van de verjaringstermijn van het misdrijf valsheid valt samen met deze van het strafbaar gebruik van het voorwerp van de valsheid op voorwaarde dat de gebruiker dezelfde beweegredenen had als de maker. De rechtspraak geeft hier als reden voor dat de dader van de valsheid verantwoordelijk is voor het gebruik omdat deze de door hem voorzien en gewilde voortzetting is van de valsheid.¹³⁴ Het feit dat deze voortzetting door een derde wordt bewerkstelligd doet hier niets aan af.¹³⁵

2.4.1.4 Voortgezet misdrijf

Buiten het tijdstip van voltrekking heeft ook de mate van verwevenheid van een misdrijf met andere strafbare feiten die dader gepleegd zou hebben een invloed op de aanvang van de verjaringstermijn van het misdrijf. Deze mate van verwevenheid is afhankelijk van de notie eenheid van opzet. Dit laatste betekent dat meerdere strafbare gedragingen als een complexe gedraging moet worden gezien omdat ze verbonden zijn door eenzelfde doel en de verwezenlijking ervan.¹³⁶ Indien het voorgaande ontbreekt, zal de dader voor elk misdrijf kunnen rekenen op de aparte verjaringstermijn en

---

¹²⁷ Cass. 19 oktober 1964, *Pas.* 1965, I, 177.

¹²⁸ Cass. 22 september 2004, www.juridat.be.

¹²⁹ Cass. 21 november 2001, www.juridat.be.

¹³⁰ Cass. 14 oktober 1974, *Arr.Cass.* 1975, 209.

¹³¹ N. COLETTE-BASECQZ & N. BLAISE, *Manuel de droit penal général*, Limal, Anthemis, 2013, 103.

¹³² Cass. 14 december 2010, *Arr.Cass.* 2010, nr. 742.

¹³³ Volgens het Grondwettelijk Hof houdt dit principe geen schending in van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, zie GwH 25 februari 2010, nr. 17/2010, www.juridat.be.

¹³⁴ Cass. 13 oktober 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 526.

¹³⁵ M. FRANCHIMONT, *Manual de procedure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, 130.

¹³⁶ Cass. 8 januari 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 269.

op een autonome aanvangsregeling.¹³⁷ ¹³⁸ Indien de dader meerdere misdrijven van verschillende of dezelfde aard pleegt die wel verbonden zijn door het streven van de dader naar één doel, dan zal de rechter de mogelijkheid hebben om de beklaagde voor het geheel van deze misdrijven te bestraffen met de zwaarste straf.¹³⁹ Op deze manier ontstaat er de juridische fictie dat al de misdrijven die kaderen binnen dezelfde eenheid van misdadig opzet worden veroorzaakt door één feit en daarom ook geacht worden één misdrijf te vormen.¹⁴⁰ Dit noemt men dan een voortgezet of collectief misdrijf. Belangrijk hierbij is de regel ontwikkeld door Hof van Cassatie. Deze luidt: “*De feitenrechter beoordeelt op onaantastbare wijze of verschillende feiten, wegens eenheid van de opzet, een enkel strafbaar feit opleveren*”.¹⁴¹ Bij deze beoordeling, onder het wettigheidsstoezicht van het Hof van Cassatie, zal de feitenrechter de mogelijkheid hebben om zowel dezelfde als verschillende opzettelijke en onopzettelijke misdrijven te kunnen onderbrengen onder de noemer voortgezet misdrijf.

In het geval dat het onderzoeks- of vonnisgerecht eenheid van opzet aanneemt, zal dit voor alle betrokken partijen van rechtswege een toename in complexiteit met zich meebrengen m.b.t. de berekening van de verjaring voor elk afzonderlijk strafbaar feit. Er bestaat immers een specifieke verjaringsregeling voor alle misdrijven binnen een voortgezet misdrijf. Ten eerste gaat men ervanuit dat de verjaring voor alle feiten pas begint te lopen vanaf de datum waarop het laatste misdrijf is voltrokken.¹⁴² Dit is dan ofwel de dag waarop het laatste misdrijf wordt gepleegd ofwel de dag waarop de delictuele toestand in het leven geroepen door het laatste misdrijf ophoudt te bestaan.¹⁴³

Opmerkelijk hierbij is dat vooraleer de rechter kan overgaan tot de controle op de verjaring van elk afzonderlijk misdrijf, hij eerst de gegrondheid m.b.t. het laatste feit dient te onderzoeken.¹⁴⁴ Deze geldt immers als aanvangspunt voor de verjaringstermijn van alle andere feiten en dient bewezen te worden.¹⁴⁵ Een volgend punt waar men rekening mee moet houden, is de omstandigheid dat er tussen de verschillende feiten onderling geen tijdspanne mag zijn die gelijk is aan of langer dan de verjaringstermijn die geldt voor het vorig misdrijf, rekening houdend met een mogelijk stuiting of schorsing.¹⁴⁶¹⁴⁷ Hieruit kan men vervolgens afleiden dat voor de tijdspanne tussen de feiten onderling

---

¹³⁷ Men spreekt hier van een geval van meerdaadse samenloop.

¹³⁸ Ingeval van eendaadse samenloop (één feit die meerdere misdrijven oplevert) blijven de verjaringstermijnen ook onafhankelijk van elkaar. Zo zal de dader van een verkeersinbreuk die een dodelijk auto-ongeval tot gevolg heeft, in beginsel kunnen rekenen op respectievelijk een éénjarige (art. 68 Wegverkeerswet) en vijfjarige verjaringstermijn (art. 419 Sw.).

¹³⁹ Art. 65 Sw.

¹⁴⁰ Cass. 11 juni 1980, *Arr.Cass.* 1979-80, 1254.

¹⁴¹ Cass. 27 maart 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, 981.

¹⁴² Cass. 2 februari 2004, *R.W.* 2004-2005, 1463, noot D. DE WOLF.

¹⁴³ Lettende op het verschil tussen het laatste misdrijf als aflopend of voortdurend.

¹⁴⁴ J. MEESE, *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, 155.

¹⁴⁵ Opmerkelijk in de zin dat men hier afwijkt van de normale volgorde van een rechtsprocedure. In andere omstandigheden onderzoekt de rechter namelijk eerst de ontvankelijkheidsvoorwaarden (waaronder de verjaring van de strafvordering) en daarna pas de grond van de zaak.

¹⁴⁶ Cass. 7 november 2000, www.juridat.be.

¹⁴⁷ In een voortgezet misdrijf bestaand uit het plegen van het misdrijf valsheid in geschriften (art. 196 Sw.) en het gebruik van het valse stuk (art. 197 Sw.), zullen de verjaringstermijnen van beiden in principe beginnen te lopen op de dag waarop het gebruik van het valse stuk als misdrijf voltrokken is. Stel dat het valste stuk pas wordt gebruikt nadat de valsheid in geschriften is verjaard, dan zal alleen het tweede feit vatbaar zijn voor vervolging en geldt het voorgaande niet.

en voor de periode tussen het laatste feit en het vonnis elk strafbaar feit zijn eigen specifieke verjaringstermijn behoudt.¹⁴⁸¹⁴⁹

Deze uitzonderlijke regeling inzake de aanvang van de verjaringstermijn werd in 2005 voorgelegd aan het Grondwettelijk Hof.¹⁵⁰ Een ontkennend antwoord zonder overtuigende motivatie volgde, waarbij het Hof simpelweg besloot dat de onvoorspelbaarheid die gepaard gaat met het gegeven dat een misdrijf waarvan de verjaringstermijn reeds verstreken is, vertrekkende van de gemeenrechtelijke aanvangsregel, toch nog kan worden vervolgd omdat deze deel uitmaakt van een reeks strafbare gedragingen die door de eenheid van opzet als één collectief misdrijf moet worden beschouwd, geen inbreuk vormt aan het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel.¹⁵¹

2.4.1.5 Gewoontemisdrijf

Een andere categorie van misdrijven waarbij de aanvang van de verjaringstermijn afhankelijk is van de discretionaire beslissingsbevoegdheid van de bodemrechter zijn de zogenaamde gewoontemisdrijven. Dit zijn misdrijven die bestaan uit verschillende gedragingen, die afzonderlijk geen aanleiding geven tot een strafrechtelijke vervolging, maar door de wet als strafbaar worden beschouwd indien ze herhaaldelijke worden gesteld.¹⁵² Denk aan het veelvuldig uitlenen van geld tegen een excessief hoge rente¹⁵³ of het houden van een huis van ontucht.¹⁵⁴

Betreffende deze groep van misdrijven bepaalt de rechter dus zowel of het samenspel aan feiten als een misdrijf moeten worden gezien en dat de aanvang van de verjaringstermijn plaatsvindt op het moment waarop het laatste feit als misdrijf voltrokken is.¹⁵⁵ Dit laatste op voorwaarde dat er tussen de opeenvolgende feiten geen termijn verloopt die de verjaringstermijn van het gewoontemisdrijf bereikt.^{156 157}

---

¹⁴⁸ Cass. 15 maart 1983, *Arr.Cass.* 1982-83, 390.

¹⁴⁹ In het uitzonderlijk geval dat het laatste feit reeds verjaard is, zal de rechter de datum van voltrekking van het per hypothese bewezen misdrijf toch nog steeds als aanvangspunt nemen voor de berekening van de verjaringstermijnen van andere samenhangende feiten; R. VERSTRAETEN, *handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 142.

¹⁵⁰ GwH 21 december 2005, nr. 199/2005, www.juridat.be: Ze moest antwoorden op volgende prejudiciële vraag: "Schenden de artikelen 65 Sw. en 21 V.T.Sv. het grondbeginsel van de rechtszekerheid en het legaliteitsbeginsel, en mitsdien de artikelen 12, tweede lid en 14 van de Grondwet in samenhang met artikel 7 I.V. B.P.R [lees : artikel 7 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens] en de artikelen 33, 108 en 159 van de Grondwet aldus geïnterpreteerd dat, wanneer de rechter oordeelt dat verscheidene misdrijven een collectief misdrijf uitmaken, alsdan de verjaring pas begint te lopen vanaf het laatste feit dat volgens de feitenrechter met datzelfde opzet is gepleegd en mits er tussen geen van de feiten een volledige verjaringstermijn is verlopen?"

¹⁵¹ GwH 21 december 2005, B.7.2

¹⁵² F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN, *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors (deel II)*, Antwerpen, Maklu, 2013, 500.

¹⁵³ Art. 494 Sw.

¹⁵⁴ Art. 380, §1, 2° Sw.; Cass., 24 februari 1976, *Arr.Cass.*, 1976, 734.

¹⁵⁵ Indien blijkt dat een persoon meer dan ééns geld uitleent tegen een hoge intrest met als doel om misbruik te maken van de zwakke positie van zijn medemens, dan kan de rechter besluiten dat er sprake is van een strafbare gewoonte.

¹⁵⁶ Brussel 21 juni 1971, *Pas.* 1971, II, 323.

¹⁵⁷ Stel dat ik me een tweetal keer heb schuldig gemaakt aan bovenstaande uitlening van geld. Doordat art. 494 Sw. dit misdrijf bestraft met een correctionele gevangenisstraf en op voorwaarde dat de rechter de feiten niet denatureert, bedraagt de verjaringstermijn vijf jaar. Indien er, in het geval dat er geen schorsing of stuiting heeft

2.4.1.6 Seksuele misdrijven gepleegd t.a.v. minderjarigen

Daders van de seksuele misdrijven, opgesomd in het tweede streepje van het tweede punt van artikel 21 VT.Sv. gepleegd t.a.v. minderjarige slachtoffers, kunnen zich in principe beroepen op een vijftienjarige verjaringstermijn.¹⁵⁸ Deze vangt aan op de dag dat het minderjarig slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt.¹⁵⁹

Oorspronkelijk ingevoerd door artikel 1 van de wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen, voorzag artikel 21*bis* VT.Sv. enkel de gevallen bedoeld in de artikelen 372, 373, 375, 379, 380 en 380*bis* van het Strafwetboek van een afwijkende aanvangsregime.¹⁶⁰ Het materieel toepassingsgebied werd later nog uitgebreid met strafbare feiten zoals het plegen van een vrouwelijke besnijdenis (artikel 409 Sw.)¹⁶¹, mensenhandel van minderjarigen met het oog op prostitutie of seksuele uitbuiting (artikel 433*quinquies* Sw.)¹⁶² en voyeurisme in samenhang met het verspreiden van naaktbeelden (artikel 371/1 Sw.)¹⁶³. In het kader van de bestrijding van pedofilie werd in het voorjaar van 2014 beslist om pedofielen die via het internet een voorstel doen aan minderjarigen, beneden de zestien jaar, om af te spreken met het oog op het plegen van zedendelict, strafbaar te stellen.¹⁶⁴ Daarnaast werd dit misdrijf (artikel 377*quater* Sw.) opgenomen in artikel 21*bis* VT.Sv. waardoor de verjaringstermijn van dit strafbaar verzoek pas een aanvang neemt op de dag waarop het slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt.¹⁶⁵

De *ratio legis* achter deze aanvangsregeling, die oorspronkelijk door artikel 1 van de wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen werd ingevoerd, kan men vinden in het gegeven dat de meeste minderjarige slachtoffers pas vele jaren na dato aangifte doen van het zedendelict. Dit omwille van het verlies aan zelfrespect, de schaamte en de angst voor een potentiële afrekening. Om te vermijden dat deze factoren in het voordeel spelen van de dader, doordat de verjaring verderloopt gedurende deze moeilijke jaren, zal de verjaring pas starten op het moment dat het slachtoffer vermoed wordt voldoende moedig te zijn om de buitenwereld attent te maken op het door hem geleden onrecht.¹⁶⁶

---

plaatsgevonden, minder dan vijf jaar tijd tussen de twee feiten zit en de rechter beslist tot het voorhanden zijn van eens strafbare gewoonte, dan begint de verjaringstermijn van beide feiten te lopen op de dag waarop het tweede feit als misdrijf voltrokken is.

¹⁵⁸ Art. 21, lid 1, 2°, tweede streep VT.Sv.

¹⁵⁹ Art. 21*bis*, lid 1 VT.Sv.

¹⁶⁰ Artikel 1 van de Wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen, *B.S.*, 25 april 1995.

¹⁶¹ Artikel 35, 1° van de Wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen, *B.S.*, 17 maart 2001.

¹⁶² Art. 2 Wet van 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, *B.S.*, 20 januari 2012.

¹⁶³ Art. 16 Wet van 1 februari 2016 tot wijziging van diverse bepalingen wat de aanranding van de eerbaarheid en het voyeurisme betreft, *B.S.*, 19 februari 2016.

¹⁶⁴ Art. 377*quater* Sw.

¹⁶⁵ Artikelen 8 & 9 van de Wet van 10 april 2014 betreffende de bescherming van minderjarigen tegen benadering met als oogmerk het plegen van strafbare feiten van seksuele aard, *B.S.*, 30 april 2014.

¹⁶⁶ Memorie van toelichting, ontwerp van Wet van 10 maart 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen, *Parl. St.* Senaat 1994-1995, nr. 1348/1, 3-4.

Betreffende de aanvang van de verjaringstermijn bij een voortgezet of collectief misdrijf bestaande uit meerdere seksuele misdrijven en andere feiten gepleegd tegen minderjarigen, gold voor de inwerkingtreding van Potpourri II dat elk onderdeel van het collectief misdrijf, in afwijking van artikel 65 Sw., zijn eigen aanvangsregeling behield.¹⁶⁷ Dit was ook zo voor voortgezette misdrijven die enkel bestonden uit seksuele misdrijven uit de limitatieve lijst van artikel 21bis VT.SV.¹⁶⁸ Het concreet gevolg hiervan was dat de aanvang van de verjaringstermijn van elk onderdeel onafhankelijk was van de ander.¹⁶⁹

Hier komt echter verandering in door de inwerkingtreding van het tweede lid van het nieuw artikel 21bis VT.Sv.¹⁷⁰ Dus voortaan zal verjaring van de strafvordering van elk onderdeel van een collectief misdrijf bestaande uit verschillende inbreuken op de artikelen 371/1 tot 377, 379, 380, 409 en 433quinquies, § 1, eerste lid, 1°, van het Strafwetboek pas beginnen te lopen vanaf de dag waarop het jongste slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt.¹⁷¹ Deze bepaling is bijgevolg enkel van toepassing indien het collectief misdrijf louter uit schendingen van de in art. 21, lid 1, 2°, tweede streep VT.Sv. opgesomde misdrijven bestaat. Voor een 'gemengd' collectief misdrijf behoudt ieder strafbaar feit haar eigen aanvangsregeling.

Door de invoering van deze specifieke aanvangsregeling voor voortgezette seksuele misdrijven, introduceert de wetgever een uitzondering op de jurisprudentiële uitzondering op de algemene aanvangsregeling. Bijgevolg maakt de wetgever de al zeer complexe verjaringsregeling nog minder gebruiksvriendelijk. Zo dient men, afhankelijk van de aard van de misdrijven, bij de bepaling van de aanvang van de verjaringstermijn van een collectief misdrijf te kijken naar het ogenblik van voltrekking van het laatste misdrijf, naar de achttiende verjaardag van het jongste slachtoffer of naar het moment van voltrekking van elk afzonderlijk misdrijf in combinatie met de leeftijdsvereiste van het slachtoffer. Eenvoudig is anders.

2.4.2 Concrete berekening

De verjaringstermijnen worden berekend van maand tot maand en van jaar tot jaar. Bij de berekening houdt men rekening met de dag waarop het misdrijf voltrokken is.¹⁷² Dit is de dag waarop de strafbare gedraging wordt gesteld ofwel de dag waarop de delictuele toestand, in het leven geroepen door de strafbare gedraging, een einde neemt. Met andere woorden de *dies ad quo* is begrepen in de termijn.¹⁷³ Voor een wanbedrijf voltrokken op 1 september 2015 eindigt de verjaringstermijn,

---

¹⁶⁷ Cass. 25 oktober 2006, www.juridat.be, eerste onderdeel.

¹⁶⁸ Zie tweede onderdeel van Cass., 25 oktober 2006, www.juridat.be.

¹⁶⁹ Dus afhankelijk van de leeftijd van het minderjarig slachtoffer ving elke verjaringstermijn aan op een verschillend tijdstip en niet op het moment waarop deze van het laatste feit begon te lopen.

¹⁷⁰ Deze luidt: "de verjaringstermijn voor de misdrijven bedoeld in artikel 21, eerste lid, 2°, tweede streepje die de opeenvolgende en voortgezette uitvoering van eenzelfde misdadig opzet zijn, begint pas te lopen vanaf de dag waarop het jongste slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt, behalve indien de termijn tussen twee van die opeenvolgende misdrijven de verjaringstermijn overschrijdt", Art. 60, lid 2 Wet van 5 februari 2016, B.S. 19 februari 2016.

¹⁷¹ Memorie van toelichting, Parl. St. Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 5-6.

¹⁷² Cass. 19 december 1979, Arr.Cass. 1979-1980, 488.

¹⁷³ Art. 23 VT.Sv.

behoudens stuiting of schorsing, dus op 31 augustus 2020. Op 1 september 2020, de *dies ad quem*, is de strafvordering verjaart.

2.5 Stuiting

2.5.1 Werking

2.5.1.1 Uitgangspunt

Het vertrekpunt van deze rechtsfiguur vindt men in artikel 22 VT.Sv. Deze bepaalt: “*de verjaring van de strafvordering wordt slechts gestuit door daden van onderzoek of van vervolging, verricht binnen (de in artikel 21 bepaalde termijn). Met die daden begint een nieuwe termijn van gelijke duur te lopen, zelfs ten aanzien van personen die daarbij niet betrokken waren.*”¹⁷⁴ De dag waarop dergelijke handeling wordt gesteld, is in de nieuwe verjaringstermijn inbegrepen.¹⁷⁵ Het concreet gevolg die een daad van onderzoek of vervolging heeft voor het verloop van de verjaringstermijn is dat deze, indien gesteld binnen de oorspronkelijke termijn, de verjaring onderbreekt en een nieuwe termijn doet lopen.^{176 177}

2.5.1.2 Binnen de oorspronkelijk verjaringstermijn

Zoals *supra* werd meegedeeld, kan de verjaringstermijn in beginsel enkel opnieuw beginnen te lopen t.g.v. een daad van onderzoek of vervolging gesteld binnen de oorspronkelijke termijn. Vervolgens kan de verjaringstermijn in principe niet langer duren dan het dubbele van datgene bepaald in art. 21 VT.Sv.¹⁷⁸ Indien er meerdere stuitingsdaden tijdig plaatsvinden, zal men enkel de laatste in het oog moeten houden.¹⁷⁹

Indien de oorspronkelijke verjaringstermijn op een gegeven moment wordt geschorst, zal deze verjaringstermijn toenemen met de duur van de schorsingsperiode. Bijgevolg dient men bij de controle op de laatste nuttige stuitingsdaad rekening te houden met de duur van de schorsing. Daarnaast

---

¹⁷⁴ Art. 22 VT.Sv.

¹⁷⁵ Art. 23 VT.Sv.

¹⁷⁶ D. VANDERMEERSCH, *Eléments de droit pénal et de procédure pénale*, Brussel, la Charte, 2015, 496.

¹⁷⁷ Een wanbedrijf, gepleegd op 25 april 2015, verjaart in principe op 25 april 2020. Stel dat er een daad van onderzoek wordt gesteld op 30 maart 2016, dan zal er een nieuwe verjaringstermijn starten beginnende van diezelfde datum en met als laatste dag 29 maart 2021. De strafvordering zal bijgevolg verjaren op 30 maart 2021.

¹⁷⁸ Onder voorbehoud van één of meerde mogelijke schorsingsperiodes en niet bij de misdrijven die volgens de bijzondere wetten verjaren na minder dan zes maanden (art. 25, lid 2 VT.SV.)

¹⁷⁹ Stel dat een gecorrectionaliseerde misdaad, waarop een onafhankelijke verjaringstermijn van tien jaar staat, voltrokken is op 23 januari 2015. Deze verjaart in principe op 23 januari 2025. In de tussentijd volgen er drie stuitingsdaden respectievelijk op 4 december 2016, 15 maart 2018 en 22 januari 2025. Bij de berekening van de verjaring zal men slechts naar de laatste stuitingsdaad moeten kijken omdat deze op de laatste dag van de oorspronkelijke verjaringstermijn gesteld werd. Vervolgens begint er een nieuwe verjaringstermijn te lopen vanaf 22 januari 2025, die behoudens schorsing, eindigt op 21 januari 2035. Een stuitingsdaad gesteld na 22 januari 2025 heeft geen invloed op het verloop van de nieuwe verjaringstermijn.

kunnen stuitingsdaden ook plaatsvinden tijdens een schorsingsperiode.¹⁸⁰ In zulk geval begint de nieuwe verjaringstermijn te lopen vanaf het ogenblik dat de schorsing een einde neemt.¹⁸¹

Ten slotte dient men aandacht te besteden aan de relatie tussen de oorspronkelijke verjaringstermijn en een (on)rechtstreekse verlenging van deze door de inwerkingtreding van nieuwe verjaringswetten. Doordat de verlenging van toepassing is op alle strafvorderingen die nog niet vervallen zijn op de datum van de inwerkingtreding van dergelijke procedurewetten, kan een op eerste zicht late stuitingsdaad toch nog leiden tot de start van een nieuwe verjaringstermijn.^{182 183}

2.5.1.3 Omvang van de stuiting

Een lezing van het tweede lid van artikel 22 VT.Sv. leert ons dat de stuitende werking niet beperkt blijft tot de verjaringstermijn van de persoon die het voorwerp uitmaakt van de daden van onderzoek en vervolging.¹⁸⁴ Anders gezegd, de verjaringstermijn waarop een mededader of een medeplichtige zich kan beroepen, herbegint op hetzelfde moment dat er een geldige stuitingsdaad wordt gesteld jegens een deelnemer aan hetzelfde misdrijf.¹⁸⁵ Het feit dat de andere deelnemers geen voorwerp uitmaken van de stuitingsdaad of het gegeven dat deze pas later worden gevisieerd in dezelfde procedure of in een latere procedure, heeft geen invloed op de stuitende werking *in rem*.¹⁸⁶

Nog straffer is de jurisprudentiële ontwikkeling bestaande uit de regel dat de stuitende werking van onderzoeks- en vervolgingsdaden reikt tot de strafvorderingen van andere samenhangende feiten, zelfs wanneer deze na de stuiting worden samengenomen.¹⁸⁷ Het is dus zelfs mogelijk dat een stuitingsdaad de verjaringstermijn van een ander misdrijf, zelfs gepleegd door een ander persoon, beïnvloedt. Omtrent de exacte inhoud van de voorwaarde die zulke werking toelaat, bestaat er geen absolute zekerheid. Er zijn Cassatie arresten die wijzen op een samenhangvereiste in de lijn met

---

¹⁸⁰ F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN (eds.), *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, 28.

¹⁸¹ Cass. 18 februari 2003, www.juridat.be; H. BOSLY, M.-A. BEERNAERT, D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Charte, 2014, 221.

¹⁸² Bergen 16 juni 1995, *Rev.dr.pén.* 1996, 220.

¹⁸³ Denk aan een misdaad waarop een levenslange opsluiting staat en gepleegd werd op 29 oktober 1985. Na de inwerkingtreding van art. 54 Wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie op 22 oktober 2015, veranderde de verjaringstermijn van dergelijke misdaad van een vijftienjarige naar een twintigjarige onafhankelijke verjaringstermijn. Er wordt een stuitingsdaad gesteld op 28 oktober 2000. Bijgevolg begint er een nieuwe termijn te lopen die eindigt op 27 oktober 2015. Een onderzoekdaad gesteld op 25 februari 2002 had oorspronkelijk geen gevolgen. Doordat de strafvordering op 22 oktober nog niet vervallen was, volgt er een retroactieve verlenging van de verjaringstermijn. Dus men gaat er vanuit dat de oorspronkelijk verjaringstermijn liep vanaf 29 oktober 1985 tot 28 oktober 2005. De oorspronkelijk laattijdige stuitingsdaad leidt bijgevolg tot een stuitende werking. Op 25 februari 2002 gaat er een nieuwe verjaringstermijn lopen die eindigt op 24 februari 2022.

¹⁸⁴ Art. 22, lid 2 VT.Sv.

¹⁸⁵ F. DISCEPOLI, "La prescription de l'action publique" in J. ACOLTY, J. DEHAENE, F. DISCEPOLI, C. EYBEN, M. KAISER, C. LENOIR, O. VLASSEMBROUCK (eds.), *La prescription*, Limal, Anthemis, 2011, 320.

¹⁸⁶ Cass. 8 december 2009, www.juridat.be.

¹⁸⁷ Cass. 11 januari 2011, www.juridat.be.

artikel 227, 3° Sv.^{188 189} Volgens andere arresten van het Hof van Cassatie vereist dergelijke uitgebreide stuitende werking echter een "nauwe band van intrinsieke samenhang".¹⁹⁰ Het verschil tussen beide formuleringen kan men vinden in de omstandigheid dat het eerste een keuze inhoudt om de zaak al dan niet samen te voegen, terwijl de tweede variant beschouwd wordt als een absolute verplichting voor de goede gang van de rechtsbedeling.¹⁹¹ Mijns inziens zou het billijk zijn om dergelijke stuitende werking enkel toe te kennen indien het omwille van de goede rechtsbedeling absoluut noodzakelijk is om de verschillende feiten samen te berechten. Er anders over denken zou de deur op een kier zetten voor mogelijke misbruiken door het gerecht.¹⁹² Hoe dan ook vereist de rechtszekerheid dat het Hof van Cassatie deze twijfel wegwerpt door op een standvastige wijze te kiezen voor één van de formuleringen.

2.5.2 Daden van onderzoek

De Belgische rechtspraak trakteert ons op een ruime definitie van de term 'daden van onderzoek'. Volgens vaststaande Cassatierechtspraak zijn dit "alle daden die door een bevoegd persoon worden gesteld en die ertoe strekken gegevens te verzamelen om het dossier op de gebruikelijke wijze samen te stellen en de zaak in staat van wijzen te brengen".¹⁹³ Ze mogen in de onderzoeksfase en in de vonnisfase worden gesteld en zowel in het kader van een opsporingsonderzoek als tijdens een gerechtelijk onderzoek.¹⁹⁴

Voorbeelden zijn o.a. een proces-verbaal van vaststelling van het strafbaar feit door officier van de gerechtelijke politie¹⁹⁵, een ondertekende akte waarbij de Procureur des Konings (hierna P.K) verklaart dat een medebeklaagde niet vermeld is in het centraal strafregister¹⁹⁶, het verzenden van procedurestukken aan de griffie van het hof van beroep door de P.K¹⁹⁷, het toezenden door een politiecommissaris aan de P.K. van een proces-verbaal¹⁹⁸ of de onderzoeksverrichtingen van de onderzoeksrechter zoals de ondervraging van een getuige.

---

¹⁸⁸ Artikel 227, 3° Sv.: Misdrijven zijn samenhangend wanneer de band die bestaat tussen twee of meer misdrijven van zodanige aard is dat hij, met het oog op een goede rechtsbedeling en onder voorbehoud van de eerbiediging van de rechten van verdediging, vereist dat die misdrijven samen aan dezelfde strafrechtbank ter beoordeling worden voorgelegd

¹⁸⁹ Cass. 8 maart 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 161.

¹⁹⁰ Cass. 29 november 2011, www.juridat.be.

¹⁹¹ R. DECLERCQ, "Bevoegdheid en samenhang" in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, Mechelen, 2012, 182

¹⁹² Het is immers mogelijk dat de rechter, onder druk van het O.M., beslist om verschillende feiten samen te berechten om de aankomende verjaring van één van de feiten te voorkomen.

¹⁹³ Cass. 29 november 2011, www.juridat.be; *Toute opération ou acte d'une autorité compétente afin de réunir des preuves ou de mettre la cause en état constitue un acte d'instruction interrompant la prescription de l'action publique au sens de l'article 22 de la loi du 17 avril 1878.*

¹⁹⁴ H. BOSLY, M.-A. BEERNAERT, D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Chartre, 2014, 200.

¹⁹⁵ Cass. 28 maart 2006, *T.Strafr.* 2006, 211-212, noot J. VAN GAEVER : Ook indien deze ambtshalve wordt opgesteld door een lid van de federale politie

¹⁹⁶ Cass. 28 november 2000, *Arr. Cass.* 2000, nr. 649.

¹⁹⁷ Bergen 11 december 2000, *RDPC*, 2001, 592, noot; R. VERSTRAETEN, *handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 146.

¹⁹⁸ Cass. 20 november 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 179.

Uit voorgaande gerechtelijke definitie vloeit voort dat bevoegde personen of instanties deze daden moeten stellen opdat er stuitende werking kan zijn.¹⁹⁹ Ter controle van dit laatste vereist de rechtspraak dat een schriftelijk stuk de handtekening draagt van de bevoegde persoon.²⁰⁰ In tegenstelling tot het vorige, hebben onderzoekdadens uitgaande van de verdediging geen stuitende werking. Deze op verzoek van de burgerlijke partij worden wel vermoed stuitende werking tot gevolg te hebben, lettende op de gelijkaardige finaliteit van deze met daden van onderzoek uitgaande van bovenstaande actoren.²⁰¹ Ook belangrijk is dat de stuitende werking van daden van onderzoek in beginsel afhangt van hun wettigheid. Bijgevolg kunnen nietige onderzoekdadens het verloop van de verjaringstermijn niet beïnvloeden.²⁰²

2.5.3 Daden van vervolging

Daden van vervolging zijn daden van een bevoegd persoon waardoor de strafvordering wordt ingesteld of verder wordt uitgeoefend.²⁰³ Deze gaan meestal uit van het openbaar ministerie. Denk aan o.a. de instelling van een gerechtelijk onderzoek, de vordering tot verwijzing gericht tot de raadkamer²⁰⁴, de vordering tot²⁰⁵ en de betekening van een dagvaarding voor het vonnisgerecht²⁰⁶, de opdracht tot en de betekening van een verstekvonnis²⁰⁷ of het instellen van hoger beroep²⁰⁸

Een uitzondering hierop kan men vinden in het vonnis van veroordeling. Deze zal stuitende werking hebben jegens de beklagde die hoger beroep instelt²⁰⁹ of verzet²¹⁰ aantekent doordat de zaak geen einde neemt.²¹¹ Daarnaast zal de verjaring gestuit worden door een vonnis die de zaak om welke reden ook uitstelt. Dus ook uitstel wegens het opwerpen van een prejudicieel geschil.²¹²

Bovendien geven een rechtstreekse dagvaarding of een klacht met burgerlijke partijstelling ook aanleiding tot stuitende werking.²¹³ Net zoals bij de daden van onderzoek, zullen deze die uitgaan van de verdediging geen stuitende werking met zich meebrengen.²¹⁴

---

¹⁹⁹ Denk aan het O.M., de onderzoeksrechter, de bodemrechter, de officieren van de gerechtelijke politie en onder bepaalde voorwaarden de agenten van de gerechtelijke politie.

²⁰⁰ Corr. Kortrijk 8 november 1993, *R.W.* 1994-1995, 1031, noot A. VANDEPLAS.

²⁰¹ F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN (eds.), *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, 31.

²⁰² Brussel 27 april 1999, *T.Strafr.* 2000, 36.: Een proces-verbaal van de openbare terechtzitting werd *in casu* niet ondertekend door de voorzitter. Bijgevolg had deze onderzoeksdaad geen stuitende kracht.

²⁰³ Cass. 5 oktober 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 508.

²⁰⁴ Cass. 19 april 1989, *Arr.Cass.* 1988-89, nr. 468.

²⁰⁵ Cass. 21 april 2009, *Arr.Cass.* 2009, nr. 264.

²⁰⁶ Cass. 15 maart 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 179.

²⁰⁷ Cass. 15 februari 1983, *Arr.Cass.* 1982-83, 764.

²⁰⁸ Cass. 3 oktober 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 88.

²⁰⁹ Cass. 21 mei 1985, *Arr.Cass.* 1985-84, nr. 566.

²¹⁰ Cass. 18 november 1986, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 172.

²¹¹ Voor eventuele mededaders die niet in beroep gaan, zal de gezag van gewijsde verkrijgende veroordeling geen stuitende werking hebben.

²¹² Cass. 12 april 2005, *Arr.Cass.* 2005, nr. 220.

²¹³ M. FRANCHIMONT, *Manual de procedure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, 139.

²¹⁴ Voor deze laatste categorie is dit ook logisch aangezien de verjaring in het voordeel loopt van de beklagde.

Betreffende daden van vervolging kan men stellen dat zowel de materiele (inhoudelijke) als de formele (procedurele) nietigheid in beginsel de stuiting van de verjaring in de weg staat. Een voorbeeld van het eerste vindt men in het arrest van het Hof van Cassatie van 30 januari 1985 waarbij een beschikkingsarrest van de raadkamer als nietig werd beschouwd omdat deze de verkeerde datum van de ten laste gelegde feiten bevatte.²¹⁵ De schending van een procedurele regel zal op haar beurt leiden dat de vervolgingsdaad de verjaring niet stuit. Zo kan men denken aan een nietige dagvaarding wegens het feit dat deze betekend werd aan het verkeerd adres.²¹⁶ Een uitzondering hierop vormt de regelmatige dagvaarding voor de territoriaal onbevoegde rechtbank.²¹⁷ Deze leidt wel tot de stuiting van de verjaring van de strafvordering.

2.6 Schorsing

2.6.1 Werking

2.6.1.1 Uitgangspunt

De functie van de schorsing wordt traditioneel gezien als een figuur die tegemoet komt aan de (wettelijke) onmogelijkheid om te vervolgen door de verjaringstermijn te voorzien van een onderbreking.²¹⁸ Het voorgaande houdt in dat de verjaringstermijn stopt met lopen op de dag dat er een grond tot schorsing voorhanden is en dat de termijn hervat op de dag waarop het vervolgingsbeletsel eindigt. Dit laatste vormt één essentieel verschilpunt met de stuiting. De schorsing doet immers de reeds verworven periode niet tenietgaan, maar leidt tot een verlenging van de verjaringstermijn gelijk aan de duur van de schorsing.²¹⁹ Een logisch gevolg hiervan is dat de schorsing niet temporeel gebonden is aan de oorspronkelijke verjaringstermijn zoals een stuitingsdaad. Deze kan zowel binnen de oorspronkelijke als binnen de door de stuiting verlengde verjaringstermijn plaatsvinden.²²⁰

Zoals men *infra* zal zien, constitueert de inleiding van een zaak voor het vonnisgerecht een schorsingsgrond voor de verjaringstermijnen van misdrijven die gepleegd zijn voor 1 september 2003. Naast het doen ontstaan van twee aparte verjaringsregimes op basis van de datum van voltrekking van het misdrijf, heeft de wetgever ook een schorsingsgrond in het leven geroepen die afwijkt van

---

²¹⁵ Cass. 30 januari 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 317: het verwijzingsvonnis verwees de zaak door naar de politierechtbank na denaturatie. Het grappige was dat het vonnis de strafbare feiten vastlegde op 12 oktober 1983, terwijl het vonnis zelf op 12 september 1983 werd geveld. In realiteit werd de verkeersovertreding op 12 oktober 1983 begaan. Dergelijke inhoudelijke blunder ontnam de stuitende werking aan het vonnis tot verwijzing.

²¹⁶ Cass. 26 april 1978, *Arr.Cass.* 1978, 995.

²¹⁷ Cass. 17 april 1899, *Pas.* 1899, I, 185; R. VERSTRAETEN, *handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 148.

²¹⁸ M. THONISSEN, "Rapport fait au nom de la Commission", *Documents parlementaires* Chambre des Représentants (séance du 11 mai 1877), 1877-1878, nr. 143, 51-52.; Cass., 4 oktober 1994, *Arr. Cass.*, 1994, nr. 416.

²¹⁹ J.VERMEEREN, "De verjaring van de strafvordering", *Jura Falc.*, 2005-06, nr. 1, <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/42n1/Vermeeren.htm>

²²⁰ Cass. 15 maart 2000, *Arr.Cass.*, 2000, nr. 179.

de *ratio legis* van deze rechtsfiguur. Het inleiden van een zitting voor het vonnisgerecht heeft namelijk niks te maken met een onmogelijkheid tot vervolging, maar geeft juist uiting aan de wil tot vervolgen.²²¹ Desondanks zal deze afwijking op het beginsel "*contra non valentem agere non currit praescriptio*" niet snel verdwijnen doordat deze van kracht blijft voor de verjaring van de strafvorderingen van misdrijven gepleegd voor 1 september 2003.

2.6.1.2 Omvang

Ondanks het gebrek aan wettelijke verankering, moet men aannemen dat de onmogelijkheden betreffende de uitoefening van de strafvordering t.o.v. één beklaagde ook gevolgen zullen hebben voor het verloop van de verjaring voor mededaders en medeplichtigen.²²² Anders gezegd, een schorsingsgrond onderbreekt de verjaringstermijnen van alle beklaagden wanneer deze verbonden zijn door hetzelfde misdrijf. De omstandigheid dat op het moment dat de schorsing intreedt slechts één persoon wordt vervolgt en het gegeven dat de mededaders pas later in dezelfde of een latere procedure verschijnen, verandert niets aan deze schorsing *in rem*.

Ook hier strekt de werking *in rem* zich uit tot samenhangende feiten. Betreffende de invulling van het begrip samenhang volgt uit een analyse van Cassatierechtspraak dat men zich richt op het preservareren van de rechtsbedeling.²²³ Alle misdrijven die omwille van de goede rechtsbedeling samen moeten worden onderzocht en beslecht, zijn met andere woorden samenhangende misdrijven. Uit recentere rechtspraak spreekt men van feiten die door *intrinsieke* samenhang onafscheidelijk met elkaar verbonden zijn.²²⁴ Uit dit laatste blijkt dat de schorsing zich uitbreidt tot de verjaring van het ander samenhangend feit, indien men van oordeel is dat er sprake is van een absolute noodzaak om verschillende feiten samen te berechten. Het voorgaande moet echter genuanceerd worden omdat het beletsel van de ene vervolging niet altijd van rechtswege een beletsel vormt voor de vervolging van het ander samenhangend feit. Als bijvoorbeeld de vervolging van een persoon een onderbreking kent doordat deze verzet aantekent en de andere beklaagde hoger beroep instelt, kan de schorsing door verzet geen weerslag hebben op verjaringstermijn van het tweede feit omdat de vervolging van deze geen onoverkomelijke hinder ondervindt.²²⁵ Zo oordeelde ook het Hof van Cassatie door te stellen dat de schorsing *in rem* niet geldt "*indien ingevolge het aanwenden van een rechtsmiddel de vervolging van een beklaagde haar eigen weg gaat en in geen opzicht afhankelijk is van de vervolging van een andere beklaagde.*"²²⁶ Opdat de schorsing t.o.v. van één feit een invloed heeft op het verloop van de verjaring van een ander feit dienen deze samenhangend te zijn en moet het beletsel dat aanleiding geeft tot de schorsing ook een hinderlijke invloed met zich mee brengen voor de uitoefening van de strafvordering van het ander feit.

---

²²¹ A. JACOBS, "La loi du 11 décembre 1998 relative à la prescription de l'action publique", *JT* 1999, 180-181.

²²² Cass. 13 september 1995, *Pas.* 1995, I, 803; H. BOSLY, M.-A. BEERNAERT, D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Charte, 2014, 221.

²²³ Cass. 16 juni 1947, *Pas.* 1947, I, 278; J. MEESE, *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, Gent, Larcier, 2006, 224.

²²⁴ Cass. 13 september 1995, *Arr.Cass.*, 1995, nr. 380

²²⁵ R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 151-152.

²²⁶ Cass. 27 september 2011, www.juridat.be.

2.6.2 Schorsingsgronden

2.6.2.1 Wettelijke schorsingsgronden

A. Temporeel onderscheid

De bakermat van de wettelijke schorsingsgronden vindt men in artikel 24 VT.Sv. Belangrijk (en frustrerend) is dat men bij de berekening van de verjaring een onderscheid dient te maken tussen misdrijven die gepleegd zijn voor 1 september 2003 en deze die na deze datum zijn voltrokken. Een en ander is te wijten aan het inconsistent optreden van de wetgever m.b.t. invoering en afschaffing van de inleiding voor het vonnisgerecht als grond tot schorsing van de verjaring. De wetgever beoogde met de wet van 16 juli 2002 de door de Wet van 11 december 1998 ingevoerde schorsingsgrond te laten verdwijnen.²²⁷ Deze had immers geleid tot veel gecontesteerde rechterlijke beslissingen en zorgde voor een zeer complexe berekening van de verjaringstermijn.²²⁸ De andere drie schorsingsgronden bleven (impliciet) behouden in artikel 24 VT.Sv.²²⁹

Al snel bleek dat de wetgever een belangrijk gevolg van de afschaffing van de schorsingsgrond uit het oog was verloren. Door louter vast te stellen dat deze inwerking zou treden op 1 september 2003, had men ervoor gezorgd dat talrijke misdrijven gepleegd voor die datum zouden verjaren op de eerste schooldag van 2003.²³⁰ Dit was immers het gevolg van de onmiddellijke toepasbaarheid van nieuwe verjaringswetten op nog niet verjaarde strafvorderingen.²³¹ Met andere woorden de wetgever was vergeten dat verjaringswetten retroactief terugwerken. Om te vermijden dat er op die eerste september teveel lachende gezichten zouden zijn, werd in artikel 33 van de Programmawet van 5 augustus 2003 beslist dat er in artikel 5 tweede paragraaf van de Wet van 16 juli 2002 de woorden "*en is van toepassing op de misdrijven begaan na deze datum*" moesten worden ingevoerd.²³²

Voortaan bestaan er dus twee schorsingsregelingen voor de verjaring van de strafvorderingen. Deze van het oud artikel 24 VT.Sv, van toepassing op niet-verjaarde misdrijven begaan voor 1 september 2003 en deze van het nieuw artikel, waarbij er geen rekening wordt gehouden met de dag van de inleidingszitting voor het vonnisgerecht als schorsingsgrond. Dit onderscheid heeft niet geleid tot een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.²³³ Voor de verjaringstermijnen die niet reeds verstreken zijn op 1 september 2003 is het dus mogelijk dat elk van de hierna besproken schorsingsgronden van toepassing zijn. Voor de verjaring van misdrijven voltrokken na 1 september 2003

---

²²⁷ Art. 3 Wet van 16 juli 2002 tot wijziging van verschillende bepalingen teneinde inzonderheid de verjaringsstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen, *B.S.*, 5 september 2002.

²²⁸ Zie I. ERAUW & O. KLEES, "Encore du neuf en matière de prescription de l'action publique", *J.T.*, 2002, 835.

²²⁹ Art. 3 Wet van 16 juli 2002 tot wijziging van verschillende bepalingen teneinde inzonderheid de verjaringsstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen.

²³⁰ Art 5, §2 Wet van 16 juli 2002 tot wijziging van verschillende bepalingen teneinde inzonderheid de verjaringstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen.

²³¹ Cass. 25 november 1981, *Arr.Cass.* 1981-82, nr. 204.

²³² Programmawet van 5 augustus 2003, *B.S.*, 7 augustus 2003.

²³³ Arbitragehof 19 januari 2005, *B.S.*, 11 maart 2005, 10556.

gelden in beginsel alle gronden van schorsing, behalve de inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht.

B. Inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht

Een toename van het aantal schorsingsgronden bleek in het najaar van 1998 onafwendbaar om te verhinderen dat de beruchte "securitas-zaak" zou verjaren.²³⁴ Dit blijkt uit het verslag van de commissie justitie waarbij men zich uitdrukkelijk de vraag stelt of de voorgestelde wijzigingen voldoende zijn om het Securitas-dossier veilig te stellen.²³⁵ Artikel 3 van de Wet van 11 december 1998 voegde daarom vier schorsingsgronden toe aan artikel 24 VT.Sv. De schorsing van de verjaring zou moeten ingaan op de dag van de zitting waarop de strafvordering bij het vonnisgerecht wordt ingeleid, ingeval van verwijzing tot beslissing van een prejudicieel geschil, in het kader van artikel 447 lid 3 Sw. en gedurende de behandeling van een door de verdachte, de burgerlijke partij of de burgerlijke aansprakelijke partij voor het vonnisgerecht opgeworpen exceptie van onbevoegdheid, ontvankelijkheid of nietigheid.²³⁶

De meest besproken schorsingsgrond was de dag van de inleiding van de strafvordering voor het vonnisgerecht.²³⁷ In vier gevallen werd de werking van deze schorsingsgrond doorbroken. Met andere woorden de verjaring van de strafvordering begon terug verder te lopen vanaf de dag van de beslissing van het vonnisgerecht, ambtshalve of op verzoek van het O.M., om de behandeling van de zaak onbepaald uit te stellen en om de behandeling van de zaak uit te stellen met het oog op het verrichten van bijkomende onderzoeksdaden. Dit tot op de dag dat het vonnisgerecht de zaak terug in behandeling nam. Daarnaast liep de verjaring ook verder na beslissing van het O.M. om in hoger beroep te gaan tot op de dag van de inleidingszitting voor het vonnisgerecht in hoger beroep. De laatste uitzondering bestond uit een éénjarige termijn vanaf de inleidingszitting waarover elk vonnisgerecht beschikte om uitspraak te doen. Indien deze termijn zou verstrijken, liep de verjaring opnieuw tot op de dag van de uitspraak.²³⁸

De door de Wet van 11 december 1998 ingevoerde schorsingsgrond heeft als gevolg dat de verjaringstermijn tijdelijk stopt met lopen "vanaf de dag waarop de strafvordering op de wet bepaalde wijze bij het vonnisgerecht wordt ingeleid".²³⁹ Met deze dag doelt de wetgever op de eerste zittingsdag voor het vonnisgerecht en niet de datum van de verwijzing van het onderzoeksgerecht, de (rechtstreekse) dagvaarding of deze van de oproeping bij proces-verbaal.²⁴⁰ Daarnaast is het ook

---

²³⁴ Het gaat om een reeks gewelddadige overvallen gepleegd op geldtransporten door de Securitas-bende eind jaren tachtig. Door de inwerkingtreding van de wet van 11 december 1998 op 16 december kon de wetgever voorkomen dat de zaak zou verjaren op 30 december.

²³⁵ Zie *Parl. St.* Kamer 1998-99, nr. 1387/6, 22.

²³⁶ Artikel 3 Wet van 11 december 1998 tot wijziging, wat de verjaring van de strafvordering betreft, van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, *B.S.* 16 december 1998.

²³⁷ Zie voor een kritische bespreking A. JACOBS, "La loi du 11 décembre 1998 relative à la prescription de l'action publique", *JT* 1999, 177-187.

²³⁸ R. VERSTRAETEN, *handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 158.

²³⁹ Zie oud artikel 24 VT.Sv.

²⁴⁰ *Parl. St.* Kamer, 1997-98, nr. 1387/6, 23.

van belang dat de inleidingszitting rechtsgeldig is. De inleiding bij een onbevoegde rechter²⁴¹ of een ongeldige dagvaarding die niet gedekt wordt door de vrijwillige verschijning van de beklaagde²⁴² zal niet leiden tot de schorsing van de verjaring van de strafvordering.

Het valt op dat voorgaande schorsingsgrond de deur op een kier zet voor misbruik. Denk aan het geval dat het O.M. een quasi-verjaard onvolledig strafdossier bij de bodemrechter inleidt en vervolgens vraagt om de procedure uit te stellen vanwege de noodzaak om bijkomende onderzoekdaden te stellen. Om dit en andere gevallen van misbruik te voorkomen, heeft de wetgever gekozen om vier uitzonderingen op deze schorsing in het leven te roepen.²⁴³

De verjaring van de strafvordering loopt terug verder nadat de rechter ambtshalve of op verzoek van het O.M. de zaak voor onbepaalde tijd uitstelt of de zaak uitstelt met het oog op het verrichten van bijkomend onderzoek. Hieruit vloeit voort dat verzoeken vanwege de verdediging of de burgerlijke partij voor respectievelijk een onbepaald uitstel²⁴⁴ of bijkomende onderzoeksdaden²⁴⁵ geen invloed hebben op de werking van deze schorsingsgrond.²⁴⁶ *Infra* zal men zien dat voor de berekening van verjaringstermijnen van misdrijven die voor 1 september 2003 zijn voltrokken en nog niet verstreken zijn op 10 februari 2013 de verjaring ook wordt geschorst vanaf het moment dat de vonnisgerecht een verzoek tot het stellen van bijkomende onderzoeksdaden inwilligt vanwege de verdediging en de burgerlijke partij.²⁴⁷ Voorlopig kent de tweede uitzondering op deze schorsingsgrond dus een meer uitgebreide werking.

Bovendien eindigt de schorsing wanneer het O.M. hoger beroep instelt tegen het vonnis van de bodemrechter tot op het ogenblik waarop het voorwerp van het rechtsmiddel wordt ingeleid voor de appelrechter.²⁴⁸ Ook hier dient het beroep uit te gaan van het O.M. en niet van een andere partij. Indien de beklaagde dit rechtsmiddel hanteert blijft de verjaring geschorst ongeacht een later hoger beroep door het O.M.²⁴⁹

Ten slotte wordt een *de facto* onverjaarbaarheid voorkomen doordat dergelijke schorsingsperiode niet langer kan duren dan één jaar vanaf de dag van de inleidingszitting. Zowel de bodem- als de appelrechter hebben in beginsel één jaar de tijd om uitspraak te doen vooraleer de verjaring zijn normale gang herneemt.²⁵⁰

---

²⁴¹ Corr. Brugge 6 maart 2002, *T.W.V.R.*, 2002, 26.; J. MEESE, *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, Gent, Larcier, 2006, 212

²⁴² Brussel 26 november 2003, *onuitg.*; F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN (eds.), *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, 31.

²⁴³ R. VERSTRAETE & P. HELSEN, "De wet van 16 juli 2002 betreffende de verjaring van de strafvordering: verjaring van talrijke misdrijven op 1 september 2003?", *T. Strafr.*, 2003, 64, voetnoot 15.

²⁴⁴ Cass. 20 januari 2004, *Arr.Cass.* 2004, nr. 30.

²⁴⁵ Cass. 18 september 2002, *Arr.Cass.* 2002, nr. 458.

²⁴⁶ R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 142.

²⁴⁷ Artikel 24, lid 4 VT.Sv. zegt immers: *De verjaring van de strafvordering is geschorst telkens als de behandeling van de zaak door het vonnisgerecht wordt uitgesteld met het oog op het verrichten van bijkomende onderzoekshandelingen.*

²⁴⁸ Gent 20 maart 2001, *TGR* 2001, 217.

²⁴⁹ Cass. 29 november 2001, www.juridat.be.

²⁵⁰ A. JACOBS, "La loi du 11 décembre 1998 relative à la prescription de l'action publique", *JT* 1999, 181.

C. Wettelijk beletsel dat de instelling of uitoefening van de strafvordering verhindert

Deze categorie van wettelijke schorsingsgronden staan niet uitdrukkelijk vermeld in artikel 24 VT.Sv., maar toch maken ze deel uit van deze groep omdat ze ofwel vroeger in dit artikel te vinden waren of omdat ze in bijzondere wetten te vinden zijn. Een voorbeeld van het eerste zijn de prejudiciële geschillen. Deze grond tot schorsing kon men vroeger vinden in het oude artikel 24, 2° VT.Sv., maar werd geschrapt door de Wet van 16 juli 2002. Een afschaffing was echter niet de bedoeling.²⁵¹ Bovendien bepaalt bijzondere wetgeving in welomschreven gevallen dat de verjaring geschorst wordt vanaf het moment dat de zaak naar een ander rechtscollege wordt verwezen en totdat deze een uitspraak velt.²⁵² Voorbeelden van prejudiciële geschillen die leiden tot de schorsing van de verjaring van de strafvordering zijn o.a. deze omtrent de procedure voor het Grondwettelijk Hof²⁵³, de vraag om interpretatie aan het Benelux-Gerechtshof²⁵⁴, de behandeling van een vordering tot staking omtrent handelspraktijken²⁵⁵ of de procedure omtrent laster en lasterlijke aangifte.²⁵⁶

Een ander voorbeeld van een schorsingsgrond die haar wettelijke grondslag in een bijzonder wet heeft, is de opschorting van de uitspraak van veroordeling door de bodemrechter. Deze schorst de verjaring van de strafvordering tijdens de proeftermijn.²⁵⁷ Deze schorsing begint op de dag waarop het vonnis kracht van gewijsde verkrijgt en eindigt op de laatste dag van de probatietermijn, indien deze niet eerder is herroepen.²⁵⁸

D. Behandeling van bepaalde excepties door het vonnisgerecht

Om te vermijden dat partijen misbruik maken van proceduremiddelen heeft de wetgever de verjaring van het misdrijf voorzien van een schorsingsgrond bestaande uit een door de verdachte, de burgerlijke partij of de burgerrechtelijke aansprakelijke opgeworpen exceptie van onbevoegdheid, onontvankelijkheid of nietigheid voor het vonnisgerecht.²⁵⁹ Om te leiden tot de schorsing van de verjaring dient deze door één van deze partijen te worden opgeworpen. De rechter en het O.M. hebben dus in dit opzicht vrij spel.²⁶⁰ Bovendien vereist de wetgever dat de bodemrechter de exceptie afwijst.²⁶¹ Indien de rechter ten minste één exceptie gegrond verklaart of beslist om deze bij de grond van de

²⁵¹ *Parl. St. Kamer*, 2001-2002, nr. 1625/005, 10.

²⁵² Zie bv. artikel 7 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, ondertekend te Brussel op 31 maart 1965, goedgekeurd bij Wet van 18 juli 1969, *B.S.*, 11 december 1973.

²⁵³ Art. 30 bijzondere wet van 6 januari 1989 betreffende het Grondwettelijk Hof, *B.S.*, 7 januari 1989.

²⁵⁴ Artikel 7 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, ondertekend te Brussel op 31 maart 1965, goedgekeurd bij Wet van 18 juli 1969, *B.S.*, 11 december 1973.

²⁵⁵ Art. XVII.1 e.v. van het Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013, *B.S.*, 29 maart 2013.

²⁵⁶ Art. 447 *in fine* Sw.; Cass., 16 mei 2007, www.juridat.be.

²⁵⁷ Art. 18, §1 lid 1 Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, *B.S.*, 17 juli 1964.

²⁵⁸ Art. 18, §1 lid 2 Probatiewet.

²⁵⁹ Art. 24, lid 2 VT.Sv. ingevoerd door art. 48 van de Wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *B.S.*, 2 april 1998; I. ERAUW & O. KLEES, "Encore du neuf en matière de prescription de l'action publique", *J.T.*, 2002, 835.

²⁶⁰ F. DISCEPOLI, "La prescription de l'action publique" in J. ACOLTY, J. DEHAENE, F. DISCEPOLI, C. EYBEN, M. KAISER, C. LENOIR, O. VLASSEMBROUCK (eds.), *La prescription*, Limal, Anthemis, 2011, 323.

²⁶¹ Art. 24, lid 2, tweede zin VT.Sv.

zaak te voegen, volgt er geen schorsing.²⁶² Anders gezegd, de schorsing kan enkel volgen op een afwijzend tussenvonnis. Tekent men hoger beroep aan tegen voorgaande beslissing dan blijft de verjaringstermijn geschorst gedurende de behandeling. Dit vanaf de dag van de inleiding van de zaak voor de appelrechter tot op de dag van de uitspraak, in het geval dat de exceptie wordt verworpen.²⁶³ In normale omstandigheden (lees: indien er geen beroep wordt aangetekend tegen een afwijzend tussenvonnis) geldt de schorsing vanaf het moment dat de exceptie in een schriftelijke conclusie wordt neergelegd ter zitting tot het moment waarop er een uitspraak volgt.²⁶⁴

E. Uitstel door verzoek tot verrichten van bijkomende onderzoeksdaden

In het najaar van 2012 stelde de toenmalige minister van Justitie TURTELBOOM voor om een nieuw hoofdstuk toe te voegen aan de strijd tegen fiscale fraude. Dit naar aanleiding van een rapport vanwege de Parlementaire Onderzoekscommissie naar de Grote Fiscale Fraudedossiers van 7 mei 2009. Uit dit rapport bleek dat veel magistraten zich stoorden aan het feit dat 80% van de inverdinkinggestelden vlak voor de zitting van de raadkamer de rechtspleging trachtte te doen aanslepen door bijkomende onderzoekshandelingen te vragen overeenkomstig art. 127, § 3 Sv.²⁶⁵ Doordat deze niet bekend stonden als een wettelijk beletsel die de instelling of de uitoefening van de strafvordering verhindert, liep de verjaring mooi verder tijdens deze maandenlange periodes.²⁶⁶

Om bovenstaande vertragingstechniek tegen te gaan, besloot de wetgever om artikel 24 VT.Sv. te voorzien van twee extra schorsingsgronden. Ten eerste zou de verjaringstermijn van elk misdrijf, waarvan de strafvordering niet reeds vervallen is op 10 februari 2013, stoppen met lopen vanaf het moment dat de onderzoeksrechter of de kamer van inbeschuldigingstelling beslist dat het stellen van bijkomende onderzoeksmaatregelen nodig is, ongeacht of dit ambtshalve, op verzoek van de inverdinkinggestelde of de burgerlijke partij gebeurt.²⁶⁷ Zowel als de onderzoeksrechter deze inwilligt als wanneer er een afwijzende beschikking volgt, zal de verjaring geschorst worden. Gedurende het hoger beroep tegen een weigering blijft de verjaring geschorst, ongeacht de aard van de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling. Deze schorsing eindigt pas op de dag voor de eerste zitting waarop de rechtspleging terug wordt hervat, zonder dat deze langer dan één jaar duurt.²⁶⁸

---

²⁶² C. VANDEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2014, 845.

²⁶³ J. MEESE, *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, Gent, Larcier, 2006, 207.

²⁶⁴ H. BOSLY, M.-A. BEERNAERT, D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Chartre, 2014, 210.

²⁶⁵ Wetsontwerp van 2 oktober 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie (fiscale bepalingen), *Parl. St.* Kamer 2011-12, nr. 2430/001, 6.

²⁶⁶ B. DE SMET, "Aanpassing van de schorsing van de verjaring van de strafvordering", *R.W.* 2012-2013, 1396.

²⁶⁷ SCHEURMANS, F., "Verzoeken tot bijkomende onderzoeksdaden als nieuwe grond tot schorsing van de verjaring van de strafvordering", *T.Strafr.* 2013, 168: In de praktijk gebeurt het vaak dat de inverdinkinggestelde op het moment van de regeling van de rechtspleging (i.e. de verwijzingszitting van de raadkamer) om bijkomende onderzoeksmaatregelen vraagt.

²⁶⁸ Art. 7 Wet van 14 januari 2013 houdende fiscale en andere bepalingen betreffende justitie, *B.S.*, 31 januari 2013.

Naast het gelden van deze schorsingsgrond voor de rechtspleging van de onderzoeksgerechten, is de verjaring van de strafvordering ook onderhevig aan schorsing wanneer het vonnisgerecht de behandeling van de zaak uitstelt vanwege het verrichten van bijkomende onderzoekshandelingen. Ook dan eindigt deze op de dag voor de eerste terechtzitting waarop de behandeling van de zaak wordt hervat en mag deze niet langer dan een jaar duren.²⁶⁹

Uiteindelijk bleek het toch te gaan om een ondoordachte maatregel. Het Grondwettelijk Hof heeft immers in het arrest van 11 juni 2015 besloten dat de wetgever de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het EVRM, heeft geschonden door artikel 24 VT.Sv. te voorzien van deze schorsingsgronden.²⁷⁰ Ten eerste omdat het derde lid van artikel 24 VT.Sv. de verzoeken tot bijkomende onderzoekshandelingen tijdens de regeling der rechtspleging vanwege de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij op dezelfde wijze behandelt door aan beiden een schorsende werking toe te kennen voor de verjaring van de strafvordering. Dit is volgens het Hof onverantwoord omdat het belang van de burgerlijke partij t.a.v. de verjaring tegenovergesteld is aan deze van de inverdenkinggestelde.²⁷¹ Deze schorsingsgrond nodigt immers de burgerlijke partij uit om verzoeken tot bijkomend onderzoek pas te stellen tijdens de regeling der rechtspleging omdat deze dan de verjaring van de strafvordering kan tegenhouden. Dit druist in tegen het principe dat de burgerlijke partij het onderzoek op zorgvuldige wijze opvolgt en verzoeken tot het stellen van bijkomend onderzoek doet wanneer dit nodig is.²⁷²

Vervolgens ontdekte het Hof een tweede discriminerend element in het derde en vierde lid van artikel 24 VT.Sv. Zo wees het Hof erop dat door zowel een schorsende werking toe te kennen aan het verzoek van de inverdenkinggestelde als aan de beslissing die de onderzoeksrechter ambtshalve neemt, de wetgever aan de onderzoeksrechter de mogelijkheid biedt zelf te beslissen wanneer de verjaring kan worden geschorst. Zo kan de onderzoeksrechter een misdrijf die dreigt te verjaren vervolgbaar maken door op het laatste moment de verjaring uit te stellen wegens een bevel tot bijkomende onderzoeksmaatregelen.²⁷³ Voorgaande mogelijkheid zou volgens het Hof een onevenredige inbreuk vormen op de rechten van de inverdenkinggestelde.²⁷⁴ Bovenstaande redenering geldt ook voor arresten van de Kamer van Inbeschuldigingstelling en het vonnisgerecht die het stellen van bijkomende onderzoek bevelen.²⁷⁵ Door aan deze een schorsende werking toe te kennen worden de rechten van de verdediging volgens het Hof op een te verregaande wijze aangetast. Onderzoekmagistraten die door tijdsgebrek (een naderende verjaring) het dossier afsluiten, kunnen achteraf terug aan de slag doordat de Kamer van Inbeschuldigingstelling of het vonnisgerecht de behandeling van het dossier verlengt. Het komt er dus op neer dat magistraten worden geprikkeld om het stellen van bijkomende onderzoeksdaden uit te stellen, ook al is dit onzorgvuldig. Betreffende de fase voor het vonnisgerecht viseert het Hof de gevallen waarbij het uitstel met het oog op het verrichten van bijkomende onderzoekshandelingen de schorsing van de verjaring tot gevolg heeft. Uitstel vanwege

---

²⁶⁹ Art. 24 lid 4 VT.Sv.

²⁷⁰ GwH 11 juni 2015, nr. 83/2015, www.juridat.be.

²⁷¹ *Ibid*, B.11.1 & B.11.2

²⁷² P. HELSEN, " Bijkomend onderzoek en verjaring: wat schort er aan de schorsing?", *T.Straf.*, 2015, 4, 209.

²⁷³ *Ibid*, B.12.2

²⁷⁴ *Ibid*, B.12.3

²⁷⁵ *Ibid*.

bijkomende onderzoek in deze fase mag niet leiden tot de schorsing van de verjaring van de strafvordering.

Los van het feit of de introductie van de schorsingsgronden al dan niet terecht was²⁷⁶, staat het dus sinds 11 juni 2015 vast dat de wetswijziging in strijd is met de Grondwet.²⁷⁷ Desalniettemin blijft de huidige formulering van lid drie en vier van artikel 24 VT.Sv. van kracht tot 31 december 2016, doordat het Grondwettelijk Hof gekozen heeft om de gevolgen van de vernietigde bepalingen te handhaven.²⁷⁸ Een bespreking van de schorsing door het verzoek tot verrichten van bijkomende onderzoeksdaden dringt zich dan ook op.

Bij de analyse van deze grond tot schorsing dient men een onderscheid te maken tussen het uitstel tijdens de regeling der rechtspleging en deze tijdens de behandeling van de zaak voor de bodemrechter. Tijdens de fase van de regeling der rechtspleging is de verjaring van de strafvordering geschorst in twee gevallen. Zo loopt de verjaring niet verder indien de onderzoeksrechter of de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve beslissen dat er bijkomend onderzoek moet worden verricht. In zulk geval is de verjaring geschorst vanaf de datum van de beslissing tot op de dag waarbij het onderzoeksgerecht of het vonnisgerecht de zaak opnieuw behandelt.²⁷⁹

Daarnaast geldt er een onderbreking van de verjaring wanneer de raadkamer de regeling der rechtspleging schorst overeenkomstig de derde paragraaf van artikel 127 Sv. indien de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij gebruik maakt van het recht tot verzoek van bijkomende onderzoek (artikel 61*quinquies* Sv.). In dit laatste geval gaat de schorsing in op de dag dat de raadkamer de regeling der rechtspleging opschort en eindigt deze op de dag voor de eerste zitting waarop deze wordt hervat.²⁸⁰ Gedurende een eventueel hoger beroep tegen de afwijzende beschikking van de onderzoeksrechter overeenkomstig de vierde paragraaf van artikel 61*quinquies*, blijft de verjaringstermijn dus geschorst. In beide gevallen mag de schorsing niet langer duren dan één jaar.²⁸¹ Tijdens de fase voor de bodemrechter ondervindt de verjaringstermijn een pauze *telkens* wanneer de rechter de behandeling van de zaak uitstelt met het oog op het laten verrichten van bijkomend onderzoek.²⁸² Ook hier mag de schorsing niet langer duren dan één jaar.

---

²⁷⁶ Zie P. WAETERINCKX, "Securitas revisited. Morreleenn aan de verjaring van de strafvordering als beleidsinstrument?", in *Amicus Curiae. Liber amicorum Marc De Swaef*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 527-546; B. DE SMET, "Aanpassing van de schorsing van de verjaring van de strafvordering", *RW 2012-2013*, 1396-1399. voor argumenten die de *ratio legis* van deze wetwijziging betwisten.

²⁷⁷ GwH 11 juni 2015, nr. 83/2015.

²⁷⁸ GwH 11 juni 2015, nr. 83/2015, B.16.

²⁷⁹ B. DE SMET, "Aanpassing van de schorsing van de verjaring van de strafvordering", *R.W.* 2012-2013, 1397.

²⁸⁰ C. VANDEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2014, 845.

²⁸¹ Art. 24, lid 3, VT.Sv.

²⁸² Art. 24, lid 4 VT.Sv.

F. Onontvankelijk of ongedaan verzet

In navolging van de door de rechtspraak erkende schorsingsgrond van de bijzondere verzetstermijn, introduceert Potpourri II het onontvankelijk verklaard of ongedaan gemaakt verzet als schorsingsgrond.^{283 284} In de memorie van toelichting verantwoordt de minister van Justitie GEENS de invoering van deze schorsingsgrond door erop te wijzen dat er veel beklagden zijn die misbruik maken van de verstekprocedure met als doel om de strafvordering te zien verjaren gedurende de behandeling van het verzet.²⁸⁵ Dit wordt mogelijk gemaakt doordat de verjaring verder loopt gedurende de periode beginnende van de afgifte van de akte van verzet tot de beslissing erover. Voortaan zal het dus niet meer mogelijk zijn om dergelijke vertragingstechniek te hanteren door gewild afwezig te blijven van de eerste zitting om daarna de verjaring langer te doen lopen door een ongefundeerd verzet aan te tekenen. Met andere woorden de verjaring van de strafvordering, die nog niet vervallen is op 19 februari 2016, wordt geacht geschorst te zijn geweest gedurende bovenstaande periode, op voorwaarde dat de rechter het verzet onontvankelijk noemt of ongedaan maakt.²⁸⁶ In tegenovergesteld geval loopt de verjaring wel verder gedurende de behandeling van het verzet.²⁸⁷ Indien de bodemrechter dus geen graten zien in de toepassing van het verzet, zal de verjaringstermijn verder lopen.²⁸⁸

2.6.2.2 Jurisprudentiële schorsingsgronden

De open zinssnede "*wanneer er een wettelijk beletsel bestaat dat de instelling of de uitoefening van de strafvordering verhindert*" biedt de rechtspraak de mogelijkheid om het ons te voorzien van schorsingsgronden voor de verjaring van de strafvordering.²⁸⁹ Zeggen dat de rechtspraak van deze mogelijkheid gebruik heeft gemaakt, lijkt een understatement als men ziet hoeveel jurisprudentiële schorsingsgronden er zijn. In wat volgt behandelt de auteur er een aantal zonder de pretentie om exhaustief te zijn.²⁹⁰

De strafvordering is geschorst tijdens de buitengewone termijn van verzet. Dit vanaf het verstrijken van de gewone termijn van verzet tot de beslissing over de ontvankelijkheid van het verzet.²⁹¹ Men spreekt van een buitengewone termijn van verzet indien het niet mogelijk was om de veroordeling

---

²⁸³ Art. 24, lid 5 VT.Sv.

²⁸⁴ Deze luidt: "*De verjaring van de strafvordering is geschorst wanneer een beklagde verzet aantekent dat onontvankelijk of ongedaan wordt verklaard, gedurende de behandeling ervan. De schorsing geldt vanaf de akte van verzet tot de beslissing die vaststelt dat het verzet onontvankelijk of ongedaan is.*" Zie Artikel 61 van de wet van 5 februari 2016, *B.S.*, 19 februari 2016

²⁸⁵ *Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 51.

²⁸⁶ Aangezien de wetgever hier niet afwijkt van het beginsel van de retroactieve werking van verjaringswetten, zal deze schorsingsgrond ook gelden voor de verjaringstermijnen van misdrijven die voor 19 februari 2016 werden voltrokken en waarvan verjaring nog niet werd verworven op 19 februari 2016.

²⁸⁷ *Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 51.

²⁸⁸ Zie *Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 51.

²⁸⁹ Artikel 24, lid 1 VT.Sv; F. VERBRUGGEN & R. VERSTRAETEN (eds.), *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, 52-53.

²⁹⁰ Voor een uitgebreide opsomming zie R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 146-151.

²⁹¹ Cass. 9 januari 2007, www.juridat.be.

bij verstek te betekenen aan de beklaagde. In zo'n geval kan de beklaagde verzet aantekenen binnen de vijftien dagen nadat hij kennis heeft genomen van de betekening van de beslissing.²⁹²

Ook een cassatieberoep leidt tot een onderbreking van de verjaring van de strafvordering.²⁹³ Wel dient men in het achterhoofd te houden dat dit enkel het geval is indien het cassatieberoep gegrond wordt verklaard. Zonder cassatie met verwijzing is er namelijk geen strafvordering meer doordat de beslissing van de appelrechter in zulk geval definitief is en dus een einde maakt aan de vervolging.²⁹⁴ Indien de bestreden uitspraak wordt verbroken, zal de verjaring geschorst zijn vanaf de datum van het bestreden arrest tot de dag waarop deze word gecasseerd.²⁹⁵

Daarnaast ondervindt de uitoefening van de strafvordering een wettelijk beletsel wanneer twee rechterlijke beslissingen zorgen voor een bevoegdheidsgeschil, omdat de rechtspleging opgeschort zal worden totdat het Hof van Cassatie uitspraak heeft gedaan over dit conflict.²⁹⁶ Deze schorsing begint op de dag waarop de rechterlijke beslissing die het conflict doet ontstaan kracht van gewijsde verkrijgt en eindigt op de dag van het arrest van het Hof van Cassatie.²⁹⁷

2.7 Conclusie: overzicht van de complexe elementen.

De wetgever en de rechtspraak hebben ons opgezaald met een zeer complex en onberekenbaar verjaringsregime. De auteur kan derhalve besluiten dat de berekening van de verjaring volgens de huidige stand van de wet zeer ingewikkeld is. Ten eerste kent artikel 21 VT.Sv. sinds de wetwijziging van 19 oktober 2015 meerdere verjaringstermijnen die de traditionele indeling van zes maanden voor overtredingen, vijf jaar voor wanbedrijven en tien jaar voor misdaden aanzienlijk uithollen. Zo verjaren de meest ernstige misdaden pas na twintig jaar en kennen seksuele misdrijven en andere specifieke misdrijven een vijftienjarige verjaringstermijn. Het feit dat deze misdrijven door de wettelijk bepaalde straf gekwalificeerd worden als een misdaad en bijgevolg in beginsel een tienjarige verjaringstermijn kennen, is allang geen realiteit meer. Dit maakt de eerste stap voor de berekening van de termijn er niet eenvoudiger op.

Ook is de verhouding tussen de toepasselijke verjaringstermijn en de aard van het misdrijf door de strafoplegging *in concreto* niet altijd even éénvoudig. Deze is soms afhankelijk van de ernst van de feiten. Een voorbeeld hiervan kan men vinden bij de bepaling van de verjaringstermijn van een misdaad die strafbaar is met een opsluiting van meer dan twintig jaar en die wordt omgezet naar een wanbedrijf door de toepassing van verzachtende omstandigheden.²⁹⁸ Ondanks het gegeven dat rechter bepaalt dat de strafbare feiten als een wanbedrijf gelden, zal de verjaringstermijn niet mee

---

²⁹² Art. 187 Sv.

²⁹³ Cass. 18 februari 2003, www.juridat.be.

²⁹⁴ Cass. 27 juni 1979, *Arr.Cass.* 1978-79, nr. 1302.

²⁹⁵ Cass. 3 december 1985, *Arr. Cass.* 1985-86, nr. 224.

²⁹⁶ R. VERSTRAETEN, *handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 164.

²⁹⁷ Cass. 6 mei 1975, *Arr.Cass.* 1975, 975.

²⁹⁸ Onder de nieuwe regeling gaat het om de misdaden die niet vermeld staan in lid 1, 1°, tweede streep van artikel 21 VT.Sv.

veranderen naar een vijfjarige termijn.²⁹⁹ De wetgever voorziet ons hier met een uitzondering op het principe dat de concrete strafoplegging door de rechter zowel de aard van het misdrijf (in vorig geval een wanbedrijf) als de toepasselijke verjaringstermijn aanwijst.³⁰⁰ Voor andere minder ernstige misdaden zal correctionalisering wel een wijziging van de geldende verjaringstermijn met zich meebrengen.³⁰¹ Het gegeven dat de wetgever de verjaringstermijn van de meest ernstige misdaden en seksuele misdrijven jegens minderjarigen onafhankelijk maakt van denaturatie is een stap in de goede richting maar niet voldoende. Voor minder ernstige misdaden en wanbedrijven zal de verdediging en het O.M. namelijk nog altijd moet voorspellen of de strafrechter al dan niet verzachtende omstandigheden zal toepassen om de toepasselijke verjaringstermijn te kunnen inschatten. Dit is problematisch voor het vervolgingsbeleid van het O.M. omdat het al dan niet uitkomen van dergelijke voorspellingen een negatieve invloed kan hebben op het onderzoek. Anders gezegd, de onzekerheid betreffende de toepasselijke verjaringstermijn van een wanbedrijf kan ertoe leiden dat de parketmagistraten het onderzoek en de vervolging op een zeer hoog tempo zullen uitvoeren waardoor de kansen op slordigheden of fouten toenemen. Daarnaast is het ook mogelijk dat het parket door gebrek aan mankracht en faciliteiten zich niet kan permitteren om op veilig te spelen en zal een voorspelling leiden tot een onterechte seponering of minnelijke schikking.³⁰²

Inzake de aanvang van de verjaringstermijn van het misdrijf valsheid van geschriften zorgt vooral de regel dat deze kan samenvallen met het gebruik van het vals stuk voor een onnodige complexiteit. Mijns inziens volstaat het om voor de situatie waarbij de maker en de gebruiker dezelfde persoon zijn om een beroep te doen op de figuur van eenheid van opzet. Op voorwaarde dat het gebruik van het valse stuk binnen de verjaringstermijn van het misdrijf valsheid valt, zal de verjaringstermijn van de valsheid en het gebruik beginnen te lopen op het moment dat het beoogde gevolg tot stand is gekomen. De regel dat de start van de verjaringstermijn van de valsheid kan samenvallen met deze van het gebruik van het voorwerp door een derde is te ver gezocht. In dergelijke gevallen is het immers zeer moeilijk om te voorspellen wanneer de verjaring intreedt omdat de aanvang van deze afhankelijk is van het voorhanden zijn van hetzelfde opzet in hoofde van de gebruiker als de maker. Doordat het niet altijd eenvoudig is om dit moreel element aan te tonen, zal het O.M. rekening moeten houden met twee situaties bij de uitoefening van haar vervolgingsbevoegdheid jegens de maker van het valse stuk. Deze waarbij het opzet zal worden aangetoond en waar bijgevolg de aanvang van de verjaring van de valsheid samenvalt met deze van het gebruik, of deze waarbij dit niet lukt waardoor de verjaring van de valsheid reeds voor het gebruik begint te lopen. Als gevolg hiervan zal het voor het O.M. aantrekkelijker zijn om de verdachte van de valsheid niet te vervolgen

---

²⁹⁹ Artikel 21 lid 2 VT.Sv.

³⁰⁰ Correctionalisatie van een misdaad zoals de ontvoering van een minderjarige die de dood tot gevolg heeft (art. 428, §5 Sw.) naar een wanbedrijf zal geen invloed hebben op de verjaringstermijn. Deze blijft de gemeenschappelijke tienjarige verjaringstermijn voor misdaden.

³⁰¹ De dader van een opzettelijke vruchtafdriving bij een vrouw die niet heeft toegestemd daarmee (art. 348 Sw.), zal zich na correctionalisatie van de misdaad kunnen beroepen op de vijfjarige verjaringstermijn voor wanbedrijven.

³⁰² Denk aan situatie waarin het parket denkt dat er een grote kans bestaat dat de bodemrechter verzachtende omstandigheden zal aannemen. Doordat de rechter beschikt over een discretionaire bevoegdheid is hij niet verplicht om rekening te houden met dergelijke omstandigheden en kan hij zelfs tegen eerdere beslissingen in besluiten om geen verzachtende omstandigheden toe te passen. De kans om hieromtrent een juiste voorspelling te doen is dus niet altijd even groot.

of hem een minnelijke schikking aan te bieden in de gevallen waarbij het op voorhand duidelijk is dat het moeilijk wordt om hetzelfde opzet te bewijzen.

Wat de auteur opvallend vindt, is dat deze aanvangsregeling ook geldt voor de situatie waarbij de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid de dood tot gevolg heeft.³⁰³ Een letterlijke lezing van artikel 21, lid 1, 1° tweede streep VT.Sv. leert ons dat deze seksuele misdaad verjaart na twintig jaar. Dus op vlak van de omvang van de verjaringstermijn vormt dit een uitzondering op de onafhankelijke vijftienjarige verjaringstermijn voor de seksuele misdrijven jegens minderjarigen. Vervolgens bepaalt het eerste lid van 21*bis* VT.Sv. dat de verjaringstermijnen van de seksuele misdrijven gepleegd t.a.v. minderjarigen in artikel 21, lid 1, 2° tweede streep VT.Sv. pas beginnen te lopen wanneer het slachtoffer meerderjarig wordt. Welnu een verkrachting die de dood tot gevolg heeft behoort dus zowel tot de categorie 'seksueel misdrijf die uitzonderlijk verjaart na twintig jaar' en de groep zedenmisdrijven waarvan de verjaring een aanvang neemt op de achttiende leeftijd van het slachtoffer. Anders gezegd, een verkrachting die de dood tot gevolg heeft van een minderjarige, kent een twintigjarige verjaringstermijn die een aanvang neemt op de achttiende verjaardag van het overleden slachtoffer. Mijns inziens past deze aanvangsregeling niet bij voorgaande situatie. Ondanks het feit dat ik er geen groot probleem mee heb dat de vervolgingsinstanties door het samenspel van de twintigjarige verjaringstermijn en de specifieke aanvangsregeling een zeer ruime periode hebben om de dader te vervolgen, kan men de *ratio legis* van de aanvangsregeling niet naar analogie toe passen op een verkrachting die de dood tot gevolg heeft. Het minderjarig slachtoffer is immers door zijn overlijden sowieso niet in staat om een klacht in te dienen waardoor factoren zoals schaamte, verlies aan zelfrespect en machtsuitoefening door de dader de uitoefening van de strafvordering niet in de weg staan. Daarnaast is de kans dat de dood van een minderjarige aan het licht komt veel groter dan dat een verkrachting wordt aangegeven.³⁰⁴ Bijgevolg is het voldoende dat de verjaringstermijn in voorgaand geval begint te lopen bij het voltrekking van het misdrijf.³⁰⁵

Daarnaast zorgt de specifieke regeling van artikel 21*bis* VT.Sv. voor de aanvang van de verjaring voor seksuele misdrijven gepleegd t.o.v. minderjarigen dat het nog moeilijker wordt om de exacte begin- en einddatum van de verjaring te voorspellen. Vooral de introductie van de regel dat de verjaring een aanvang neemt op de dag dat het jongste slachtoffer van een seksueel voortgezet misdrijf achttien wordt, zal in de praktijk zorgen voor een moeilijke berekening. Men dient immers bij de aanwijzing van de aanvangsdatum van de verjaringstermijn van een voortgezet misdrijf te kijken naar het ogenblik van voltrekking van het laatste misdrijf (voor voortgezette misdrijven zonder zedenmisdrijven jegens minderjarigen), naar de achttiende verjaardag van het jongste slachtoffer (voor voortgezette misdrijven bestaande uit meerdere misdrijven opgesomd in artikel 21, eerste lid, 2°, tweede streepje VT.Sv.) of naar het moment van voltrekking van elk afzonderlijk misdrijf in combinatie met de leeftijdsvereiste van het slachtoffer (voor voortgezette misdrijven bestaande uit

---

³⁰³ Zie codificatie van deze feiten in art. 376, lid 1 Sw.

³⁰⁴ De kans dat iemand het lichaam van de minderjarige vindt of het verdwijnen van een kind zal melden aan de politie, is groter dan dat een minderjarige die niet begrijpt wat er aan de hand is aangifte zal doen van verkrachting. Bijgevolg zal het onderzoek in het eerste geval sneller van startgaan.

³⁰⁵ Als aflopend misdrijf waarbij één van de materiele bestanddelen bestaat uit het veroorzaken van de dood, zou de verjaring een aanvang moeten nemen op het moment dat de minderjarige sterft.

de misdrijven opgesomd in artikel 21, eerste lid, 2°, tweede streepje VT.Sv. en andere misdrijven). Eenvoudig is anders.

Betreffende de regeling omtrent de stuiting van de verjaring is er, naast de ruime formulering van daden van onderzoek en vervolging, ook een ander aspect wat voor onduidelijk zorgt. Dit is stuitende werking *in rem* van een daad van onderzoek of vervolging jegens de verjaringstermijn van andere feiten die oorspronkelijk niet werden voorzien door deze stuitingsdaden. Deze uitgebreide werking vereist een zekere samenhang tussen de verschillende misdrijven. Nu is het echter niet duidelijk wat de rechtspraak bedoelt met deze term, doordat er in sommige cassatiearresten gesproken wordt van samenhang in de zin van artikel 227, 3° Sv. terwijl andere arresten spreken van een "nauwe band van intrinsieke samenhang". Het verschil tussen beide is dat een 'gewone samenhang' een keuze van de rechter impliceert omwille van de goede rechtsbedeling, terwijl de notie "nauwe band van intrinsieke samenhang" de samenvoeging van meerdere misdrijven ziet als een absolute verplichting voor de goede gang van de rechtsbedeling. Hoe dan ook is het niet duidelijk wat het Hof van Cassatie er zelf van vindt. Tot deze op standvastige wijze kiest voor één van de formuleringen met een bijhorende motief zal men met betrekking tot dit aspect in onzekerheid blijven.

Ten slotte vormt de verscheidenheid aan schorsingsgronden een serieuze hinderpaal voor de berekening van de verjaring. Zo moet men in eerste instantie al een onderscheid maken tussen de verjaringstermijnen van misdrijven gepleegd voor 1 september 2003 en erna. Voor de eerste categorie geldt de oude regeling betreffende de schorsing vanaf de dag van de inleidingszitting voor het vonnisgerecht nog steeds, terwijl dit niet zo is voor de verjaringstermijn van andere misdrijven. Dit zorgt niet enkel voor meer complexiteit, maar vormt tot op de dag van vandaag nog steeds het bewijs van een inconsistent optreden van de wetgever. Door de invoering van het onontvankelijk of niet toegelaten verzet als reden voor schorsing, wordt de kans weer iets groter dat men bij de berekening van de verjaring een schorsingsgrond over het hoofd zal zien. Een stijging van het aantal schorsingsgronden zorgt immers per definitie voor een hogere complexiteit doordat er meer gronden zijn waarmee men rekening mee moet houden bij de berekening van de verjaring.

3. De vervolgingsverjaring in Nederland: een vergelijking.

3.1 Inleiding

Nu dat de auteur erachter is gekomen welke aspecten zorgen voor de complexiteit van de Belgische verjaring van de strafvordering, is het tijd om ons te richten tot de vervolgingsverjaring.³⁰⁶ De reden hiervoor kan men vinden in het streven van de Nederlandse wetgever naar een streng verjaringsregime die tegelijkertijd ook minder ingewikkeld is. Het bewijs voor dit laatste zijn o.a. de Wet van 16 november 2005 ter opheffing van de verjaring bij zeer ernstige delicten³⁰⁷ en de Wet van 15 november 2012 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring³⁰⁸. Beide wetten hadden als doel om de verjaringstermijnen van bepaalde (ernstige) delicten te verlengen en deze van andere op te heffen.³⁰⁹

Zo introduceerde de Wet van 16 november 2005, nadat de Nederlandse wetgever reeds in 1971 inbreuken tegen het internationaal humanitaire recht onverjaarbaar had gemaakt³¹⁰, o.a. de afschaffing van de vervolgingsverjaring voor delicten waarop men een levenslange gevangenisstraf voorziet.³¹¹ Bijna een decennium later gingen onze Noorderburen een stap verder en schaften ze de vervolgingsverjaring af voor alle misdrijven waarvan de wettelijke maximumstraf vaststaat op een minstens twaalfjaar durende gevangenisstraf en voor de ernstige zedenmisdrijven gepleegd jegens minderjarigen.³¹²

De voornaamste reden voor deze verstrenging steunt volgens de memorie van toelichting op het belang van het slachtoffer. Deze weegt zwaarder door dan het argument dat de maatschappelijke rust niet verstoord mag worden door de vervolging van een strafbaar feit, vele jaren nadat de rust is teruggekeerd.³¹³ Verder valt te lezen dat het gebrek aan verjaring te rechtvaardigen valt doordat

---

³⁰⁶ De gemeenrechtelijke regeling inzake de vervolgingsverjaring vindt men in de artikelen 70 t.e.m. 73 Wetboek van Strafrecht (NL) 3 maart 1881, *Stb.* 5 maart 1881.

³⁰⁷ Wet van 16 november 2005 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige delicten), *Stb.* 2005, 595.

³⁰⁸ Wet van 15 november 2012 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring, *Stb.* 2012, 572.

³⁰⁹ De wettelijke verlenging van de verjaringstermijnen in Nederland bestaat uit opvallend minder stappen dan haar Belgische tegenhangster. Men onderscheidt immers naast bovenstaande initiatieven slechts nog de Wet van 8 april 1971 houdende vaststelling van nadere regels betreffende de verjaring van het recht tot strafvordering en uitvoering van straf ter zake van oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid, *Stb.* 1971, 210.

³¹⁰ Wet van 8 april 1971 houdende vaststelling van nadere regels betreffende de verjaring van het recht tot strafvordering en uitvoering van straf ter zake van oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid, *Stb.* 1971, 210

³¹¹ Zie artikel I, Wet van 16 november 2005 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige delicten), *Stb.* 2005, 595

³¹² Zie artikel I, Wet van 15 november 2012 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring, *Stb.* 2012, 572

³¹³ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 890, nr. 3, 1. Daarnaast stelde de toenmalige minister van Justitie OPSTELTEN dat de consequenties van zware (zeden)delicten niet volledig vergaan door de heling van de tijd en dat deze "niet

de andere twee traditionele functies van de verjaring (waarborg van de betrouwbaarheid van bewijs en het tijdsverloop als surrogaatstraf) niet meer verantwoord worden aan de huidige stand van zaken.³¹⁴

Ook in Nederland zet men dus vraagtekens bij de relevantie van de oorspronkelijke redenen voor de invoering van de vervolgingsverjaring. Het verschil met de Belgische aanpak is dat dit heeft geleid tot een consistente en strenge(re) wetgeving.³¹⁵ Daarnaast heeft het Nederlandse recht zich niet laten verblinden door de aversie jegens de vervolgingsverjaring ten koste van duidelijkheid. Zo zal men *infra* zien dat ondanks het verdachte-onvriendelijk karakter van vervolgingsverjaring deze minder complex is dan de Belgische verjaring van de strafvordering.

Na dit hoofdstuk zal het in beginsel mogelijk zijn om een aantal voorstellen te formuleren die zowel toegeven aan de vraag tot verstrenging als aan de nood tot vereenvoudiging van de verjaring van de strafvordering. Daarom zal de auteur bij de bespreking van de vervolgingsverjaring meer aandacht besteden aan de verschillen tussen deze en de Belgische regeling. Het doel van dit deel is immers om te onderzoeken of het Nederlandse recht ons kan helpen bij de zoektocht naar vereenvoudiging. De gelijkenissen zal men dus slechts op summiere wijze behandelen. Tot slot volgt een conclusie van het rechtsvergelijkend hoofdstuk.

3.2 Kenmerken

Betreffende de algemene kenmerken lijkt de vervolgingsverjaring grotendeels op haar Belgische tegenhanger. Ten eerste is ook deze van openbare orde. Dit laatste blijkt uit de rechtspraak van de Hoge Raad die uit artikelen 348 en 415 van het Wetboek van Strafvordering een verplichting leest voor het vonnisgerecht om de vervolgingsverjaring ambtshalve te onderzoeken.³¹⁶

Daarnaast kan men uit artikel 91 van het Wetboek van Strafrecht afleiden dat artikelen 70 t.e.m. 73 van datzelfde wetboek van toepassing zijn op alle feiten.³¹⁷ Dus ook op feiten die door bijzondere regelgeving worden gesanctioneerd. Deze algemene draagwijdte kent, buiten de uitzonderingen die *infra* nog besproken worden, een nuance wanneer de bijzondere regelgeving afwijkt van het gemeenrecht.³¹⁸

Bovendien aanvaarden zowel de Nederlandse wetgever³¹⁹ als de rechtspraak van de Hoge Raad³²⁰ dat een aanpassing van de verjaringsregels kan genieten van het beginsel van onmiddellijke toepassing. Net zoals in België, is men van het principe dat bovenstaand beginsel geen schending

---

alleen zeer ingrijpend en traumatisch zijn voor de slachtoffers en hun naaste omgeving, maar dat zij ook het vertrouwen in de rechtsorde en de veiligheidsbeleving van burgers aantast".

³¹⁴ Kamerstukken II 2010/11, 32 890, nr. 3, 11-12.

³¹⁵ Zoals blijkt uit de kwantitatief beperkte wetsgeschiedenis van de vervolgingsverjaring; zie S.S. ARENDSE, "Wet tot aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring", A.A., 2013, 230-234, voor een bespreking van de wetsgeschiedenis.

³¹⁶ HR (NL) 13 oktober 2009, www.sdujurisprudentie.nl.

³¹⁷ Art. 91 Wetboek van Strafrecht (NL).

³¹⁸ A.J.A. VAN DORST, *Vervolgingsbeletselen*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1989, 49.

³¹⁹ Zie Kamerstukken II 1993-1994, 22 889, nr. 9, p. 2.

³²⁰ HR (NL) 29 januari 2010, NJ 2010, 231.

inhoudt van het strafrechtelijke legaliteitsbeginsel zolang de nieuwe verjaringswetten geen afbreuk doen aan een reeds verworven verjaring.³²¹

Anders dan bij ons, heeft de leeftijd van de dader een rechtstreekse invloed op de verjaringstermijn van het gepleegde feit. Personen die ten tijde van het begaan van het strafbare feit minderjarig waren, kunnen in principe rekenen op kortere verjaringstermijnen. De *ratio legis* van deze uitzondering op de gemeenrechtelijke verjaringsregeling is drievoudig. Volgens de 19de -eeuwse wetgever zou een vervolging, lang na het feit, nauwelijks een opvoedend of rehabiliterend effect hebben op de dader en moeten misstappen uit de jeugd niet te lang naslepen. Daarenboven rekende de wetgever erop dat hardnekkige delinquenten ook na hun meerderjarigheid nieuwe delicten zouden begaan.³²² Bijgevolg zullen de personen waarvan het strafbare gedrag niet louter te wijten is aan jeugdigheid vroeg of laat toch tegen de lamp lopen, waardoor het volgens de wetgever minder noodzakelijk wordt om hen tijdens hun jeugd aan te pakken.

De gevolgen van het voorgaande uit zich dus in een minder streng verjaringsregime voor verdachten die minderjarig waren op het moment van de feiten. Volgens het eerste lid van artikel 77d van het Wetboek van strafrecht wordt de verjaringstermijn van het recht tot strafvordering gehalveerd indien de dader op het moment van voltrekking van het misdrijf de leeftijd van achttien nog niet heeft bereikt.³²³ Een uitzondering op deze regel vindt men voor het plegen van (verjaarbare) zedenfeiten t.a.v. minderjarigen door personen ouder dan zestien jaar.³²⁴ In dergelijk geval geldt de gemeenrechtelijke verjaringstermijn. Wanneer minderjarigen misdrijven begaan die geacht worden onverjaarbaar te zijn, zal de verjaringstermijn twintig jaar bedragen.³²⁵

In België speelt de leeftijd van de dader geen rol bij het bepalen van de toepasselijke verjaringstermijn. Ook al bepaalt artikel 21 VT.Sv of enige andere bepaling dit niet uitdrukkelijk, mogen we ervan uitgaan dat de gemeenrechtelijke verjaringstermijnen van toepassing zijn op het jeugddelinquentierecht.³²⁶ De reden om de verjaring van de strafvordering integraal van toepassing te maken op jeugddelinquentie vindt men niet terug in enig wetgevend bestand. Mijns inziens is een goed argument hiervoor te vinden in de werking van het jeugddelinquentierecht. Deze is er immers op gericht om minderjarigen (of jonge meerderjarigen die ten tijde van het plegen van het feit minderjarig waren) op te voeden, verantwoordelijkheden bij te brengen en hun te resocialiseren.³²⁷ Opdat men

---

³²¹ S.S. ARENDSE, "Wet tot aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring", *A.A.*, 2013, 230-234

³²² H.J. SMIDT, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht*, herzien en aangevuld met de wijzigingen door J.W. Smidt, Eerste Deel, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink, 1891, 491.

³²³ C. VAN OORT, "Commentaar op de vervolgingsverjaring", in M.M. BOONE e.a., *Sdu commentaar strafrecht: deel 1: WvSr*, Den Haag, Sdu uitgeverij, 2015, 427.

³²⁴ Artikel 77d, lid 2 Wetboek van Strafrecht (NL): *Het eerste lid is niet van toepassing op misdrijven omschreven in de artikelen 240b, eerste lid, 247 tot en met 250 en 273f, gepleegd door een persoon die ten tijde van het begaan van het strafbaar feit de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt.*

³²⁵ Artikel 77d, lid 3 Wetboek van Strafrecht (NL): *Het recht tot strafvordering voor misdrijven waarop gevangenisstraf van twaalf jaren of meer is gesteld, en de misdrijven omschreven in de artikelen 240b, tweede lid, 243, 245 en 246 voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, verjaart in twintig jaren.*

³²⁶ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 156.

³²⁷ Zie punt 3 van de beginselen van de rechtsbedeling ten aanzien van minderjarigen in de voorafgaande titel van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *B.S.*, 15 april 1965.

dit kan realiseren, dient het O.M. de mogelijkheid te hebben om maatregelen van bewaring, behoeving en opvoeding te vorderen bij de jeugdrechtbank.³²⁸ Door de verjaringstermijnen te verkorten zou men deze kans beperken.

3.3 Termijnen

3.3.1 Verjaringstermijn op basis van de wettelijke maximumstraf

Een groot verschil tussen de verjaring van de strafvordering en de vervolgingsverjaring is dat de termijn van deze laatste niet afhankelijk is van de rechterlijke strafoplegging.³²⁹ Anders gezegd, de maximumstraf die de wet bepaalt, is beslissend voor het aanwijzen van de toepasselijke verjaringstermijn. Naast de wettelijke maximumstraf dient men ook rekening te houden met wettelijke strafverzwarende of strafverminderende gronden.³³⁰

Het wettelijk karakter van de vervolgingsverjaring is volgens de rechtspraak de reden opdat men kiest voor deze aanpak.³³¹ Anders gezegd, de rechter moet zich houden aan de wil van de wetgever. In ons geval de wil van de wetgever van 1881 vermits de algemene werking van de vervolgingsverjaring sindsdien niet gewijzigd is. Welnu volgens de memorie van toelichting bij de invoering van de vervolgingsverjaring in het wetboek van strafrecht dient de verjaringstermijn langer te zijn dan de maximumstraf die kleeft op het delict.³³² Vervolgens dient men dus geen rekening te houden met de straf die de rechter oplegt bij de berekening van de verjaringstermijn. Indien de strafoplegging *in concreto* wel zou meespelen, dan zou de wil van de wetgever op regelmatige basis ondermijnd worden.³³³ De reden waarom de verjaringstermijn in de regel langer moet zijn dan de maximumstraf, is omdat de 19de -eeuwse wetgever er zeker van wou zijn dat degene die zich onttrekt aan berechting (door bv. naar het buitenland te vluchten) langer in ballingschap moet blijven dan de veroordeelde

---

³²⁸ Zie artikel 37 Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming voor de lijst van maatregelen van bewaring, behoeving en opvoeding die de jeugdrechtbank kan opleggen.

³²⁹ J. VERMEEREN, "De verjaring van de strafvordering", *Jura Falc.*, 2005-06, nr. 1, <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/42n1/Vermeeren.htm>.

³³⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden (NL) 29 april 2008, *NJFS* 2008, 171; C. VAN OORT, "Commentaar op de vervolgingsverjaring", in M.M. BOONE e.a., *Sdu commentaar strafrecht: deel 1: WvSr*, Den Haag, Sdu uitgeverij, 2015, 427.

³³¹ Rb. Groningen (NL) 4 januari 2007, *NJFS* 2007, 71.

³³² H.J. SMIDT, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht*, herzien en aangevuld met de wijzigingen door J.W. Smidt, Eerste Deel, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink, 1891, 478: "Zijne vrijwillige ballingschap moet in den regel langduriger zijn dan het maximum der tegen het hem ten laste gelegde misdrijf bedreigde straf."

³³³ Als voorbeeld zou men kunnen denken aan de bestraffing van het misdrijf valsheid in geschriften van authentieke akten (art. 226 Wetboek van strafrecht). Het Wetboek van strafrecht voorziet in een maximale strafoplegging van zeven jaar gevangenis. De verjaringstermijn gebaseerd op de maximumstraf is twaalf jaar (art. 70, 3° Wetboek van strafrecht). Deze is langer dan de maximumstraf en dus in overeenstemming met de wil van de wetgever uit 1886. In de praktijk is het uitzonderlijk dat de rechter onmiddellijk de zwaarste straf oplegt. Stel dat hij kiest voor het opleggen van een gevangenisstraf van drie jaar. In het geval dat de opgelegde straf determinerend is voor de berekening van de verjaring dan zou dit betekenen dat de verjaringstermijn zes jaar is (art. 70, 2° Wetboek van strafrecht). Vermits in dit geval de verjaringstermijn (zes jaar) korter is dan de maximumstraf (zeven jaar), doet deze praktijk afbreuk aan de wil van de wetgever.

die wel zijn straf uitzit in de gevangenis.³³⁴ Doordat de rechtspraak de toepasselijke verjaringstermijn afhankelijk maakt van de strafoplegging *in abstracto*, is het zeker dat men geen afbreuk doet aan de wet. Voortbouwend op het voorgaande, heeft de rechtspraak beslist dat ook de wettelijke strafverzwarende en strafverminderende omstandigheden een invloed hebben op de duur van de verjaringstermijn. Met dergelijke omstandigheden doelt men op feiten die een invloed hebben op de kwalificatie van het delict. Denk aan oudermishandeling (artikel 304 Wetboek van Strafrecht)³³⁵ of diefstal met het oogmerk om een terroristisch misdrijf voor te bereiden (artikel 311 Wetboek van Strafrecht).³³⁶ Het zijn omstandigheden die als materieel bestanddeel van het delict gelden en waaraan de wetgever een andere maximumstraf aan koppelt. Deze moeten worden onderscheiden van de strafverminderende of verzwarende omstandigheden die niet als constitutief element van een delict gelden en bijgevolg geen invloed hebben op de toepasselijke verjaringstermijn.³³⁷ Figuren zoals deelneming of poging zullen ook geen invloed hebben op de lengte van de verjaringstermijn.³³⁸ Bij voorgaande gevallen geldt dus dezelfde verjaringstermijn als voor het voltrokken feit.³³⁹

In België is de in laatste aanleg uitgesproken straf in bepaalde gevallen nog steeds beslissend voor het bepalen van de verjaringstermijn.³⁴⁰ De oorzaak van dit verschil is te wijten aan twee factoren. Enerzijds was het en is het nog steeds geen must voor de Belgische wetgever dat de toepasselijke verjaringstermijn langer is dan de maximumstraf die kleeft op het delict. Eén van de vele voorbeelden hiervan is de verjaringstermijn van de misdaad gijzeling (artikel 347*bis* Strafwetboek). De wettelijke maximumstraf (opsluiting van dertig jaar) is veel langer dan de tienjarige verjaringstermijn (artikel 21, lid 1, 3° VT.Sv.). Met andere woorden de Belgische wetgever heeft de wettelijke maximumstraf niet op dezelfde manier gebruikt als haar Nederlandse collega bij het bepalen van de duur van de verjaringstermijnen. Dit ziet men ook aan de formulering van de inhoud van artikel 21 VT.Sv. en artikel 70 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht. Deze laatste vermeldt de aard van het delict en de toepasselijke maximumstraf als toepassingscriteria, terwijl artikel 21 VT.Sv. in beginsel enkel verwijst naar de aard van het delict. Bijgevolg hecht het Nederlands recht meer belang aan de wettelijke maximumstraf als aanwijzingscriterium voor de verjaringstermijn doordat de duur van deze laatste in de regel langer moet zijn dan de wettelijke maximumstraf en omdat deze uitdrukkelijk vermeld staat als onderscheidingscriterium in de wettelijke grondslag van de vervolgingsverjaring.

---

³³⁴ *Ibid.*: "Een zekere evenredigheid tusschen den duur der straf en den termijn der verjaring is wenschelijk, opdat hij die zich door de vlugt aan de hand der justitie onttrekt, langer uit de nederlandsche maatschappij verwijderd blijve dan de gestrafte."

³³⁵ Zie Hof Arnhem-Leeuwarden (NL) 29 april 2008, *NJFS* 2008, 171. Op mishandelen als misdrijf plakt men een gevangenisstraf van drie jaar. (art. 300 Sr.) Doordat de beklaagde zijn moeder had mishandeld steeg de wettelijke maximumstraf met één jaar waardoor de toepasselijke verjaringstermijn op overeenkomstige wijze steeg van zes naar twaalf jaar.

³³⁶ A.J. MACHIELSE, "Beïnvloeden strafverhogende en strafverminderende omstandigheden de duur van de verjaringstermijn?", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking commentaar op boek III*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigators.nl.

³³⁷ Denk aan recidive als strafverzwarende omstandigheid (artikel 43a Wetboek van strafrecht).

³³⁸ Art. 78 Wetboek van Strafrecht (NL).

³³⁹ J. REMMELINK, *HAZEWINKEL-SURINGA's inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 1996, 609.

Het Belgisch recht daarentegen hanteert de wettelijke maximumstraf als onrechtstreeks onderscheidingscriterium³⁴¹ en hecht meer belang aan de aard (misdaad, wanbedrijf of overtreding) van het delict als toepassingscriterium voor de aanwijzing van de verjaringstermijn.

Anderzijds kent het Nederlandse strafrecht het fenomeen denaturatie niet. Wanneer de strafrechter strafverminderende omstandigheden toepast en een lagere straf uitspreekt blijft de aard van het delict onveranderd.³⁴² In België verandert de aard van het delict wel indien de rechter een lagere straf uitspreekt dan het wettelijk minimum.³⁴³ Anders gezegd, de definitieve aard van het misdrijf wordt bepaald door uitgesproken straf. Dit, in samenhang met het feit dat de Belgische wetgever de aard van het misdrijf als leidend criterium hanteert voor de aanwijzing van de toepasselijke verjaringstermijn, heeft als logisch gevolg dat de rechtspraak besluit dat de verjaringstermijn afhankelijk is van de straf die de rechter oplegt.³⁴⁴

Het voordeel van de Nederlandse aanpak is dat deze voor meer rechtszekerheid zorgt. Door de verjaringstermijn enkel te laten afhangen van de strafoplegging *in abstracto* dient het O.M. geen voorspellingen te doen bij de uitoefening van haar onderzoeks- en vervolgingsbevoegdheden. Daarnaast zijn ook de verdachte en zijn advocaat vanaf de tenlastelegging op de hoogte van de toepasselijke verjaringstermijn.

3.3.2 Verjaringstermijnen

Anders dan in België onderscheidt men twee categorieën van strafbare feiten. De meest ernstige feiten die tevens geacht worden de intrinsieke maatschappelijke waarden aan te tasten, vallen onder de noemer 'misdrijven'³⁴⁵, terwijl feiten die slechts reglementair van aard zijn in beginsel gelden als overtredingen³⁴⁶.

Voor overtredingen geldt een verjaringstermijn van drie jaar.³⁴⁷ In vergelijking met ons recht valt op dat dit beduidend langer is dan de zes maanden durende verjaringstermijn voor overtredingen en de éénjarige verjaringstermijn voor gecontraventionaliseerde wanbedrijven. Deze komt zelfs in de buurt van de vijfjarige verjaringstermijn voor wanbedrijven. Betreffende de verjaring voor misdrijven dient men een onderscheid te maken tussen onverjaarbare en verjaarbare misdrijven. Afhankelijk van de

---

³⁴¹ Doordat deze de (voorlopige) aard van het misdrijf bepaalt.

³⁴² Dit merkt men ook aan de opstelling van de artikelen in het wetboek van strafrecht (NL). Ze vermelden enkel de maximumstraf. Dit betekent dat de aard van het misdrijf onveranderd blijft ongeacht de opgelegde straf. In België vermeld men ook de minimumstraffen als leidraad voor de op te leggen straffen ingeval van denaturatie. Indien men een straf oplegt die lager is dan de minimumstraf verandert de aard van het delict van rechtswege.

³⁴³ Cass. 19 januari 1880, *Pas.*, 1880, I, 58; S. VANDROMME, "Het bepalen van de aard van het misdrijf aan de hand van de toegepaste straf en de gevolgen voor de verjaringstermijn van de strafvordering", *T.Strafr.*, 2004, 234.

³⁴⁴ Cass. 2 maart 1868, *Pas.* 1868, I, 273; S. VANDROMME, "Het bepalen van de aard van het misdrijf aan de hand van de toegepaste straf en de gevolgen voor de verjaringstermijn van de strafvordering", *T.Strafr.*, 2004, 234.

³⁴⁵ Te vinden in het tweede boek van het wetboek van Strafrecht (NL).

³⁴⁶ Zie het derde boek van het wetboek van Strafrecht (NL).

³⁴⁷ Artikel 70, lid 1, 1° Wetboek van Strafrecht (NL).

wettelijke maximumstraf verjaren de tweede categorie van misdrijven na respectievelijk zes, twaalf en twintig jaar.³⁴⁸ De zesjarige verjaringstermijn koppelt men aan misdrijven waarop de wetgever een geldboete of een hechtenis of gevangenisstraf van niet meer dan drie jaren oplegt.³⁴⁹ Misdrijven die aanleiding geven tot een gevangenisstraf van meer dan drie jaar en niet meer dan acht jaar kennen een twaalfjarige verjaringstermijn, terwijl feiten die gestraft worden met een gevangenisstraf van meer dan acht jaar en minder dan twaalf jaar in beginsel verjaren na twintig jaar.³⁵⁰

Het unieke aan de Nederlandse vervolgingsverjaring is dat deze onbestaande is in verhouding met misdrijven waarop er een twaalfjarige of langere gevangenisstraf staat en bepaalde zedenmisdrijven gepleegd jegens minderjarigen.³⁵¹ Het voorgaande, dat geïntroduceerd werd door Wet van 15 november 2012 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring³⁵², maakt dat misdrijven zoals het beroepsmatig of meermaals stellen van kinderpornografische handelingen (artikel 240b Wetboek van Strafrecht), verkrachting van wilsonbekwame minderjarigen (artikel 243 Wetboek van strafrecht) en minderjarigen (artikel 245 Wetboek van Strafrecht) en aanranding van de eerbaarheid van minderjarigen d.m.v. geweld of dwang (artikel 246 Wetboek van Strafrecht) nooit verjaren.

De lijst met de onverjaarbare misdrijven kent dus na de afschaffing van de vervolgingsverjaring voor oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de mensheid en de in 2006 geïntroduceerde herroeping van de verjaring voor misdrijven waarop een levenslange gevangenisstraf is gesteld, een aanzienlijke uitbreiding.

Hoe komt het dat de verjaringstermijnen in Nederland zo verschillend zijn van de verjaring van de strafvordering? Hier bestaat een eenvoudige reden voor. De duur van een verjaringstermijn is afhankelijk van de ernst van het strafbaar feit.³⁵³ Deze wordt op haar beurt bepaald door de politieke ideeën van de wetgever en haar waardering van de ernst. Belangrijk is dat deze waardering kan wijzigen na verloop van tijd.³⁵⁴ Met andere woorden, de duur van een verjaringstermijn is afhankelijk van de wil van mensen en deze kunnen nu eenmaal verschillend zijn.

Een essentieel aspect van de vervolgingsverjaring is dus dat de duur van de verjaringstermijn toeneemt naarmate de ernst van het delict. Dit was ook het uitgangspunt van de verjaring van de strafvordering in de Franse *Code d'instruction criminelle* van 1808.³⁵⁵ Deze laatste diende tot de invoering van het wetboek van strafrecht in 1886 als basis voor de verjaring in Nederland. In België

---

³⁴⁸ Artikel 70, lid 1, 2°, 3° en 4° Wetboek van Strafrecht (NL).

³⁴⁹ G.H. MEIJER, e.a., *Leerstukken strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2013, 329.

³⁵⁰ M.J. KRONENBERG & B. de WILDE, *Grondtrekken van het Nederlands strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 223.

³⁵¹ Art. 70, lid 2, 1° en 2° Wetboek van Strafrecht (NL).

³⁵² Wet van 15 november 2012 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring, *Stb.* 2012, 572.

³⁵³ Hof Arnhem-Leeuwarden (NL) 29 april 2008, *NJFS* 2008, 171

³⁵⁴ A.J. MACHIELSE, "De strekking van het instituut verjaring", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking commentaar op boek III*, Deventer, Kluwer, 2015, www.naviga-tor.nl.

³⁵⁵ Exposé de motifs fait par M. le comte Réal, séance de Corps Législatif de 6 décembre 1808" in J.-G. LOCRÉ, *legislation civile, commerciale et criminelle de la France ou commentaire et complément des Codes Français*, XXVIII, Paris, Treuttel et Würtz, 1831,170.

daarentegen zijn de verjaringstermijnen uit de C.I.C. nog steeds te vinden in artikel 21 VT.Sv.³⁵⁶ Dit brengt met zich mee dat de verschillen betreffende de termijnen tussen de Nederlandse en de Belgische regeling deels te wijten zijn aan de afsplitsing van de Nederlandse wetgever van het Frans systeem en haar politieke waardering van ernst van delicten. De Belgische wetgever anno 1878 aanvaardde de waardering die de Franse wetgever had gegeven aan respectievelijk overtredingen (één jaar), wanbedrijven (drie jaar) en misdaden (tien jaar).³⁵⁷ Onze Noorderburen verkozen, naast een afwijkende delictuele indeling van strafbare feiten in overtredingen en misdrijven, een strenger verjaringsregime: één jaar voor overtredingen, zes jaar voor misdrijven waarop men een gevangenisstraf voorzag van minder of gelijk aan drie jaar, twaalf jaar voor misdrijven waarop men een tijdelijke gevangenisstraf van meer dan drie jaar toekende en achttien jaar voor misdrijven die aanleiding geven tot een levenslange gevangenisstraf.³⁵⁸ Hierbij liet ze zich ook leiden door de gedachte dat de duur van de verjaring deze van de wettelijke maximumstraf diende te overtreffen. De Nederlandse wetgever van 1886 had dus een andere perceptie over de duur van verjaringstermijnen en accepteerde de Franse waardering niet. Anders gezegd, de Nederlandse politiek schatte de ernst van de misdrijven hoger in dan haar Franse en Belgische collega's.

In de loop van de 20ste en 21ste eeuw kende beide verjaringsregimes de nodige wijzigingen waarbij de verjaringstermijnen werden verlengd. Ondanks het feit dat de redenen hiervoor grotendeels overeenkomen, kan men verschillen onderscheiden op het gebied van hun totstandkoming. De Nederlandse wetgeschiedenis betreffende de vervolgingsverjaring wordt gekenmerkt door een beperkt aantal invloedrijke wetswijzigingen, terwijl de Belgische wetgever geopteerd heeft voor een talrijke wetswijzigingen met een *ad hoc* karakter. Betreffende de verjaringstermijnen voorzag de Nederlandse wetgever ons van een verlenging van één naar drie jaar voor overtredingen³⁵⁹, van achttien jaar naar twintig jaar voor de misdrijven waarop een gevangenisstraf van tussen acht en elf jaar is gesteld³⁶⁰ en de veel besproken afschaffing van de verjaring voor misdrijven waarop een gevangenisstraf van twaalf of meer is gesteld en voor de specifieke zedendelicten gepleegd jegens minderjarigen.³⁶¹ In België werden de verjaringstermijnen verlengd voor gecontraventionaliseerde wanbedrijven (van zes maanden naar één jaar), voor wanbedrijven van drie jaar naar vijf jaar en meerdere malen voor misdaden. Voor de oorspronkelijk niet-correctionaliseerbare misdaden werden de verjaringstermijnen van tien jaar naar vijftien jaar verlengd in 2002 en van vijftien naar twintig jaar in

---

³⁵⁶ Artikelen 637, 638, 640 C.I.C. vermeldden de tien, drie en eenjarige verjaringstermijn voor respectievelijk misdaden, wanbedrijven en overtredingen. Deze indeling kan men vandaag nog steeds herkennen in artikel 21 VT.Sv (in een gewijzigde vorm weliswaar).

³⁵⁷ Zie X, "Rapport de la Commission de la Justice, chargée d'examiner le Projet de Loi contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale", *Documents parlementaires*, Sénat, 1877-1878, nr. 40, 8.

³⁵⁸ Oud artikel 70 van het Wetboek van Strafrecht (NL) in H.J. SMIDT, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht*, herzien en aangevuld met de wijzigingen door J.W. Smidt, Eerste Deel, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink, 1891, 478.

³⁵⁹ Wet van 7 juli 2006 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten, *Stb.* 2006, 330.

³⁶⁰ Wet van 16 november 2005, *Stb.* 2005, 595; deze voerde ook de afschaffing van de vervolgingsverjaring in voor de misdrijven die aanleiding gaven tot het opleggen van levenslange gevangenisstraffen, maar omdat de afschaffing later is uitgebreid naar alle misdrijven met een gevangenisstraf van twaalf of meer en de zedendelicten jegens minderjarigen laat ik dit aspect onverlet.

³⁶¹ Wet van 15 november 2012 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring, *Stb.* 2012, 572.

2015. Bovendien voerde de wetgever een specifieke verjaringstermijn in van vijftien jaar voor bepaalde zedenmisdrijven die gepleegd worden jegens minderjarigen.

Het gevolg van deze wettelijke evoluties is dat de meest ernstige misdrijven en bepaalde zedendelicten jegens minderjarigen in het ene rechtstelsel in beginsel vervolgbaar blijven, terwijl ze in het ander regime na twintig respectievelijk vijftien jaar verjaren. Overtredingen op hun beurt verjaren in Nederland pas na drie jaar wat beduidend langer is dan zes maanden of één jaar voor respectievelijk overtredingen en gecontraventionaliseerde wanbedrijven. Men kan dus besluiten dat er na 130 jaar nog steeds een verschil bestaat tussen de waardering van de ernst van delicten van de Nederlandse en de Belgische wetgever. Ondanks het feit dat beide verjaringsregimes verstrengd zijn op het gebied van de termijnen wegens de uitvoering van gelijkaardige ideeën, zijn deze zeer uiteenlopend. De langere verjaringstermijnen in Nederland zijn het resultaat van de algemene strengere waardering van de ernst van het delict.

Een voordeel van het hebben van beperkt verjaringsregime waarbij de verjaringstermijnen voor de minder ernstige delicten langer zijn is dat slachtoffers en nabestaanden een grotere kans hebben om herstel te bekomen voor het door hen geleden schade en bijgevolg de zaak definitief kunnen afsluiten. In samenhang hiermee heeft het O.M meer tijd om dossiers, die onder invloed van de internationalisering steeds complexer worden, te behandelen en succesvol af te ronden. Ook zorgt dergelijk verjaringsregime voor een groter afschrikkend effect jegens potentiële daders. Daarnaast verkleint een streng verjaringsregime de kans dat de verdediging rechtsmiddelen aanwendt of proceduremiddelen inroept louter en alleen om de procedure te doen rekken om zo de verjaring te verkrijgen. Deze stimulans wordt namelijk onbestaande doordat de verjaring niet of ver uit het zicht is. Bijgevolg zullen in dergelijke gevallen de procedures korter worden wat enkel kan worden toegejuicht in het kader van de bestrijding van de gerechtelijke achterstand.

3.4 Aanvangsregeling

Het wettelijk codificatie betreffende de aanvangsregeling van de vervolgingsverjaring vindt men in artikel 71 van het Wetboek van Strafrecht.³⁶² De eerste zin van dit artikel bepaalt dat de verjaringstermijn een aanvang neemt op de dag nadat het misdrijf werd voltrokken.³⁶³ Er wordt m.a.w. geen rekening gehouden met de *dies ad quo* bij de berekening van de termijn. Dit betekent wel dat, net zoals bij ons, de verjaring niet begint te lopen op het moment waarop deze ter kennis komt van het Openbaar Ministerie.³⁶⁴ Het voorgaande valt perfect te verklaren door de *ratio legis* van de verjaring doordat zowel de temporele aantasting van de betrouwbaarheid van het bewijs als de periode van onrust voor de verdachte een aanvang nemen op de dag waarop het misdrijf voltrokken is.

De aanvangsregeling van de vervolgingsverjaring is grotendeels gelijkaardig aan deze van de verjaring van de strafvordering. In eerste instantie dient men ook een onderscheid te maken tussen het

---

³⁶² J. REMMELINK, *HAZEWINKEL-SURINGA's inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 1996, 610.

³⁶³ Artikel 71, lid 1 Wetboek van strafrecht (NL).

³⁶⁴ Behoudens de uitzonderingen die *infra* nog aan bod komen.

aflopend of voortdurend karakter van de strafbare gedraging. In België hanteert men de stelling dat de verjaringstermijn van een aflopend of materieel delict in beginsel van start gaat op de dag waarop de specifieke delictomschrijving wordt gesteld. Vroeger gebruikte de Nederlands rechtsleer tevens deze definitie.³⁶⁵ Omdat dergelijke definitie ervoor zorgt dat misdrijven waarvan de (schadelijke) gevolgen pas na een zekere tijd merkbaar zijn een grotere kans hebben om te verjaren³⁶⁶, gaat men ervanuit dat de verjaringstermijn van elk aflopend misdrijf ingaat op de dag nadat het gevolg is ingetreden.³⁶⁷ In de praktijk verschilt deze aanpak niet veel van de Belgische aanvangsregeling voor aflopende misdrijven, omdat men hier voor bepaalde aflopende gevolgmisdrijven ook toepassing maakt van hetzelfde aanvangspunt. Anders gezegd, ondanks het feit dat het Nederlandse recht de aanvang van de verjaring voor elk aflopend misdrijf gelijkstelt met de dag na het intreden van de gevolgen, verschilt deze niet van de Belgische aanvangsregeling van aflopende misdrijven omdat deze ook rekening houdt met het moment van het intreden van de schadelijke gevolgen. De Belgische rechtspraak maakt immers een onderscheid tussen de aanvang van de verjaring van een aflopend misdrijf (de dag zelf) en deze van een aflopend gevolgmisdrijf (de dag waarop de gevolgen hun intrede maken).³⁶⁸ ³⁶⁹ Bijgevolg zal de verjaringstermijn van het misdrijf diefstal zowel in België als in Nederland een aanvang nemen op de dag dat (respectievelijk de dag nadat) er voldaan is aan de constitutieve bestanddelen ervan, terwijl de verjaringstermijn van een geval van onopzettelijke doding in beide landen zal starten nadat het slachtoffer is overleden. Daarnaast zullen de verjarings-termijnen van voortdurende delicten ook pas beginnen te lopen op het op de dag de verboden toestand niet meer bestaat.³⁷⁰

Bovendien voorziet de Nederlandse wetgever ons van een aantal uitzonderlijke aanvangsregelingen. De *ratio legis* achter de aanvangsregeling voor de vervolgingsverjaring van deze categorie van delicten is dat het gaat om delicten die zich meestal in het verborgene afspelen.³⁷¹ Zo zal de verjaring voor diverse milieudelicten (artikelen 173 lid 1 en 173b Wetboek van Strafrecht) starten op de dag nadat de bevoegde ambtenaar op de hoogte is gesteld van het bestaan van voorgaande³⁷², voor valsheid in geschriften op de dag nadat het vervalste voorwerp is gebruikt, in geval van ontvoering (artikel 279 en 282 Wetboek van Strafrecht) beginnen op de dag na bevrijding of overlijden van de

---

³⁶⁵ A.J.A. VAN DORST, *Vervolgingsbeletselen*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1989, 49; J. REMMELINK, *HAZE-WINKEL-SURINGA's inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 1996, 121.

³⁶⁶ Wanneer men er vanuit zou gaan dat de verjaringstermijn van het aflopend misdrijf 'dood door schuld' (art. 307 Wetboek van Strafrecht (NL).) begint te lopen op de dag nadat een aannemer een gebrekkig flatgebouw heeft opgetrokken, dan zal de dood van de slachtoffers door instorting van dit gebouw tien jaar na dato niet kunnen worden vervolgd. Het misdrijf is reeds na zes jaren verjaard doordat er een gevangenisstraf van twee jaar op kleeft. (Artikel 70, lid 1, 2° Wetboek van Strafrecht (NL).)

³⁶⁷ J. DE HULLU, *Materieel strafrecht: over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer, Wolters Kluwer, 2015, 139; C. VAN OORT, "Commentaar op de vervolgingsverjaring", in M.M. BOONE e.a., *Sdu commentaar strafrecht: deel 1: WvSr*, Den Haag, Sdu uitgeverij, 2015, 431.

³⁶⁸ Denk aan het misdrijf onopzettelijke doding (art. 418-419 Sw.)

³⁶⁹ Cass., 17 mei 1957, *Pas.*, 1957, I, 1118.

³⁷⁰ HR (NL) 23 januari 2007, <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2007:AZ3863>

³⁷¹ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 983; C. VAN OORT, "Commentaar op de vervolgingsverjaring", in M.M. BOONE e.a., *Sdu commentaar strafrecht: deel 1: WvSr*, Den Haag, Sdu uitgeverij, 2015, 431.

³⁷² *Cf.* art. 145 Boswetboek zoals gewijzigd bij decreet van 17 juli 1985, *B.S.* 10 oktober 1985 die de aanvang van de verjaring van bosmisdrijven, gepleegd in het Waals gewest, op een gelijkaardige wijze laat plaatsvinden op de dag van de vaststelling van het misdrijf.

ontvoerde en voor bepaalde overtredingen door ambtenaren op de dag na kennisname van deze uit centrale registers.³⁷³

Eigenaardig is wel dat men voor het misdrijf valsheid in geschriften geen onderscheid maakt tussen het vervaardigen en het gebruik van het stuk bij het bepalen van de aanvang van de verjaring. Dit terwijl zowel het maken als het gebruiken van een vals stuk apart strafbaar zijn. Pas als het stuk voor het eerst gebruikt wordt (door de maker of een derde), zal de verjaring (de dag erna) beginnen te lopen. Dit leidt tot *de facto* onverjaarbaarheid wanneer men enkel een vals stuk vervaardigt, zonder het te gebruiken.³⁷⁴ Anders gezegd, de aanvang van de verjaring voor het maken van een vals stuk is verbonden met deze voor het gebruik ervan. Dit leidt tot de conclusie dat een derde houder van het vals stuk eenzijdig kan bepalen wanneer de verjaring voor het maken van het stuk een aanvang neemt. De *ratio legis* hiervan is volgens de memorie van toelichting gericht op het beletten dat de maker kan ontsnappen aan vervolging. De wetgever haalt aan dat de aard van het strafbaar delict (het verborgen karakter) ervoor zorgt het O.M. pas lang na het vervaardigen van het stuk op de hoogte zal komen van het frauduleus karakter ervan. Om dit te voorkomen dient de verjaring voor het maken en het gebruik van het vals stuk op hetzelfde moment te beginnen.³⁷⁵

Voor de verjaarbare zedendelicten gepleegd jegens minderjarigen geldt in beginsel dezelfde aanvangsregeling als in ons recht. Bij een alleenstaand geval van kinderpornografie (artikel 240b, lid 1 Wetboek van Strafrecht), aanranding van de eerbaarheid van mentaal gehandicapten, geïntoxiceerde of bewusteloze minderjarigen (artikel 247 Wetboek van Strafrecht), gevallen van kinderprostitutie en incest (artikel 248 t.e.m. 250 Wetboek van strafrecht) mensenhandel van minderjarigen (artikel 273f Wetboek van Strafrecht) en genitale verminking van een minderjarige persoon van het vrouwelijk geslacht (artikel 300 t.e.m. 303 Wetboek van Strafrecht) start de vervolgingsverjaring op de dag nadat het minderjarige slachtoffer achttien is geworden.³⁷⁶

3.5 Stuiting

3.5.1 Kenmerken

De wettelijke codificatie van de rechtsfiguur 'stuiting' vindt men in artikel 72 van het Wetboek van Strafrecht.³⁷⁷ Het uitgangspunt van de stuiting van de vervolgingsverjaring is vandaag de dag dezelfde als bij ons. Zo zal het stellen van een stuitingsdaad de reeds verworven verjaringsperiode te

---

³⁷³ Respectievelijk artikel 71, lid 1, 1°, 2°, 4° en 5° van het Wetboek van Strafrecht (NL).

³⁷⁴ A.J. MACHIELSE, "Aanvang verjaringstermijn", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigatort.nl.

³⁷⁵ H.J. SMIDT, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht*, herzien en aangevuld met de wijzigingen door J.W. Smidt, Eerste Deel, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink, 1891, 480.

³⁷⁶ Artikel 71, lid 1, 3° van het Wetboek van Strafrecht (NL).

³⁷⁷ Artikel 72 van het Wetboek van Strafrecht (NL): 1. *Elke daad van vervolging stuit de verjaring, ook ten aanzien van anderen dan de vervolgte.* 2. *Na de stuiting vangt een nieuwe verjaringstermijn aan. Het recht tot strafvordering vervalt evenwel ten aanzien van overtredingen na tien jaren en ten aanzien van misdrijven indien vanaf de dag waarop de oorspronkelijke verjaringstermijn is aangevangen een periode is verstreken die gelijk is aan tweemaal de voor het misdrijf geldende verjaringstermijn.*

niet doen en een nieuwe verjaringstermijn laten starten vanaf de dag waarop dergelijke daad werd gesteld.³⁷⁸

Betreffende de kwantitatieve beperkte stuitingsmogelijkheid en de werking *ad rem* heeft de Nederlandse rechtsfiguur echter een aanzienlijke evolutie doorgemaakt. Met betrekking tot dit eerste was het immers voor 1 januari 2006 mogelijk dat de vervolgingsverjaring op onbeperkt aantal keren gestuit kon worden door het stellen van daden van vervolging. Dit kon aanleiding geven tot een *de facto* onverjaarbaarheid voor alle strafbare feiten. Uiteindelijk besloot de wetgever om dergelijke mogelijkheid af te schaffen en om, net zoals bij ons, de stuitende werking te beperken tot stuitingsdaden gesteld binnen de oorspronkelijke verjaringstermijn.³⁷⁹ Eén van de redenen hiervoor was dat een onbegrensde mogelijkheid tot stuiting van de verjaring in schril contrast staat met het wettelijk systeem van de verjaringsregeling. Meer bepaald doet dergelijke onbeperkte stuiting afbreuk aan het feit dat de verjaringstermijn door de wet wordt bepaald, doordat in de praktijk het Openbaar Ministerie deze verschillende wettelijke termijnen volledig kan uithollen door het stellen van daden van vervolging.³⁸⁰ De strafvorderingen van misdrijven die op 1 januari 2006 nog niet zijn verjaard, kunnen vervolgens vanwege het stellen van stuitingsdaden maar twee keer langer zijn dan de oorspronkelijke wettelijke verjaringstermijn.³⁸¹ Voor het verloop van de verjaringstermijnen van overtredingen kent het Nederlands recht een afwijkende stuitingsregeling. Zo bepaalt de wetgever dat de verjaringstermijnen in geval van stuiting maximaal tien jaar kunnen zijn.^{382 383}

Ook de werking *in rem* van de stuiting is een relatief nieuw element voor het Nederlandse strafrecht. Vroeger vereiste artikel 72 van het Wetboek van Strafrecht dat elke daad van vervolging betekent moest worden aan de vervolgte of aan deze bekend moest zijn voordat er een stuiting kon volgen.³⁸⁴ Uiteindelijk werd er ook van dit principe afgestapt ten gunste van een stuitende werking *in rem*. Volgens de memorie van toelichting van de wet van 16 november 2005 was dit aangewezen omdat deze voorwaarde geen verband houdt met de bewijsfunctie van de verjaring. Dit argument is mijns inziens niet volgbaar. De wetgever verliest hier uit het oog dat dergelijke eis juist ervoor zorgt dat de stuitingsdaad de rechten van de verdediging betreffende bewijsvergaring stimuleert. De tijd heeft immers ook een invloed op het bewijs a *décharge* en door de vervolgingsdaad te laten betekenen aan de vervolgte onderbreekt deze de temporele invloed op de betrouwbaarheid van het bewijs. Vervolgens ligt de voorwaarde in de lijn met de *ratio* van de verjaring als beschermheer van de

---

³⁷⁸ M.J. KRONENBERG & B. DE WILDE, *Grondtrekken van het Nederlands strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 224.

³⁷⁹ Wet van 16 november 2005 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn, *Stb.* 2005, 595.

³⁸⁰ *Kamerstukken II* 2005/06, 30 582, nr. 3, 1-2.

³⁸¹ Artikel 72, lid 2 Wetboek van Strafrecht (NL).

³⁸² Artikel 72, lid 2 Wetboek van Strafrecht (NL).

³⁸³ In geval van openbare dronkenschap (artikel 426, lid 1 Wetboek van strafrecht (NL)) zal de verjaringstermijn drie jaar bedragen (artikel 70, lid 1, 1° Wetboek van strafrecht (NL)). Gepleegd op 25 april 2015, zal de verjaringstermijn starten op de 26ste april en ,behoudens stuiting of schorsing, op eindigen 25 april 2018. Stel dat de verjaring op meerdere malen rechtsgeldig gestuit wordt waarvan de laatste stuitingsdaad dateert van 6 mei 2023. In dergelijk geval zal de verjaring opnieuw hervatten op dezelfde datum en eindigen op 25 april 2025. De tienjarige maximumtermijn verstrijkt immers op deze datum, waardoor de laatste stuitingsdaad een verjaringstermijn doet ingaan die korter is dan drie jaar.

³⁸⁴ Oud artikel 72, lid 1 Wetboek van strafrecht (NL): *Elke daad van vervolging stuit de verjaring, mits die daad de vervolgte bekend of hem betekend zij.*

betrouwbaarheid van bewijs en deze van de stuiting als gerechtvaardigde onderbreking van deze. Desalniettemin volg ik de Nederlandse wetgever wel wanneer ze aanhaalt dat dergelijke persoonlijke betekening of bekendmaking voor praktische problemen zorgt voor het Openbaar Ministerie. Denk aan het geval dat de naam van de verdachte niet bekend is of dat deze wel bekend is, maar de verdachte naar een onbekende bestemming in het buitenland is vertrokken.³⁸⁵ Een correcte betekening zal hem dan niet altijd van de strafvervolgving op de hoogte brengen, waardoor deze de stuiting van de verjaring en dus het verkrijgen van de verjaring kan doen versnellen door naar het buitenland te vluchten. Bijgevolg heeft de Nederlandse wetgever in de wet van 16 november 2005 ervoor gekozen om artikel 72 van het Wetboek van Strafrecht aan te passen opdat elke daad van vervolging de verjaring stuit, ook ten aanzien van anderen dan de vervolgte en onafhankelijk van de vraag of de daad van vervolging de vervolgte bekend of hem betekend is.³⁸⁶ De stuitende werking van een vervolgingsdaad strekt zich bijgevolg uit tot alle al dan niet bekende medeplichtigen en mededaders van het strafbaar feit.³⁸⁷ Anderzijds zal een vervolgingsdaad zorgen voor de stuiting van de verjaringstermijn van een ander subsidiair feit, ook wanneer deze op een later tijdstip door het Openbaar Ministerie in dezelfde akte van tenlastelegging wordt toegevoegd.³⁸⁸

3.5.2 Daden van vervolging

In vergelijking met België zijn er minder gevallen die aanleiding geven tot de stuiting van de vervolgingsverjaring. De Nederlandse wetgever en rechtspraak beperken de stuitingsdaden tot de daden van vervolging.³⁸⁹ Het stellen van opsporingsdaden (onderzoeksdaden) heeft in beginsel geen gevolgen voor het verloop van de verjaringstermijn.³⁹⁰ Om dit laatste te compenseren geeft men een ruime invulling aan de term 'daad van vervolging'. "*Elke formele daad uitgaande van het Openbaar Ministerie of de rechter om in de fase voorafgaand aan de tenuitvoerlegging, tot een (uitvoerbare) rechterlijke beslissing te geraken*" is een daad van vervolging.³⁹¹

Over de reden waarom enkel het stellen van vervolgingsdaden aanleiding geeft tot de stuiting van de vervolgingsverjaring vindt men niet veel terug in de memorie van toelichting bij de opname van artikel 72 in het wetboek van Strafrecht. Het enige wat er gezegd werd is dat de *ratio legis* van de stuiting dient om te voorkomen dat de verjaring niet intreedt tijdens de effectieve uitoefening van de vervolging.³⁹² In het verslag van de tweede kamer besteedde men evenmin aandacht aan dit aspect. Toch vormt het feit dat ze het steeds hebben over een *gerechtelijk acte* als stuitingsdaad een

---

³⁸⁵ *Kamerstukken II* 2003/04, 28 495, nr. 7.

³⁸⁶ Artikel 72, lid 1 Wetboek van strafrecht (NL); HR (NL), 10 april 2012, www.sdujurisprudentie.nl

³⁸⁷ HR (NL), 3 juli 2012, *NJ* 2012, 454.

³⁸⁸ HR (NL), 24 oktober 2000, *NJ* 2001, 12.; Het ging om de toevoeging van de overtreding die inherent was aan de oorspronkelijk vervolgte overtreding namelijk: het achterlaten van onverzekerd voertuig op de openbare weg en het niet verzekeren van een voertuig (respectievelijk artikel 31, lid 1 en lid 2 van de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen)

³⁸⁹ Artikel 72, lid 1 Wetboek van strafrecht (NL).

³⁹⁰ J. REMMELINK, *HAZEWINKEL-SURINGA's inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 1996, 614.

³⁹¹ HR (NL) 13 juli 2010, *NJ* 2010, 464.

³⁹² H.J. SMIDT, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht*, herzien en aangevuld met de wijzigingen door J.W. Smidt, Eerste Deel, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink, 1891, 481.

aanwijzing.³⁹³ Hiermee sluiten ze opsporingsdaden op impliciete wijze uit. Daden van onderzoek zijn immers niet altijd gerechtelijk qua karakter, doordat ze ook door ambtenaren kunnen worden gesteld die geen vervolgingsbevoegdheden bezitten en derhalve geen deel uitmaken van de zogenaamde *staande magistratuur*.

Bovendien kan men stellen dat onderzoeksdaden worden buitengesloten van het hebben van een stuitende werking omdat deze niet altijd tegen een bepaalde persoon zijn gericht, terwijl dit bij de effectieve vervolging wel is.³⁹⁴ Een oogmerk van het voeren van een onderzoek is immers om te achterhalen hoeveel personen betrokken zijn geweest bij de uitvoering van het strafbaar feit. Het is dus mogelijk dat men op het moment van het stellen van een onderzoeksdaad niet weet of het om één of meerdere personen gaat. Vervolgens kan men dergelijke daad ook niet gelijkstellen met een effectieve uitoefening van de vervolging.

Bijgevolg kan de auteur besluiten dat de exclusieve stuitende werking van vervolgingsdaden voortvloeit uit de omstandigheid dat deze daden de effectieve uitoefening vormen van een wettelijke vervolgingsbevoegdheid en anderzijds steeds gesteld worden door individuen die een gerechtelijke ambt bekleden. Een illustratie van dit laatste vindt men in een arrest van de Hoge Raad daterend van 26 maart 1934. Hierbij oordeelde de Hoge Raad dat een aangetekende verzending van een proces-verbaal van bekeuring de verjaring niet stuit.³⁹⁵ Voorbeelden van dergelijke daden van vervolging zijn: het vorderen van de rechter-commissaris tot doorzoeking ter inbeslagname (artikel 110 Wetboek van Strafvordering)³⁹⁶, het uitbrengen van een dagvaarding³⁹⁷ en het geven van een verstekmededeling³⁹⁸ door het Openbaar Ministerie. Hierbij telt men ook de dagvaarding van de Procureur Generaal bij het Hof van Beroep en deze bij de Hoge Raad.³⁹⁹

Ook de rechter past in dit plaatje vermits deze de vervolgingstoestand laat voortbestaan.⁴⁰⁰ Bijgevolg zal het schorsen van de behandeling door het vonnisgerecht (artikel 319 Wetboek van Strafvordering)⁴⁰¹ en de verwijzing door de Hoge Raad na cassatie van het vonnis (artikel 441 Wetboek van Strafvordering)⁴⁰² ook de stuiting van de vervolgingsverjaring met zich mee brengen.⁴⁰³

Daden uitgaande van de verdediging of het slachtoffer hebben geen stuitende werking. Zij gaan immers geen ambtenaren belast met de wettelijke uitoefening van vervolging. In België geven een

---

³⁹³ *Ibid*, 482.

³⁹⁴ A.J. MACHIELSE, "Stuiting door daad van vervolging", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigator.nl.

³⁹⁵ HR (NL) 24 maart 1934, *NJ* 1934, 921: Ze kwam tot deze conclusie omdat de daad gesteld werd door en opsporingsambtenaar die geen wettelijke vervolgingsbevoegdheid uitoefende. Bijgevolg kwalificeerde de Hoge Raad dergelijke rechtshandeling als een opsporingsdaad.

³⁹⁶ HR (NL) 13 juli 2010, *NJ* 2010, 464.

³⁹⁷ HR (NL) 13 september 1994, *NJ* 1994, 768.

³⁹⁸ HR (NL) 31 oktober 1967, *NJ* 1968, 85.

³⁹⁹ A.J. MACHIELSE, "Stuiting door daad van vervolging", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigator.nl.

⁴⁰⁰ A.J. MACHIELSE, "Stuiting door daad van vervolging", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigator.nl.

⁴⁰¹ HR (NL) 10 juni 1969, *NJ* 1969, 420.

⁴⁰² *Ibid*.

⁴⁰³ W.E.C.A. VALKENBURG, "Stuiting verjaring bij: Wetboek van strafrecht, artikel 72 (stuiting van verjaring)", in T. CLEIREN e.a. (eds.), *Tekst en commentaar: strafrecht*, Deventer, Wolters Kluwer, 2014, www.navigator.nl

rechtstreekse dagvaarding door het slachtoffer of een klacht met burgerlijke partijstelling wel aanleiding tot stuiting van de verjaring.⁴⁰⁴

Daarnaast zijn volgens MACHIELS bepaalde handelingen van de rechter-commissaris (de Nederlandse tegenhanger van de onderzoeksrechter) zoals bv. het ondervragen van getuigen ook vervolgingsdaden in de zin van artikel 72 Wetboek van Strafrecht.⁴⁰⁵ Dit is volgens mij niet wat de wetgever gewild heeft. Ondanks het feit dat het stellen van dergelijke handelingen door de RC de vervolging impliceert, zijn deze handelingen eerder gericht om gegevens te verzamelen die wijzen op de schuld of onschuld van de verdachte. Dit is dan ook geen vervolgingsdaad, maar eerder een daad van onderzoek of opsporing.

Hoe dan ook doet het voorgaande niets af aan de stelling dat het aantal stuitingsdaden in Nederland kwantitatief beperkter is dan in België. Dit is te wijten aan het feit dat de Belgische wetgever zowel aan daden van vervolging als aan daden van onderzoek een stuitende kracht heeft toegekend.⁴⁰⁶ De reden hiervoor is dat beide categorieën de werking van de tijd doorbreken.⁴⁰⁷ Zo wordt de temporele aantasting van de betrouwbaarheid van het bewijsmateriaal à charge door onderzoeksdaden te stellen beperkt. Deze hebben immers per definitie als doel om bewijsmateriaal vast te leggen, of minstens om de herinnering aan het misdrijf in stand te doen houden.⁴⁰⁸ Dit laatste is ook het doel van het stellen van daden van vervolging.

Als men deze aanpak los van alle andere aspecten van de vervolgingsverjaring analyseert, dan komt men tot de conclusie dat de stuitingsregeling in Nederland verdachtenvriendelijker is. Er bestaan namelijk minder gronden die leiden tot een onrechtstreekse verlenging van de verjaringstermijn. Vervolgens wordt de berekening van de verjaringstermijn eenvoudiger omdat men met minder factoren rekening moet houden. Men verkrijgt derhalve een beter overzicht van de gronden die leiden tot stuiting.

3.5.3 Gevolgen nietigheid voor stuiting

Wat zijn de gevolgen van een nietige stuitingsdaad voor de verjaring? Inzake deze materie vinden we vooral rechtspraak terug van de Hoge Raad over de gevolgen van een ongeldige dagvaarding. In eerste instantie maakt men een onderscheid tussen de gevolgen van een materiele of een formele nietigheid. De materiele ongeldigheid van een dagvaarding⁴⁰⁹ ontnemt aan deze rechtshandeling

---

⁴⁰⁴ J. MEESE, *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, Gent, Larcier, 2006, 187

⁴⁰⁵ A.J. MACHIELSE, "Stuiting door daad van vervolging", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigator.nl.

⁴⁰⁶ Artikel 22 VT.SV.

⁴⁰⁷ X, "Rapport de la Commission de la Justice, chargée d'examiner le Projet de Loi contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale", *Documents parlementaires*, Sénat, 1877-1878, nr. 40, 10.

⁴⁰⁸ F. DEL PERO, *La prescription pénale. Histoire- notions generale- durée des délais relative et absolus de prescription de l'action pénale et de la peine*, 45.

⁴⁰⁹ Denk aan het feit dat een dagvaarding geen of de verkeerde wettelijke voorschriften vermeld waarbij het vervolgd feit strafbaar is gesteld. Artikel 261 van het Wetboek van strafvordering (NL) bevat de regels omtrent de materiele geldigheid van een dagvaarding.

het stuitend effect.⁴¹⁰ Voor het bepalen van de gevolgen van de formele nietigheid van een dagvaarding ging men vroeger genuanceerder te werk. Hierbij was het van belang dat de verdachte kennis kreeg van de dagvaarding vooraleer deze zou zorgen voor een stuiting van de vervolgingsverjaring. Zo leidde een dagvaarding die niet of op foutieve wijze was betekend aan de verdachte en waarvan het duidelijk was dat hij niet op de hoogte was van zijn bestaan tot een gebrek aan stuiting.⁴¹¹ Anders was het wanneer de verdachte kennis had of zou moeten hebben gehad van de dagvaarding. In dergelijk geval verhinderde de schending van een procedure regel niet dat de dagvaarding leidde tot de stuiting van de verjaring.⁴¹² Anders gezegd, een louter formeel nietige dagvaarding die de verdachte (onrechtstreeks) bereikt, bezat over een stuitingskracht. Bijgevolg zorgde een dagvaarding voor een onbevoegde rechter ook tot de stuiting van de vervolgingsverjaring.⁴¹³

Zoals boven werd geponeerd, verdween door de inwerkingtreding van de Wet van 16 november 2005 en het nieuwe artikel 72 van het Wetboek van Strafrecht de bekendheidsvoorwaarde van stuitingsdaden. Het is dus niet meer nodig dat een dagvaarding wordt betekend of bekend is aan een verdachte vooraleer deze de verjaring stuit. Bijgevolg zal enkel een materiele nietigheid zorgen voor het verlies aan stuitende werking.

In België staan zowel de materiele (inhoudelijke) als de formele (procedurele) nietigheid in beginsel de stuiting van de verjaring in de weg.⁴¹⁴ Dit zorgt ervoor dat het strenger stuitingsregime wat wordt verzacht. Daarenboven hoeft men geen onderscheid te maken tussen de aard van de nietigheid om de gevolgen voor de stuiting van de verjaring te kunnen voorspellen. De Belgische aanpak zorgt daardoor voor meer duidelijkheid.

3.6 Schorsing

De lezer die verwacht dat de schorsing van de vervolgingsverjaring een zeer omvangrijke bespreking vereist, zal bedrogen uitkomen. Hier bestaat een eenvoudige reden voor. Er bestaat immers maar één schorsingsgrond voor de vervolgingsverjaring en deze is sinds de inwerkingtreding van Wetboek van Strafrecht in 1886 onveranderd gebleven.⁴¹⁵ Het betreft de schorsing van de strafvervolgung door het voorhanden zijn van een prejudicieel geschil.⁴¹⁶

---

⁴¹⁰ HR (NL), 31 maart 1953, NJ 1953, 565; J. REMMELINK, *HAZEWINDEL-SURINGA's inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 1996, 613

⁴¹¹ HR (NL) 9 maart 1982, NJ 1982, 379.

⁴¹² HR (NL) 11 december 1979, NJ 1980, 158.

⁴¹³ HR (NL) 11 januari 1937, NJ 1937, 781; J. VERMEEREN, "De verjaring van de strafvordering", *Jura Falc.*, 2005-06, nr. 1, <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/42n1/Vermeeren.htm>; Een dagvaarding vanwege de officier van justitie voor een onbevoegde rechter ontnemt aan deze niet het karakter van een daad van vervolging.

⁴¹⁴ Een uitzondering hierop vormt de regelmatige dagvaarding voor een territoriaal onbevoegde rechtbank. Cass., 17 april 1899, *Pas.*, 1899, I, 185; R. VERSTRAETEN, *handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 148.

⁴¹⁵ W.E.C.A. VALKENBURG, "Schorsing verjaring bij: Wetboek van strafrecht, artikel 73 (schorsing van verjaring)", in T. CLEIREN e.a. (eds.), *Tekst en commentaar: strafrecht*, Deventer, Wolters Kluwer, 2014, www.navigator.nl

⁴¹⁶ Artikel 73 Wetboek van Strafrecht (NL).

De *ratio legis* van deze laatste is ook minder ruim geformuleerd dan deze van de Belgische schorsing.⁴¹⁷ De wetgever had immers slechts de gevallen op het oog waarbij de verdachte de uitoefening van de strafvervolgning kon ondermijnen door een prejudicieel geschil op te werpen. Dit was nodig omdat voor 1926 de strafrechter verplicht werd om de vervolging te schorsen indien deze van oordeel was dat het geven van een beslissing over de schuldvraag afhankelijk was van een ander (burgerrechtelijk) geschilpunt. In dergelijke gevallen zou de verdachte de verjaring van de strafvervolgning kunnen bekomen doordat deze verder liep gedurende de procedure voor de burgerlijke rechter.⁴¹⁸

419

Tegenwoordig verplicht het wetboek van strafvordering de rechter niet meer om de vervolging te schorsen indien de vervolgde een civielrechtelijke prejudicieel geschilpunt opwerpt.⁴²⁰ De strafrechter mag ook zelf een uitspraak doen over het burgerrechtelijk geschilpunt en in het geval dat de vervolging toch wordt geschorst leidt dit tot een stuiting van de verjaring. Bijgevolg leek het lange tijd erop dat de schorsing van de vervolgingsverjaring meer weg had van een lege doos. Omdat de Hoge Raad in 2006 beslist heeft dat ook prejudiciële vragen van de strafrechter op grond van artikel 234 EG-Verdrag (huidig artikel 267 VWEU)⁴²¹ onder het materieel toepassingsgebied van artikel 73 Wetboek van strafrecht vallen, blijft de schorsing van de vervolgingsverjaring toch nog relevant.⁴²² De nationale rechter kan in beginsel hierover geen uitspraak doen en wanneer dergelijke prejudiciële vraag buiten de oorspronkelijke verjaringstermijn wordt opgeworpen, zal de schorsing van de procedure geen stuiting met zich meebrengen.

Hoe verklaart men het verschil in belang van de schorsing voor de vervolgingsverjaring en deze voor de verjaring van de strafvordering? Wel ten eerste kan men denken aan de wil van de wetgever. Uit de memorie van toelichting bij de invoering van artikel 73 in het Wetboek van Strafrecht blijkt op uitdrukkelijke wijze dat men de gevallen voor schorsing van de vervolgingsverjaring wou beperken tot de gevallen waarbij een prejudicieel geschil de hangende rechtspleging voor de strafrechter doet schorsen.⁴²³ De Nederlandse wetgever hanteerde dus een strikte interpretatie van het beginsel *contra agere non valentem non currit praescriptio*. Haar Belgische collega beperkte de schorsing van de verjaring van de strafvordering niet uitdrukkelijk tot bovenstaand geval.⁴²⁴ De wetgever en de rechtspraak bouwde hierop verder door talrijke schorsingsgronden in het leven te roepen die het O.M. diende te steunen in de gevallen dat de wet de uitoefening van hun vervolgingsbevoegdheid (tijdelijk)

---

⁴¹⁷ In België is het een figuur die tegemoet komt aan de (wettelijke) onmogelijkheid om te vervolgen. Bijgevolg is deze niet beperkt tot de onmogelijkheid om te vervolgen door een prejudicieel verschil.

⁴¹⁸ A.J.A. VAN DORST, *Vervolgingsbeletselen*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1989, 52.

⁴¹⁹ In het geval dat iemand wordt vervolgd omdat hij zich op de grond van zijn buur bevond zonder daartoe gerechtigd te zijn (art. 461 Wetboek van strafrecht (NL)), kon deze zich verweren door het burennrecht in te roepen. Vervolgens had de strafrechter de verplichting om de vervolging te schorsen opdat de civiele rechter uitspraak moest doen over de burennrechtkwestie.

⁴²⁰ Artikel 14, lid 1 Wetboek van Strafvordering (NL) 15 januari 1921, *Stb.* 28 januari 1921: "Indien de waardeering van het te laste gelegde feit afhangt van de beoordeling van een geschilpunt van burgerlijk recht, kan de rechter, in welken stand der vervolging ook, de vervolging voor een bepaalden tijd schorsen, ten einde de uitspraak van den burgerlijke rechter over het geschilpunt af te wachten."

⁴²¹ Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie van 25 maart 1957, *Pb.* C. 83, 30 maart 2010.

⁴²² HR (NL) 30 mei 2006, *NJ* 2006, 366.

⁴²³ H.J. SMIDT, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht*, herzien en aangevuld met de wijzigingen door J.W. Smidt, Eerste Deel, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink, 1891, 483.

⁴²⁴ M. THONISSEN, "Rapport fait au nom de la Commission", *Documents parlementaires* Chambre des Représentants (séance du 11 mai 1877), 1877-1878, nr. 143, 51-52

onmogelijk maakte. Spijtig genoeg heeft deze ruime interpretatie van de *ratio legis* de wetgever de mogelijkheid gegeven om ondoordachte en zelfs met deze *ratio* strijdige schorsingsgronden in te voeren om bepaalde gedateerde dossiers te kunnen blijven vervolgen.⁴²⁵ Dergelijke *ad hoc* wetswijzigingen betreffende de schorsing van de vervolgingsverjaring vindt men niet terug in de Nederlandse rechtsgeschiedenis.

Het voorgaande hangt natuurlijk ook samen met de andere aspecten van de verjaring. Het is namelijk niet meer dan logisch dat men in Nederland minder belang hecht aan de schorsing omdat de verjaring niet of veel later intreedt dan in België. Denk aan de langere verjaringstermijnen, het gebrek aan verjaring voor bepaalde delicten en de stuiting. Deze was tot in 2006 onbeperkt mogelijk. De *de facto* onverjaarbaarheid die hiervan het gevolg was voor de meeste delicten werd in hetzelfde jaar en in 2012 vervangen door een *de jure* onverjaarbaarheid voor de meest ernstige delicten. Bijgevolg is er nooit echt een nood geweest om de verjaring van belangrijke strafdossiers onrechtstreeks te verhinderen door gebruikt te maken van de schorsing. In België waren en zijn de omstandigheden anders. Doordat de stuiting enkel binnen de oorspronkelijke termijn kan en er aanzienlijk minder lange verjaringstermijnen zijn, zag de wetgever zich in bepaalde gevallen genoodzaakt om het aantal schorsingsgronden uit te breiden ondanks het al dan niet gerechtvaardigd karakter hiervan. Anders gezegd, het verdachte-vriendelijk karakter van de verjaring van de strafvordering is de oorzaak van het verschil in aanpak m.b.t. de schorsing.

De Nederlandse aanpak heeft als groot voordeel dat er weinig discussie ontstaat over het al dan niet voorhanden zijn van een schorsingsgrond. Men moet per slot van rekening enkel rekening houden met het voorhanden zijn van een (Europeesrechtelijk) prejudicieel geschil die de behandeling van het geding door de strafrechter uitstelt. Vervolgens verkrijgen zowel leden van het O.M als de rechters een beter overzicht en vergemakkelijkt men de uitoefening van hun prerogatieven. Voor de verdachte/ beklaagde en zijn raadsman wordt het tevens eenvoudiger om het intreden van de verjaring te voorspellen waardoor men kan besluiten dat de rechtszekerheid voor deze stijgt.

Als nadeel zou men kunnen opwerpen dat de verdediging hierdoor wordt aangespoord om ongefundeerde rechtsmiddelen (o.a. hoger beroep, verzet, voorziening in cassatie) aan te wenden of bepaalde proceduremiddelen (excepties van onbevoegdheid, onontvankelijkheid of nietigheid) in te roepen met als enig doel om de verjaring te doen intreden. De gegrondheid van deze vrees is natuurlijk afhankelijk van de andere aspecten van het verjaringsregime. Hoe strenger (lees verdachte-onvriendelijker) deze is, hoe minder nood er is aan het bestaan van een omvangrijke schorsingsfiguur.

---

⁴²⁵ Zie vooral de Wet van 11 december 1998 tot wijziging, wat de verjaring van de strafvordering betreft, van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, *B.S.* 16 december 1998 die inleiding voor het vonnisgerecht als schorsingsgrond invoerde om de verjaring van de Securitas zaak te verhinderen.

3.7 Conclusie

3.7.1 Gemeenschappelijke kenmerken

In eerste instantie leert het rechtsvergelijkend onderzoek ons dat een aantal kenmerken van de vervolgingsverjaring identiek zijn aan deze van verjaring van de strafvorderingen. Denk aan het feit dat beide van openbare orde zijn, dat ze een algemeen karakter hebben (en een aantal nuances hierop) en dat zowel in België als in Nederland wetten die het verjaringsregime aanpassen als procedure wetten gelden. Bijgevolg zijn deze van bij hun inwerkingtreding onmiddellijk van toepassing op de strafvorderingen die op dat moment nog niet vervallen zijn door verjaring.

3.7.2 Specifieke verjaringstermijnen voor de jeugd.

Anders dan bij ons, heeft de leeftijd van de dader in bepaalde gevallen een rechtstreekse invloed op de duur van het verjaringstermijn van het gepleegde feit. Personen die ten tijde van het begaan van het strafbare feit minderjarig waren, kunnen in principe rekenen op kortere verjaringstermijnen. Deze bedragen volgens artikel 77d van het Wetboek van Strafrecht de helft indien de dader op het moment van voltrekking van het misdrijf de leeftijd van achttien nog niet heeft bereikt. Indien een minderjarige een onverjaarbaar misdrijf begaat, zal de vervolging na twintig jaren verjaren. Voor de minderjarige die minstens zestien jaar oud is op het moment dat deze een zedendelict begaat jegens een minderjarig slachtoffer geldt het gemeenrechtelijk verjaringstermijn. In België speelt de leeftijd van de dader geen rol bij het bepalen van de toepasselijke verjaringstermijn. Ook al bepaalt artikel 21 VT.Sv. of enige andere bepaling dit niet uitdrukkelijk, mogen we ervan uitgaan dat de gemeenrechtelijke verjaringstermijnen van toepassing zijn op het jeugddelinquentierecht.

De Nederlandse regeling is mijns inziens ongewenst. Het verkorten van de verjaringstermijnen zou de kans verkleinen dat het O.M het opleggen van dergelijke essentiële pedagogische maatregelen zou kunnen vorderen. Dergelijke limitatie komt de jeugdige delinquent niet ten goede omdat deze juist in de vroege stadia van zijn leven nood heeft aan opvoeding en begeleiding opdat dit een noemenswaardig effect heeft op zijn persoonlijkheid. Daarenboven vergroot een kortere verjaringstermijn de mogelijkheid dat de (jeugdige) dader zonder enige vorm van corrigerende maatregel een als misdrijf omschreven feit kan begaan. Dit zal in de meeste gevallen een verkeerd gevoel van straffeloosheid opwekken en de persoonlijke ontwikkeling van de delinquent op negatieve wijze beïnvloeden. Men kan dus besluiten dat het verkorten van de verjaringstermijnen voor verdachten die minderjarig waren op het moment van de feiten niet gepast is doordat deze de opvoedende en begeleidende werking van jeugddelinquentierecht zou limiteren. Bijgevolg gaat mijn voorkeur uit naar de Belgische aanpak en meer bepaald de toepassing van de gemeenrechtelijke verjaringstermijnen op de jeugd.

3.7.3 Wettelijke maximumstraf als definitieve aanwijzing verjaringstermijn

Een groot verschil tussen de verjaring van de strafvordering en de vervolgingsverjaring is dat de wettelijke maximumstraf beslissend is voor het aanwijzen van de toepasselijke verjaringstermijn. Naast de wettelijke maximumstraf dient men ook rekening te houden met wettelijke strafverzwarende of strafverminderende gronden. Deze moet men onderscheiden van de strafverminderende of verzwarende omstandigheden die niet als constitutief element van een delict gelden en bijgevolg geen invloed hebben op de toepasselijke verjaringstermijn. Figuren zoals deelneming of poging zullen ook geen invloed hebben op de lengte van de verjaringstermijn. Bij voorgaande gevallen geldt dus dezelfde verjaringstermijn als voor het voltrokken feit.

In België is de in laatste aanleg uitgesproken straf in bepaalde gevallen nog steeds beslissend voor het bepalen van de verjaringstermijn. Twee factoren liggen aan de grondslag van dit verschil. Ten eerste hecht de Nederlandse wetgever meer belang aan de wettelijke maximumstraf als aanwijzingscriterium voor de verjaringstermijn. Zij heeft immers bepaald dat de duur van deze laatste langer moet zijn dan de wettelijke maximumstraf. Daarnaast staat de straf *in abstracto* uitdrukkelijk vermeld als onderscheidingscriterium in artikel 70 van het Strafwetboek. Dit in tegenstelling tot de formulering van artikel 21 Voorafgaande Titel aan het Wetboek van strafvordering. Deze laatste hecht globaal gezien meer belang aan de aard van het delict (misdaad, wanbedrijf of overtreding) als toepassingscriterium voor de aanwijzing van de verjaringstermijn.

De tweede factor is de relatie tussen het fenomeen denaturatie en de aard van het delict. Doordat het Nederlandse strafrecht deze figuur niet kent, blijft de aard van het delict onveranderd wanneer de strafrechter strafverminderende omstandigheden toepast en een lagere straf uitspreekt. In België verandert de aard van het delict wel indien de rechter een lagere straf uitspreekt dan het wettelijk minimum. Bijgevolg wordt de definitieve aard van het misdrijf bepaald door uitgesproken straf. Dit, in samenhang met het feit dat de Belgische wetgever de aard van het misdrijf als leidend criterium hanteert voor de aanwijzing van de toepasselijke verjaringstermijn, heeft als logisch gevolg dat de rechtspraak besloten heeft dat de verjaringstermijn afhankelijk is van de opgelegde straf.

Mijn voorkeur gaat uit naar de bepaling van de verjaringstermijn a.d.h.v. de abstracte strafmaat. Dit principe verhoogt de voorspelbaarheid van de toepasselijke verjaringstermijn en derhalve de rechtszekerheid voor de verdachte. Bovendien verkleint men de kans dat het parket voorspellingen moet doen omtrent het toepassen van verzachtende omstandigheden en al de nadelige gevolgen die hieraan verbonden zijn.⁴²⁶

---

⁴²⁶ De onzekerheid betreffende de toepasselijk verjaringstermijn van een wanbedrijf kan ertoe leiden dat de parketmagistraten het onderzoek en de vervolging op een zeer hoog tempo zullen uitvoeren waardoor de kansen op slordigheden of fouten toenemen. Daarnaast is het ook mogelijk dat het parket door gebrek aan mankracht en faciliteiten zich niet kan permitteren om een misdrijf te vervolgen. Mede gestimuleerd door de mogelijkheid dat de rechter het misdrijf zal denatureren en bijgevolg de verjaring zal optreden, lijkt een minnelijke schikking of een seponering hierdoor een aantrekkelijke optie.

3.7.4 Een ingekrompen verjaringsregime met langere termijnen

Hét kenmerk van de vervolgingsverjaring is haar onbestaand karakter jegens de meest ernstige delicten. In navolging van de invoering van onverjaarbaarheid van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de mensheid, heeft de Nederlandse wetgever in twee stappen de vervolgingsverjaring afgeschaft voor respectievelijk de misdrijven die aanleiding kunnen geven tot een levenslange gevangenisstraf en de misdrijven met een maximumstraf van minstens twaalf jaar samen met een aantal zedendelicten die gepleegd worden jegens minderjarigen.⁴²⁷ Bij ons vallen enkel de inbreuken tegen het internationaal humanitair recht buiten het toepassingsgebied *ratione materiae* van de verjaring van de strafvordering. Andere ernstige misdaden verjaren na twintig, vijftien of tien jaar. Bepaalde zedenfeiten gepleegd jegens minderjarigen blijven in beginsel vervolgbaar voor een termijn van vijftien jaar. De limitatieve lijst van deze zedenfeiten is wel iets uitgebreider dan de Nederlandse categorie van onverjaarbare zedendelicten.⁴²⁸ Dit betekent echter niet dat de zedenfeiten die niet in de lijst staan van artikel 70 van het wetboek van Strafrecht in het algemeen moeilijker vervolgbaar zijn dan in België. Zo verjaart het misdrijf menshandel van minderjarigen met het oog op prostitutie (artikel 273f Wetboek van Strafrecht) na twintig jaar en wordt de genitale verminking van minderjarigen zien als een vorm van zware mishandeling⁴²⁹ (artikel 303 Wetboek van Strafrecht) waardoor het niet verjaart.

Naast deze inperking van het materiaal toepassingsgebied van de vervolgingsverjaring, zijn de verjaringstermijnen ook langer dan in België. Voor de minst ernstige delicten (overtredingen) geldt een verjaringstermijn van drie jaar. Dit is langer dan de verjaringstermijn van zes maanden voor overtredingen en één jaar voor gecontraventionaliseerde wanbedrijven die qua ernst overeenkomen met bovenstaande delicten.

Ook wanbedrijven en misdaden die qua ernst vergelijkbaar zijn met de verjaarbare misdrijven in Nederland verjaren sneller. De vijfjarige verjaringstermijn van wanbedrijven is bijvoorbeeld van toepassing in het plegen van huwelijksdwang in België (artikel 391*sexies* Strafwetboek), terwijl hetzelfde delict als misdrijf (artikel 278 Wetboek van strafrecht) een verjaringstermijn van zes jaar kent. Een ander voorbeeld is het opzettelijk plegen van slagen en verwondingen (artikel 401 Strafwetboek) dat in Nederland geldt als een vorm van zware mishandeling (artikel 302 Wetboek van strafrecht). In België is de toepasselijke verjaringstermijn tien jaar (vijf jaar in geval van denaturatie) en in Nederland twintig jaar. Men kan dus besluiten dat de zes, twaalf en twintigjarige verjaringstermijnen voor misdrijven langer zijn dan de vijf en tienjarige termijnen voor wanbedrijven en misdaden.

---

⁴²⁷ Het beroepsmatig of meermaals stellen van kinderpornografische handelingen (artikel 240b Wetboek van strafrecht), verkrachting van wilsonbekwame minderjarigen (artikel 243 Wetboek van Strafrecht) en minderjarigen (artikel 245 Wetboek van Strafrecht) en aanranding van de eerbaarheid van minderjarigen d.m.v. geweld of dwang (artikel 246 Wetboek van Strafrecht) zijn feiten die niet verjaren.

⁴²⁸ Het gaat om feiten als voyeurisme en het verspreiden van naaktbeelden van minderjarigen (art. 371/1 Sw.) aanranding van de eerbaarheid en verkrachting van minderjarigen (art. 372 tot 377 Sw.), het seksueel benaderen van een minderjarige via communicatietechnologie (art. 377*quater* Sw.), het aanzetten tot ontucht van minderjarigen (art. 379 Sw.), het uitbaten van een ontuchthuis met minderjarigen (art. 380 Sw.), genitale verminking van een minderjarig meisje (art. 409 Sw.) en mensenhandel gericht op ontucht of prostitutie van een minderjarige (art. 433*quinquies* Sw.) Indien de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid de dood tot gevolg heeft van de minderjarige geldt een onafhankelijke twintigjarige verjaringstermijn.

⁴²⁹ HR (NL) 5 juli 2011, *NJ*, 2011, 466.

Onze Noorderburen verkiezen dus, naast een afwijkende delictuele indeling van strafbare feiten in overtredingen en misdrijven, een strenger verjaringsregime: drie jaar voor overtredingen, zes jaar voor misdrijven waarop men een gevangenisstraf voorzag van minder of gelijk aan drie jaar, twaalf jaar voor misdrijven waarop men een tijdelijke gevangenisstraf van meer dan drie jaar toekende en twintig jaar voor misdrijven die aanleiding geven tot gevangenisstraf van minsten acht jaar maar minder dan twaalf jaar. Hierbij lieten ze zich leiden door de gedachte dat de duur van de verjaring deze van de wettelijke maximumstraf dient te overtreffen. Afgaande van de wettelijke evolutie die beide regimes hebben doorgemaakt kan men ook stellen dat ,ondanks het feit dat de verjaringstermijnen in het algemeen zijn verlengt, deze wegens de verschillende uitvoering van gelijkaardige ideeën toch zeer uiteenlopend gebleven zijn. Dit is vooral te wijten aan draagwijdte van de wetswijzigingen. In Nederland zijn deze op een groter aantal delicten van toepassing , terwijl de Belgische wetgever geopteerd heeft voor *ad hoc* aanpak die enkel de vervolging van een beperkt aantal strafbare feiten betrof.

Een beperkt(er) verjaringsregime met lange termijnen geniet mijn voorkeur. Dergelijk regime vergroot de kans dat slachtoffers en nabestaanden herstel bekomen voor het door hen geleden schade en bijgevolg de zaak definitief kunnen afsluiten. In samenhang hiermee heeft het O.M meer tijd om dossiers, die onder invloed van de internationalisering, steeds complexer worden te behandelen en succesvol af te ronden. Naast het zorgen voor een groter afschrikkend effect, verkleint een streng verjaringsregime de kans dat de verdediging rechtsmiddelen aanwendt of proceduremiddelen inroept louter en alleen om de procedure te doen rekken om zo de verjaring te verkrijgen. Deze stimulans wordt namelijk onbestaande doordat de verjaring niet of ver uit het zicht is. Bijgevolg vergroot men de kans dat in dergelijke gevallen de procedures korter worden wat enkel kan worden toegejuicht in het kader van de bestrijding van de gerechtelijke achterstand.

3.7.5 Een grotendeels identieke aanvangsregeling

De aanvangsregeling van de vervolgingsverjaring is gelijkaardig aan deze van de verjaring van de strafvordering. Zo is het uitgangspunt dat de verjaring begint te lopen op het moment dat de gevolgen van een aflopend delict intreden of op het tijdstip dat de consequenties van een voortdurend delict ophouden te bestaan. Men houdt dus in beginsel geen rekening met het moment van kennisname door de openbare aanklager. De *dies ad quo* maakt geen deel uit van de verjaringstermijn. Bijgevolg vangt de vervolgingsverjaring aan op de dag na het voltrokken feit.

De aanvang van de verjaring van het delict valsheid is wel anders dan bij ons. Zo maakt men geen onderscheid tussen het vervaardigen en het gebruik van een vals stuk bij het bepalen van de aanvang van de verjaring. Dit terwijl zowel het maken als het gebruiken van een vals stuk apart strafbaar zijn. Pas als het stuk voor het eerst gebruikt wordt (door de maker of een derde), zal de verjaring van het delict valsheid beginnen te lopen. Dit leidt tot een *de facto* onverjaarbaarheid wanneer men enkel een vals stuk vervaardigt, zonder het te gebruiken. Anders gezegd, de aanvang van de verjaring voor valsheid is verbonden met deze voor het gebruik ervan.

In mijn ogen is deze aanpak ongewenst. De start van de verjaring van het delict valsheid afhankelijk maken van een gebruik staat haaks op de *ratio legis* van de verjaring. Men kan immers niet opwerpen dat het vervalsen of het opstellen van een vals stuk dezelfde consequenties heeft als een zwaar (zedes)delict. Doordat de tijd de herinnering aan zulk delict relatief snel zal doen vervagen, zal het vervolgen en het bestraffen van een geval van valsheid (zonder gebruik van het voorwerp ervan) na een lange tijd veel van haar nut verloren hebben. De Belgische aanpak is in dit geval beter, doordat de verjaringstermijn van valsheid zonder gebruik wel begint op de dag van de vervalsing waardoor een *de facto* onverjaarbaarheid wordt vermeden.

De aanvangsregeling voor zedendelicten gepleegd jegens minderjarigen is gelijkaardig aan deze van artikel 21*bis* VT.Sv. Aan de relatie tussen voortgezette of collectieve misdrijven en de aanvang van de verjaring besteedt de Nederlandse rechtspraak en rechtsleer weinig of geen aandacht. Vervolgens is het dan ook niet verwonderlijk dat men in Nederland geen regel heeft waarbij de verjaring van een collectief misdrijf bestaande uit talrijke zedendelicten gepleegd jegens minderjarigen pas een aanvang neemt op de dag dat het jongste slachtoffer achttien wordt. Kijkend naar de andere aspecten van de vervolgingsverjaring, zoals de onverjaarbaarheid van bepaalde zedendelicten en de relatief lange verjaringstermijnen voor andere zedendelicten, dient men ook te besluiten dat de vervolgingsverjaring geen nood heeft aan zulke regeling.

3.7.6 Minder stuitingsdaden in combinatie met een soepel nietigheidsregime

Het uitgangspunt van de stuiting van de vervolgingsverjaring is vandaag de dag dezelfde als bij ons. Zo zal het stellen van een stuitingsdaad de reeds verworven verjaringsperiode te niet doen en een nieuwe verjaringstermijn laten starten vanaf de dag waarop dergelijke daad werd gesteld. De omvang van de stuiting werd door de Wet van 16 november 2005 beperkt, waardoor ze voortaan veel weg heeft van onze stuitingsfiguur. Om te vermijden dat de leden van het O.M. de wettelijk bepaalde verjaringstermijnen zouden kunnen uithollen, beperkte de wetgever de stuitende kracht van vervolgingsdaden tot het geval waarbij ze binnen de oorspronkelijk verjaringstermijn worden gesteld. Voor de verjaringstermijnen van misdrijven betekent dit dat de stuiting niet meer dan tot de verdubbeling van de oorspronkelijke termijn kan leiden. Voor het verloop van de verjaringstermijnen van overtredingen bepaalt de wetgever dat de verjaringstermijnen in geval van stuiting maximaal tien jaar kunnen zijn.

Daarnaast voerde de wetgever ook de werking *in rem* in voor de stuiting door te bepalen dat deze ook ten aanzien van anderen dan de vervolgte gevolgen heeft. Dit laatste onafhankelijk van de vraag of de daad van vervolging de vervolgte bekend is of hem betekend is. Hierdoor verliet men de regel dat elke daad van vervolging betekend moest worden aan de vervolgte of aan deze bekend moest zijn voordat er een stuiting kon volgen. De reden hiervoor kan men vooral vinden in het voorkomen dat verdachten naar het buitenland vluchtten om de intreding van de verjaring te doen versnellen. Bijgevolg strekt de stuitende werking van een vervolgingsdaad, net zoals bij ons, uit tot alle al dan niet bekende medeplichtigen en mededaders van het strafbaar feit. Deze stuitende werking *in rem*

gaat in principe niet zover dat een stuitingsdaad gevolgen heeft voor de verjaringsloop van andere strafbare feiten dan deze die het voorwerp vormt van de vervolging.⁴³⁰ Vervolgens kan men stellen dat de Nederlandse rechtspraak (voorlopig) geen uitgebreide stuitende werking *in rem* hanteert. In Nederland koppelt men dus aan het gebruik van de samenvoegingsmogelijkheid van de rechter, voor het berechten van verschillende dossiers die met elkaar samenhangen, geen gevolgen m.b.t de stuiting van de vervolgingsverjaring.

Wat opvalt is dat enkel het stellen van daden van vervolging leidt tot de stuiting van de vervolgingsverjaring, terwijl de Belgische wetgever ook aan daden van onderzoek een stuitende werking heeft geschonken. De term 'daad van vervolging' wordt wel ruim gedefinieerd en omvat *elke formele daad uitgaande van het Openbaar Ministerie of de rechter om in de fase voorafgaand aan de tenuitvoerlegging, tot een (uitvoerbare) rechterlijke beslissing te geraken*. Bovenstaand verschil heeft de Nederlandse wetgever gewild omdat de *ratio legis* van de stuiting volgens haar dient om te vermijden dat de verjaring intreedt tijdens de daadwerkelijke vervolging. Om dit te verwezenlijken voorziet men enkel vervolgingsdaden die uitgaan van de rechterlijke magistratuur van een stuitende werking. Anders gezegd daden van opsporing en onderzoek kennen geen stuitend kracht omdat deze niet (altijd) gelinkt kunnen worden aan de daadwerkelijke vervolging van een verdachte en omdat deze niet altijd gerechtelijk zijn qua karakter. Bijgevolg kunnen daden uitgaande van de verdediging of het slachtoffer, in tegenstelling tot in België, geen stuitingsdaden zijn.

De stuiting voorbehouden aan daden van vervolging is volgens mij een goed idee. Ondanks het feit dat sommige zullen opwerpen dat men de verdachtenvriendelijke weg opgaat, is deze aanpak beter te voorzien met de *ratio legis* van de verjaring van de strafvordering. Daden van vervolging hebben immers, in tegenstelling tot daden van onderzoek (omwille van het geheim van het onderzoek), een grotere kans om de verdachte en de bevolking te bereiken. Vervolgens is dan ook gepast, in het licht van de bewijsfunctie van de verjaring, om de voorkeur te geven aan daden van vervolging omdat de kans groter is dat de verdachte op de hoogte zal zijn van hun bestaan. Dit vormt op zijn beurt een reden om de verjaring van de strafvordering te doen herbeginnen, omdat de invloed van de tijd op de betrouwbaarheid van het bewijsmateriaal à décharge doorbroken wordt door het stellen van de vervolgingsdaad.⁴³¹ De stuitende werking voorbehouden aan daden van vervolging is ook meer verenigbaar met de stelling dat de stuiting een gerechtvaardigde onderbreking van de verjaring is doordat de maatschappelijke behoefte aan bestraffing nieuw leven verkrijgt. De kans dat de maatschappelijke behoefte aan bestraffing groter is en dat de leer van het vergeten wordt doorbroken is namelijk groter bij het stellen van vervolgingsdaden omdat de bevolking in principe sneller op de hoogte zal zijn van deze. Daarnaast wordt de berekening van de verjaringstermijn eenvoudiger omdat men met minder factoren rekening moet houden. Men verkrijgt derhalve een beter overzicht van de gronden die leiden tot stuiting. Dit verhoogt de rechtszekerheid voor de verdachte en vergemakkelijkt de taken van de rechter en het parket.

---

⁴³⁰ Men maakt een uitzondering voor subsidiaire feiten die het voorwerp van dezelfde akte van tenlastelegging. Bijvoorbeeld het niet verzekeren van een voertuig is dat subsidiair is aan het achterlaten van onverzekerd voertuig op de openbare weg.

⁴³¹ De verdediging zal vanaf het moment dat ze op de hoogte wordt gesteld van de vervolging aangezet worden om ontlastend bewijsmateriaal te verzamelen, waardoor de invloed van de tijd op dit bewijs wordt beperkt.

Betreffende de gevolgen van een nietige stuitingsdaad kan men stellen dat enkel een materiele nietigheid zorgen voor het verlies aan stuitende werking. In België staan zowel de materiele (inhoudelijke) als de formele (procedurele) nietigheid in beginsel de stuiting van de verjaring in de weg. De Belgische aanpak zorgt voor meer duidelijkheid doordat men geen onderscheid dient te maken tussen de aard van de nietigheid. Een nadeel is wel dat deze strenge formalistische aanpak kan zorgen voor een toename in publiek verontwaardiging en een daling van het vertrouwen in Justitie. Dit argument weegt mijns inziens niet op tegen de functies van de procedure regels. Men moet immers niet uit het oog verliezen dat bij de uitoefening van de strafvordering de overheid over een grotere macht beschikt dan de verdediging. Deze regels verhinderen dat de overheid misbruikt maakt van haar macht en garanderen dat eenieder een beroep kan doen op een eerlijk (straf)proces.

3.7.7 De schorsing is bijna onbestaande

De vervolgingsverjaring kent maar één schorsingsgrond: de schorsing van de strafvervolging door het voorhanden zijn van een prejudicieel geschil. Doordat de wetgever de rechter niet meer verplicht om de vervolging uit te stellen indien de vervolgte een civielrechtelijke prejudicieel geschilpunt opwerpt leek het lange tijd erop dat de schorsing van de vervolgingsverjaring meer weg had van een lege doos. Hier kwam verandering in toen de Hoge Raad besliste dat ook prejudiciële vragen van de strafrechter op grond van artikel 234 EG-Verdrag (huidig artikel 267 VWEU) aanleiding gaf tot de schorsing van de vervolgingsverjaring. De nationale rechter kan in beginsel hierover geen uitspraak doen en wanneer dergelijke prejudiciële vraag buiten de oorspronkelijke verjaringstermijn wordt opgeworpen, zal de schorsing van de procedure geen stuiting met zich meebrengen.

Het verschil in belang van de schorsing voor de vervolgingsverjaring en deze voor de verjaring van de strafvordering is vooral te wijten aan de andere aspecten van beide verjaringsregimes. Doordat men in Nederland al van het einde van de 19de eeuw een beroep kon doen op langere verjaringstermijnen en een onbeperkte stuitingsmogelijkheid was de vervolgingsmogelijkheid voor de meest ophefmakende dossiers zeer hoog. Bijgevolg was er geen nood om, zoals in België wel is gebeurd, de figuur van de schorsing uit te breiden om zo de verjaring van bepaalde (categorieën) van delicten te bemoeilijken.

De Nederlandse aanpak heeft als groot voordeel dat er weinig discussie ontstaat over het al dan niet voorhanden zijn van een schorsingsgrond. Men moet per slot van rekening enkel rekening houden met het voorhanden zijn van een (Europeesrechtelijk) prejudicieel geschil die de behandeling van het geding door de strafrechter uitstelt. Vervolgens verkrijgen zowel leden van het O.M als de rechters een beter overzicht en vergemakkelijkt men de uitoefening van hun prerogatieven. Voor de verdachte/ beklagde en zijn raadsman wordt het tevens eenvoudiger om het intreden van de verjaring te voorspellen waardoor men kan besluiten dat de rechtszekerheid voor deze stijgt.

Als nadeel zou men kunnen opwerpen dat de verdediging hierdoor wordt aangespoord om ongefundeerde rechtsmiddelen aan te wenden of bepaalde proceduremiddelen in te roepen met als enig doel om de verjaring te doen intreden. De gegrondheid van deze vrees is natuurlijk afhankelijk van de

andere aspecten van het verjaringsregime. Hoe strenger deze zijn, hoe minder nood er is aan het bestaan van een omvangrijke schorsingsfiguur.

4. Een concreet voorstel tot wijziging van de verjaring van de strafvordering

4.1 Afschaffing van de verjaring voor de meest ernstige misdaden

Een eerste aanpassing die zal zorgen voor een evenwicht tussen rechtszekerheid en rigiditeit is de afschaffing van de verjaring van de strafvordering voor de misdrijven vermeld in artikel 21, lid 1, 1° en 2° VT.Sv en de misdaden strafbaar met een opsluiting van meer dan twintig jaar. In navolging van de afschaffing van de verjaring voor oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de mensheid en lettende op de recente verlengingen van verjaringstermijnen in samenhang met de loskoppeling van deze van de aard van het misdrijf na denaturatie, lijkt het me gepast om deze uitgebreide onverjaarbaarheid over te nemen voor alle misdrijven vermeld in artikel 21, lid 1, 1° en 2° VT.Sv en de misdaden strafbaar met een opsluiting van meer dan twintig jaar.

De traditionele grondslagen voor de verjaring van de strafvordering voldoen immers niet om het verval van de strafvordering door tijdsverloop te rechtvaardigen voor zulke misdrijven. Zo zullen ernstige (zedes) delicten niet helemaal vergeten worden door de maatschappij. Enerzijds zorgt de ernstige en traumatische aard van dergelijke feiten ervoor dat slachtoffers en hun naaste omgeving nooit helemaal verlost zullen zijn van de gedachten eraan. Bovendien zal de mediaverslaggeving en de toegang tot sociale media leiden tot een razendsnelle verspreiding van het bestaan van de delicten waardoor de leer van het vergeten nooit helemaal ten volle zal gelden t.o.v. deze strafbare feiten. Anderzijds zal een veroordeling na een lange periode geen onrust met zich meebrengen voor (een deel van) maatschappij, maar eerder leiden tot een gevoel van rechtvaardigheid, inspelen op het veiligheidsgevoel en door de bevolking ontvangen worden als een overwinning van de rechtstaat. Daarnaast vormt de verjaring van de strafvordering als buffer tegen de temporele aantasting van bewijsmateriaal geen absolute verantwoording om af te zien van het vervolgen van deze ernstige feiten. Door een beroep te doen op getuigenbewijs in samenhang met audiovisuele registratiemethodes en moderne bewaartechnieken van DNA-materiaal, vergroot men de kans dat zulk misdrijf zelfs nog na twintig jaar opgelost wordt.

Bovendien wordt de afschaffing van de verjaring voor de misdrijven vermeld in artikel 21, lid 1, 1° en 2° VT.Sv en de misdaden strafbaar met een opsluiting van meer dan twintig jaar gedragen door het argument dat de leer van de redelijke termijn in combinatie met het vermoeden van onschuld en het beginsel *in dubio pro reo* in bovenstaande gevallen een voldoende waarborg biedt voor de rechten van de verdediging.⁴³² Ondanks het feit dat een overschrijding van de redelijke termijn in het Belgisch strafrecht niet leidt tot het verval van de strafvordering, lijkt het me een waardig substituuut voor de verjaring van de strafvordering mede omdat de bijzondere ernst van de feiten dergelijk verval niet rechtvaardigen. Dat de rechter de beklaagde een lagere straf kan opleggen of hem

---

⁴³² Hetzelfde argument wordt door Minister van justitie GEENS opgeworpen in de Memorie van toelichting bij de verlenging van de verjaringstermijnen van de vroegere niet-correctionaliseerbare misdaden; Wetsontwerp van 30 juni 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 1219/001, 38

bij een eenvoudige schuldverklaring kan veroordelen is in dergelijke gevallen juist dan dat het vonnisgerecht helemaal geen uitspraak doet over de schuldvraag.⁴³³

Nu kan men opwerpen dat de werking van de redelijke termijn minder verregaand is deze van de verjaring van de strafvordering. Dit klopt omdat de redelijke termijn niet het algemeen tijdsverloop tussen het plegen van een strafbaar feit en de veroordeling viseert, maar slechts instaat voor het aanvaardbaar karakter van de duur van het strafproces. Toch vormt dit beginsel uit artikel 6 EVRM een waardige vervanger voor de verjaring van de strafvordering. Het is immers niet zo dat de redelijke termijn wordt geacht te beginnen op het moment van het eigenlijk proces. Het aanvangspunt van deze wordt gelijkgesteld met het moment waarop de positie van de verdachte op aanzienlijke wijze wordt beïnvloedt of m.a.w. wanneer de verdacht zich bewust wordt van het feit dat hij zich zal moeten verdedigen tegen een strafrechtelijke aanklacht. Dit is volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wanneer het O.M. een ernstig voornemen heeft om een verdachte te vervolgen.⁴³⁴ Bijgevolg begint de redelijke termijn (veel) eerder te lopen doordat deze zelfs een aanvang kan nemen bij het eerste verhoor van de verdachte⁴³⁵, een inbeslagname⁴³⁶, een huiszoeking⁴³⁷ of de aanvang van de voorlopige hechtenis⁴³⁸. Dit in samenhang met het feit dat de rechters rekening dienen te houden met de complexiteit van de zaak, het gedrag van de verdachte en de al dan niet vlotte behandeling door politie en justitie vormt een grotere waarborg voor de rechten van de verdediging dan dat men in eerste instantie zou denken.

Bovendien zal de onverjaarbaarheid van de meest ernstige misdrijven zorgen voor de nodige afschrikking van potentiële misdadigers en inspelen op nood aan veiligheid van de bevolking. Ook zal deze wijziging de (rechts)zekerheid ten goede komen doordat enerzijds men op voorhand duidelijk zal weten wat de gevolgen zullen zijn op het gebied van verjaring van dergelijke misdrijven en anderzijds zullen het parket en de rechters minder moeilijkheden ondervinden bij de uitoefening van hun bevoegdheden.

Een volledige afschaffing van de verjaring van het misdrijf lijkt op dit moment te verregaand. Bovenstaande redenering, geldt immers niet voor elk strafbaar feit. Zo zal de invloed van de tijd groter zijn op misdrijven die qua aard en ernst minder verregaand zijn. Deze zijn dus vatbaarder om vergeten te worden door de maatschappij, ook omdat de media dergelijke feiten minder zal viseren of er minder ruimte aan zal geven dan de zware delicten. Bijgevolg is de kans groter dat voor zulke misdrijven de nadelen van een vervolging zwaarder zullen doorwegen dan de voordelen. Enerzijds omdat de schade die werd veroorzaakt door het misdrijf reeds is uitgewist door de tijd. Anderzijds vanwege de negatieve invloeden die deze kan hebben op de maatschappelijke vrede doordat deze kan worden verstoord door een vergeten misdrijf terug boven water te halen. Daarnaast zal een algemene afschaffing van de verjaring van de strafvordering zorgen voor een serieuze druk op de efficiënte

---

⁴³³ Artikel 21ter VT.Sv.

⁴³⁴ EHRM 30 maart 2004, *Merit t. Ukraine*, §70, <http://hudoc.echr.coe.int>.

⁴³⁵ EHRM 20 januari 2004, *Kangasluoma t. Finland*, §26, <http://hudoc.echr.coe.int>.

⁴³⁶ EHRM 31 mei 2005, *T.K. en S.E. t. Finland*, §27, <http://hudoc.echr.coe.int>.

⁴³⁷ EHRM 22 juni 2000, *Coëme e.a. t. België*, § 133, <http://hudoc.echr.coe.int>.

⁴³⁸ EHRM 29 juli 2004, *Cevizovic t. Duitsland*, §59, <http://hudoc.echr.coe.int>.

allocatie van de (beperkte) materiele en menselijke middelen van de Staat.⁴³⁹ De verjaring van de strafvordering voor de minder ernstige feiten heeft als voordeel dat de Staat al de middelen die ze had kunnen inzetten om vergeten misdrijven op te helderen en te vervolgen, kan gebruiken om de nog niet vergeten misdrijven op te lossen. Dergelijke efficiënte besteding zal serieus worden ondermijnd wanneer het onderscheid tussen de vergeten misdrijven en de niet vergeten misdrijven als aanbestedingscriterium verdwijnt. Zulke inefficiëntie zal op haar beurt leiden tot een verkleining van de kans dat delinquenten op een snelle wijze worden opgespoord en vervolgd. Bijgevolg zal het aantal gepleegde misdrijven stijgen en verkleint men het veiligheidsgevoel van de maatschappij.

Een eerste criterium om een onderscheid te maken tussen de onverjaarbare en verjaarbare misdrijven dient de door artikel 21 VT.Sv. bepaalde wettelijk verjaringstermijn te zijn. Deze weerspiegelt per slot van rekening de ernst van het misdrijf en maakt het perfect mogelijk om de afschaffing van de verjaring te voorzien voor bepaalde misdrijven. Bovendien zal een afschaffing van de verjaring van de strafvordering op basis van dergelijk criterium in lijn liggen met de wettelijke evolutie. Door bijvoorbeeld enkel een wettelijke strafmaximum als onderscheidingscriterium te nemen zal men de bestaande verjaringsregeling voor zedendelicten gepleegd jegens minderjarigen aanzienlijk wijzigen.⁴⁴⁰ Concreet stelt de auteur dus voor om de misdrijven die krachtens artikel 21 VT.Sv. een langere verjaringstermijn hebben dan de tienjarige verjaringstermijn onverjaarbaar te maken.

Als tweede onderscheidingscriterium hanteert men vervolgens een wettelijke maximumstraf van meer dan twintig jaar opsluiting. Het feit dat de wetgever de verjaringstermijn van deze misdaden loskoppelt van de strafoplegging *in concreto* vertelt ons immers dat deze qua ernst niet op dezelfde lijn kunnen worden geplaatst als de rest. Bovendien zal het hanteren van een lagere wettelijke maximumstraf een te verregaande wijziging met zich meebrengen. Men moet namelijk in het oog houden dat de afschaffing van de verjaring voor de misdaden (die aanleiding geven tot een maximumstraf tot en met twintig jaar en geen langere wettelijke verjaringstermijn hebben dan tien jaar) zal leiden tot het verdwijnen van de (vijfjarige) verjaring.⁴⁴¹ Dit lijkt me een stap te ver. Een verlenging naar de tienjarige verjaringstermijn voor misdaden volstaat voor deze categorie van misdrijven. Dit effect wordt bereikt door de bepaling van de verjaringstermijnen afhankelijk te maken van de wettelijke maximumstraf en dus de voorlopige aard van het misdrijf.

Aansluitend kan men stellen dat de volgende misdrijven niet zullen verjaren:

---

⁴³⁹ Voor meer over deze theorie zie J.-F. GAREAU, "Insoutenable imprescriptibilité à la lettre: note sur l'interaction du temps, du droit et du symbole dans la problématique de la réparation des crimes de l'Histoire", in L. BOISSON DE CHAZOURNES et alia, *Crimes de l'Histoire et réparations: les réponses du droit et de la justice*, Brussel, Bruylant, 2004, 27.

⁴⁴⁰ De aanranding van de eerbaarheid van een minderjarige (art. 372 Sw.) wordt gestraft met een maximale opsluiting van tien jaar. Bijgevolg zal de huidige vijftienjarige verjaringstermijn na de afschaffing van de verjaring (voor bijvoorbeeld alle misdrijven met een maximumstraf boven de tien jaar) tot gevolg hebben dat deze verlaagd wordt naar tien jaar. Voor een voorstel tot ontmoeting vanwege een meerderjarige naar een minderjarige via de computer met het oog op het plegen van dergelijk zedendelict (art. 377^{quater} Sw.) geldt een correctionele gevangenisstraf van max. vijf jaar. Bijgevolg zou ook dit misdrijf een lagere verjaringstermijn dan het huidige verkrijgen (van vijftien naar vijf jaar). Dit kan men voorkomen door de bestaande vijftienjarige verjaringstermijn te behouden voor de zedenmisdrijven die wel verjaren. Mijns inziens is het echter beter om elk zedenmisdrijf opgesomd in huidig artikel 21 VT.Sv. onverjaarbaar te maken omdat het voorgaande een echte vereenvoudiging van het verjaringsregime in de weg staat. De bijzonder ernstige aard van deze delicten en de gevoeligheid van de bevolking jegens dergelijke feiten verantwoorden een afschaffing van de verjaring voor deze categorie.

⁴⁴¹ In de praktijk worden misdaden stelselmatig gecorrectionaliseerd. Vervolgens is de verjaringstermijn van deze misdrijven vijf jaar omdat ze door de denaturatie als een wanbedrijf worden gezien.

- de misdaden strafbaar met een levenslange opsluiting,
- de misdaden omschreven in de artikelen 102, tweede lid, 122, derde punt, 138, § 1, eerste lid, 9°, 376, eerste lid, 393 of 417ter, derde lid, van het Strafwetboek, 30, § 2, van de wet van 27 juni 1937 houdende herziening van de wet van 16 november 1919, betreffende de regeling der Luchtvaart, 34, 35, 68, derde lid, 69, tweede en derde lid, van de wet van 5 juni 1928 houdende herziening van het Tucht- en Strafwetboek voor de koopvaardij en de zeevisserij of 4, § 3, derde lid, van de wet van 30 december 2009 betreffende de strijd tegen piraterij op zee,
- de misdrijven omschreven [2 in de artikelen 371/1 tot]2 377, 377quater, 379, 380, 409 en 433quinqies, § 1, eerste lid, 1°, van het Strafwetboek, ingeval het is gepleegd op een persoon van minder dan achttien jaar,
- alsook de misdaden die strafbaar zijn met een opsluiting van meer dan twintig jaar.

4.2 De bepaling van de verjaringstermijnen a.d.h.v. voorlopige aard van het misdrijf

De volgende stap tot vereenvoudiging van de verjaring van de strafvordering moet bestaan uit de invoering van het principe dat de toepasselijke verjaringstermijn wordt bepaald door de wettelijke maximumstraf en niet door de concrete strafoplegging. Dit is relevant omdat de huidige verhouding tussen de toepasselijke verjaringstermijn en de kwalificatie van het misdrijf door de strafoplegging *in concreto* zorgt voor een onnodige dosis complexiteit. Zo wijkt de wetgever voor de meest ernstige misdrijven af van het klassiek uitgangspunt, terwijl de toepasselijke verjaringstermijn van andere delicten wel afhankelijk is van de strafoplegging *in concreto*. De bepaling van de verjaringstermijn van een misdaad die strafbaar is met een opsluiting van meer dan twintig jaar zal bijvoorbeeld na correctionalisatie (door de toepassing van verzachtende omstandigheden) nog steeds in beginsel verjaren na tien jaar.⁴⁴² Ondanks het gegeven dat rechter bepaalt dat de strafbare feiten (retroactief) als een wanbedrijf gelden, zal de verjaringstermijn niet mee veranderen naar de vijfjarige termijn.⁴⁴³ Voor andere minder ernstige misdrijven zal denaturatie wel leiden tot de wijziging van de geldende verjaringstermijn.⁴⁴⁴

Bovendien is de toepassing van verzachtende omstandigheden door de rechter soms onvoorspelbaar.⁴⁴⁵ Vooral wanbedrijven worden in de praktijk op wisselvallige wijze gecontraventionaliseerd.⁴⁴⁶

---

⁴⁴² Artikel 21 lid 2 VT.Sv.

⁴⁴³ Correctionalisatie van een misdaad zoals de ontvoering van een minderjarige die de dood tot gevolg heeft (art. 428, §5 Sw.) naar een wanbedrijf zal geen invloed hebben op de verjaringstermijn. Deze blijft de gemeenschappelijke tienjarige verjaringstermijn voor misdaden.

⁴⁴⁴ De dader van een opzettelijke vruchtafdrijving bij een vrouw die niet heeft toegestemd daarmee (art. 348 Sw.), zal zich na correctionalisatie van de misdaad kunnen beroepen op de vijfjarige verjaringstermijn voor wanbedrijven.

⁴⁴⁵ . Doordat de rechter beschikt over een discretionaire bevoegdheid is hij niet verplicht om rekening te houden met dergelijke omstandigheden en kan hij zelfs tegen eerdere beslissingen in besluiten om geen verzachtende omstandigheden toe te passen. De kans om hieromtrent een juiste voorspelling te doen is dus niet altijd even groot.

⁴⁴⁶ Dit probleem stelt zich minder voor bij de vervolging van misdaden omdat ten gevolge van de systematisch onttrekking van de berechting van misdaden aan de bevoegdheid van het Hof van Assisen praktisch alle misdaden worden gecorrectionaliseerd. Enkel de meest ernstige gevallen worden voorbehouden voor het Hof. (*Parl. St.*

Het voorgaande dwingt het O.M. om voor het onderzoek en de vervolging van wanbedrijven een inschatting te doen inzake de toepassing van verzachtende omstandigheden door het gerecht. Het voeren van een onderzoek en bijhorende vervolging is immers nutteloos als achteraf blijkt dat de strafvordering reeds verjaart is door de retroactieve gevolgen van de denaturatie. Anders gezegd, de onzekerheid betreffende de toepasselijk verjaringstermijn van een wanbedrijf kan ertoe leiden dat de parketmagistraten het onderzoek en de vervolging op een zeer hoog tempo zullen uitvoeren waardoor de kansen op slordigheden of fouten toenemen. Daarnaast is het ook mogelijk dat het parket door een gebrek aan mankracht en faciliteiten zich niet kan permitteren om alle misdrijven te vervolgen waardoor ze op basis van dergelijke voorspelling bepaalde wanbedrijven onterecht zal seponeren.⁴⁴⁷ Ook kan dit ook in de kaart werken van kapitaalkrachtige personen die vervolgd worden voor het plegen van (fiscale) misdrijven. Zo vergroot het huidig verjaringsregime de kans dat het parket bij de behandeling van oudere dossiers het zekere voor het onzekere wil nemen door af te zien van een vervolging in ruil voor de betaling van een geldsom (minnelijke schikking). Dergelijke praktijk zal op haar beurt leiden tot publieke verontwaardiging en klassenjustitie.

Het voortdoen van deze negatieve gevolgen kan men inperken door de bepaling van de verjaringstermijn volledig los te koppelen van de strafoplegging *in concreto*. Deze moet afhankelijk zijn van de aard van het misdrijf zoals bepaald door de wettelijke strafmaat.

In samenhang met de afschaffing van de verjaring voor de misdrijven vermeld in artikel 21, lid 1, 1° en 2° VT.Sv. en de misdaden strafbaar met een opsluiting van meer dan twintig jaar, zal deze aanpak leiden tot een verlenging van de verjaringstermijnen.⁴⁴⁸ Buiten dat een reeds ingezette wettelijke tendens wordt vervolledigt⁴⁴⁹, zal de bepaling van de verjaring op basis van de wettelijke maximumstraf zorgen voor een evenwicht tussen rigiditeit en voorspelbaarheid. Door de verjaringstermijn enkel te laten afhangen van de strafoplegging *in abstracto* dient het O.M. geen voorspellingen te doen bij de uitoefening van haar onderzoeks- en vervolgingsbevoegheden.⁴⁵⁰ Bijgevolg verkleint men de negatieve invloed die een (soms) onvoorspelbare rechterlijke beslissing heeft op de prerogatieven van het parket. Daarnaast zijn ook de verdachte en zijn advocaat vanaf de tenlastelegging in principe op de hoogte van de toepasselijke verjaringstermijn. Dit komt dus de rechtszekerheid van deze in het algemeen ten goede.

Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 5-6.) Dit zorgt ten onrechte ervoor dat veel in mijn ogen ernstige gecorrectionaliseerde misdaden verjaren na vijf jaar.

⁴⁴⁷ Denk aan situatie waarin het parket denkt dat er een grote kans bestaat dat de bodemrechter verzachtende omstandigheden zal aannemen. Doordat de rechter beschikt over een discretionaire bevoegdheid is hij niet verplicht om rekening te houden met dergelijke omstandigheden en kan hij zelfs tegen eerdere beslissingen in besluiten om geen verzachtende omstandigheden toe te passen. De kans om hieromtrent een juiste voorspelling te doen is dus niet altijd even groot.

⁴⁴⁸ Denk aan het feit dat misdaden die strafbaar zijn met een opsluiting van minder dan twintig jaar ook na correctionalisatie een tienjarige verjaringstermijn zouden kennen, terwijl de verjaringstermijn van gecontraventionaliseerde wanbedrijven vijf jaren blijft. Bijgevolg blijven de verjaringstermijnen zes maanden, vijf jaar en tien jaar voor respectievelijk overtredingen, wanbedrijven en (bepaalde) misdaden. De éénjarige verjaringstermijn voor gecontraventionaliseerde wanbedrijven dient dan te worden afgeschaft.

⁴⁴⁹ De inhoud van het recent ingevoerd artikel 21, lid 2 VT.SV. zal van toepassing zijn op alle (verjaarbare) misdrijven.

⁴⁵⁰ Afgezien van andere determinerende omstandigheden zoals de kwalificatie van het misdrijf. De rechter kan immers de tenlastelegging door het parket wijzigen, Cass. 2 december 1997, *Arr.Cass.* 1997, nr. 522.

4.3 Aanpassingen aan de aanvangsregeling

De auteur stelt een aantal aanpassingen voor m.b.t. de aanvangsregeling voor het misdrijf valsheid. Mijns inziens volstaat het om voor de situatie waarbij de maker en de gebruiker dezelfde persoon zijn om een beroep te doen op de figuur van eenheid van opzet. Op voorwaarde dat het gebruik van het valse stuk binnen de verjaringstermijn van het misdrijf valsheid valt, zal de verjaringstermijn van de valsheid en het gebruik beginnen te lopen op het moment dat het beoogde gevolg tot stand is gekomen. Op deze manier verzacht men de regel dat het misdrijf valsheid ook na afloop van de verjaringstermijn die staat op het plegen van valsheid als aflopend misdrijf zou kunnen worden vervolgd. Voorgaande is ook niet meer nodig omdat de verjaringstermijn ook na contraventionalisatie vijf jaar blijft.

De auteur blijft bij het standpunt dat de regel die bepaalt dat de start van de verjaringstermijn van de valsheid kan samenvallen met deze van het gebruik van het voorwerp door een derde te verregaand is. Doordat de toepasselijke verjaringstermijnen voor beide misdrijven onrechtstreeks worden verlengd, volstaat het dat in dergelijk scenario dat de gemeenrechtelijke aanvangsregeling geldt voor valsheid en gebruik. De maker kan zich bijgevolg beroepen op een verjaringstermijn die begint te lopen op de dag dat deze het stuk vervaardigt, terwijl de verjaring voor derde gebruiker een aanvang neemt op de dag dat het beoogde gevolg is ingetreden. Vervolgens verdwijnt de noodzaak voor het O.M. om te bewijzen dat de maker en de gebruiker dezelfde opzet deelden samen met de negatieve implicaties die deze last had voor de uitoefening van haar taak. Voor de verdachte/maker stijgt de rechtszekerheid omdat deze geen rekening hoeft te houden met de acties van de gebruiker om de aanvang van de verjaring te voorspellen.

De gedeeltelijke afschaffing van de verjaring van de strafvordering vereenvoudigt tevens de aanvangsregeling voor (voortgezette) misdrijven bestaande uit specifieke zedendelicten gepleegd jegens minderjarigen. Doordat de misdrijven omschreven in de artikelen 371/1 tot 377, 377quater, 379, 380, 409 en 433quinquies, § 1, eerste lid, 1°, van het Strafwetboek niet meer verjaren mag artikel 21bis VT.SV. worden geschrapt. De in mijn ogen overdreven verjaringsregeling voor het misdrijf verkrachting of aanranding van de eerbaarheid die de dood tot gevolg heeft (artikel 376 Strafwetboek), zal dan ook verdwijnen.⁴⁵¹

Voor voortgezette of collectieve misdrijven wordt het eenvoudiger om een vervolgingstermijn te voorspellen. Een voortgezet misdrijf bestaande uit meerdere zedendelicten t.a.v. minderjarigen zal niet verjaren net zoals elk collectief misdrijf die enkel bestaat uit het plegen van meerdere onverjaarbare misdrijven. Indien onverjaarbare misdrijven door eenheid van opzet gelinkt worden aan verjaarbare misdrijven dient men enkel met deze laatste rekening te houden. Het meest recent gepleegde verjaarbare misdrijf bepaalt de aanvang van de verjaringstermijn voor de anderen, tenzij

---

⁴⁵¹ Overdreven in de zin dat zowel een twintigjarige verjaringstermijn van toepassing is en deze pas een aanvang neemt op de dag waarop de vermoorde minderjarige achttien zou worden. De *ratio legis* van de aanvangsregeling kan men niet toepassen op deze situatie. Zie *supra* 2.7 Conclusie: overzicht van problematische elementen.

de toepasselijke verjaringstermijn van het oudere misdrijf reeds is verstreken. Indien elk onderdeel van het voortgezet misdrijf vatbaar is voor verjaring, blijft de huidige regeling ten volle gelden.

4.4 Stuiting voorbehouden aan daden van vervolging

In samenhang met de afschaffing van de verjaring van de strafvordering voor de meest ernstige misdrijven en de loskoppeling van de toewijzing van de verjaringstermijn van de straf *in concreto*, lijkt een overname van de Nederlandse aanpak inzake stuiting gepast. Hiermee doel ik op het toekennen van stuitende werking aan daden van vervolging en niet aan daden van onderzoek. Meerdere argumenten ondersteunen deze visie. Omwille van het geheim karakter van het onderzoek kan men stellen dat het toekennen van een stuitende werking aan daden van onderzoek niet overeenkomt met de *ratio legis* van de stuiting. Deze laatste ziet de stuiting o.a. als een gerechtvaardigde onderbreking van de verjaring doordat de maatschappelijke behoefte aan bestraffing, waarvan deze de onrechtstreekse veruitwendiging vormt, nieuw leven verkrijgt. Bijgevolg lijkt het me logischer om de stuitende werking voor te behouden aan daden van vervolging omdat hun bestaan, in tegenstelling tot de daden van onderzoek, een grotere kans heeft om het publiek te bereiken en de leer van het vergeten te doorbreken. Bovendien vormt het stellen van daden van vervolging, wegens de vertegenwoordigingsfunctie van het Openbaar Ministerie, de ultieme belichaming van de wil van de maatschappij om zich niet neer te leggen bij het verval van de strafvordering.

Het voorbehouden van de stuitende kracht aan daden van vervolging is ook meer verzoenbaar met de rechten van de verdediging. Het stellen van een vervolgingsdaad doorbreekt in principe immers niet enkel de negatieve invloed van de tijd op de betrouwbaarheid van het bewijs *à charge* maar ook deze van het bewijs *à décharge* doordat de verdachte wegens de vervolging wordt aangezet om aan bewijsverzameling te gaan doen. Het bovenstaande geldt ook voor vervolgingsdaden uitgaande van de burgerlijke partij of het slachtoffer, maar in mindere mate voor onderzoeksdaden omdat deze onder het geheim van het onderzoek kunnen vallen.

Daarenboven daalt/verdwijnt de noodzaak om een stuitende werking toe te kennen aan onderzoeksdaden wanneer de meest ernstige misdaden niet verjaren en de duur van de verjaringstermijnen van andere misdrijven toeneemt. Doordat de complexe misdrijven, die per definitie een deftig en lang onderzoek vereisen, hier ook onder vallen, zal het gebrek aan stuitende kracht voor onderzoeksdaden geen nadelige gevolgen met zich mee brengen voor de vervolgingstaak van het Openbaar Ministerie. De leden van het parket zullen per slot van rekening door bovenstaande aanpassingen meer tijd hebben om hun onderzoek te voeren. Het verdwijnen van de stuitende werking van daden van onderzoek zal ook niet leiden tot de plotse verjaring van talrijke strafvorderingen. De leemte wordt immers opgevangen door de ruime interpretatie van de term 'daad van vervolging'. Bijgevolg zal de verjaringstermijn van een misdrijf nog op voldoende manieren nog kunnen worden gestuit. Het ultieme gevolg van het exclusief stuitend karakter voor daden van vervolging is dat men zorgt voor beter overzicht van de gronden die leiden tot stuiting. Dit komt bijgevolg de rechtszekerheid van de verdachte ten goede, terwijl de berekening van de verjaring in het algemeen eenvoudiger wordt.

Ook kan men de stuiting *in rem* behouden voor het geval dat deze een invloed heeft op de verjaringstermijnen voor medeplichtigen en mededaders van het vervolgte feit, omdat er een grote kans bestaat dat ze op de hoogte zullen zijn van de vervolging van hun kompaan. Bijgevolg worden deze ook aangezet om aan bewijsvergaring à décharge te gaan doen waardoor de vervolgingsdaad, die gericht is naar een andere persoon, in mijn ogen een gerechtvaardigde hernieuwing vormt voor de verjaring van de strafvordering.

De materiele stuitende werking *in rem* dient men te beperken tot het geval dat de rechter de vervolging van meerdere misdrijven samenvoegt omdat deze een "nauwe band van intrinsieke samenhang" hebben. Anders gezegd, een vervolgingsdaad gericht tot één strafbaar feit dient slechts aanleiding te geven tot de stuiting van de verjaring van een ander strafbaar feit wanneer de samenvoeging van meerdere misdrijven als een absolute verplichting vigeert voor de goede gang van de rechtsbedeling. Als voorbeeld van dergelijke gevallen schieten mij te binnen het vervolgen van het rijden zonder verzekering in samenhang met het veroorzaken van een dodelijk ongeval en deze van het stelen van moordwapen en de daaropvolgende moord. Het gemeenschappelijk kenmerk van deze gevallen is dat de feiten werden gepleegd door dezelfde persoon. Hieruit volgt dat de materiele stuitende werking *in rem* van vervolgingsdaden niet zo ver moet gaan dat ook de verjaring van feiten gesteld door andere personen beïnvloedt. In navolging van invoering van een beperkt verjaringsregime en de loskoppeling van deze van de strafoplegging *in concreto*, is de nood aan dergelijke techniek namelijk lager omdat het O.M. sowieso meer tijd heeft om feiten te vervolgen.

Betreffende de gevolgen van een nietige stuitingsdaad is de auteur een voorstander van de huidige regeling. Deze zorgt voor duidelijkheid doordat men geen onderscheid dient te maken tussen de aard van de nietigheid. Naast het feit dat de verjaringsregeling al streng genoeg wordt door de eerder genoemde wijzigingen, moet men ook niet vergeten dat bij de uitoefening van de strafvordering de overheid over een grotere macht beschikt dan de verdediging. Bijgevolg verhindert dergelijke strikt formalistisch regime dat de overheid misbruikt maakt van haar macht en vormt ze een waarborg voor eenieder die strafrechtelijk wordt vervolgd.

4.5 Schorsingsgronden beperken

Zoals eerder vermeld vormt de verscheidenheid aan schorsingsgronden een serieuze hinderpaal voor de berekening van de verjaring. Om dit te verhelpen dient de wetgever het toepassingsgebied van de schorsing op een uitdrukkelijke en limitatieve manier te beperken. Dit bezorgt zowel de leden van het O.M als de rechter een beter overzicht en vergemakkelijkt de uitoefening van hun prerogatieven. Voor de verdachte/ beklagde en zijn raadsman wordt het tevens eenvoudiger om het intreden van de verjaring te voorspellen waardoor men kan besluiten dat de rechtszekerheid voor deze stijgt. Factoren zoals de beperkte afschaffing van de verjaring en de onrechtstreekse verlenging van de termijnen zorgen voor een gunstig klimaat om dit te bewerkstelligen. In dergelijk geval is er namelijk geen of minder nood om de verjaringstermijnen onrechtstreeks te verlengen d.m.v. een uitgebreide schorsingsfiguur. De voor de hand liggende vraag is nu welke van de huidige schorsingsgronden men dient af te schaffen.

De meest voor de hand liggende keuze is in eerste instantie de inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht. Doordat deze schorsingsgrond nog relevant is voor de berekening van de verjaring voor misdrijven begaan voor 1 september 2003 (en waarvan de strafvordering op dat moment nog niet vervallen zijn), moet men een in mijn ogen onnodig onderscheid maken. De onverenigbaarheid met de *ratio legis* van de schorsing van de verjaring heeft er al voor gezorgd dat deze grond gedeeltelijk werd afgeschaft. Gedeeltelijk omdat de wetgever wou voorkomen dat er teveel strafvorderingen zouden verjaren dankzij retroactieve toepassing van de afschaffing zonder temporele beperking. Als men opteert voor het beperkt verjaringsregime in combinatie met de loskoppeling van denaturatie, bestaat er geen excuus meer om bovenstaande schorsingsgrond volledig af te schaffen. De vervolging van de strafbare feiten gepleegd voor 1 september 2003 zal niet onmogelijk worden doordat enerzijds een hele reeks misdrijven sinds het plegen onverjaarbaar worden geacht en anderzijds omdat de duur van verjaringstermijnen in het algemeen verdubbeld wordt. Anders gezegd, het vacuüm die de volledige afschaffing van de inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht als schorsingsgrond creëert, wordt opgevuld door algemene verstrenging van het verjaringsregime. Bijgevolg wordt de berekening van verjaringstermijnen gepleegd voor 1 september 2003 aanzienlijk vereenvoudigt zonder een afname in vervolgingsmogelijkheid voor het O.M. en zullen verdachte een beter zicht krijgen op de inhoud van ons verjaringsregime.

Betreffende de door het Grondwettelijk Hof opgelegde verplichting om de schorsing door uitstel wegens bijkomend onderzoek te wijzigen⁴⁵², adviseert de auteur om het derde en vierde lid van artikel 24 VT.Sv volledig af te schaffen. In licht van de verplichting van de wetgever om deze bepalingen te wijzigen adviseert de auteur om deze bepalingen af te schaffen omdat blijkt dat niet het uitstel wegens bijkomend onderzoek, maar het instellen van hoger beroep tegen een verwijzingsbeslissing van de raadkamer de grootste oorzaak is voor de vertraging van de rechtspleging. Doordat de inwerkinggestelde de mogelijkheid heeft om krachtens artikel 135 Sv. hoger beroep in stellen tegen een verwijzingsbeschikking van raadkamer op grond van onregelmatigheden, nietigheden, gronden van verval of gronden van onontvankelijkheid van de strafvordering en deze excepties niet vallen onder het tweede lid van artikel 24 VT.SV., zal de verjaring verder lopen tijdens de behandeling van het beroep.⁴⁵³ Om dus de vertraging in complexe strafzaken tegen te gaan, kan de wetgever kiezen om leden drie en vier af te schaffen en tegelijkertijd lid twee van artikel 24 VT.SV aan te passen waardoor ook de excepties opgeworpen voor het onderzoeksgerecht onder dezelfde voorwaarden aanleiding geven tot schorsing van de verjaring. Bij deze aanpassing zal de wetgever, lettend op de onmiddellijke toepasbaarheid of de retroactieve werking van verjaringswetten, de nadelige gevolgen van de afschaffing voor de vervolging compenseren met de retroactieve toepassing van de nieuwe schorsingsgrond op elk misdrijf dat niet verjaart is op de inwerkingtreding van de nieuwe wet.

Een andere schorsingsgrond waarvan het belang door de verstrenging van de verjaring van de strafvordering afneemt is uitstel door een prejudicieel geschil. De noodzaak om aan dergelijk uitstel een schorsing van de verjaring te koppelen is mijn inziens ook laag omdat het tussenvonnissen die de zaak uitstelt zorgt voor de stuiting van de termijn. Indien men dus het voorgaande element combineert met het feit minder misdrijven verjaren en de termijn langer worden, is het mijns inziens gepast om

---

⁴⁵² GwH 11 juni 2015, nr. 83/2015, www.juridat.be.

⁴⁵³ B. DE SMET, "Aanpassing van de schorsing van de verjaring van de strafvordering", *RW 2012-2013*, 1397.

deze schorsingsgrond te schrappen ondanks het feit dat de stuiting enkel gebeurt binnen de oorspronkelijke verjaringstermijn.

Om dezelfde redenen kan men ook de schorsend kracht ontnemen aan ongegrond verklaard verzet en de buitengewone termijn van verzet. De vordering tot en de betekening van het verstekvonnis zorgen immers voor de stuiting van de verjaring. Dit in samenhang met feit dat de duur van de oorspronkelijke verjaringstermijnen toeneemt, resulteert in een verjaringsregime die geen nood heeft aan dergelijke schorsingsgronden. Als nadeel zou men kunnen opwerpen dat de verdediging hierdoor wordt aangespoord om deze rechtsmiddelen aan te wenden met als enig doel om de verjaring te doen intreden. Dit is geen acceptabel argument omdat de verstrenging van de verjaring met zich meebrengt dat deze veel later of zelfs niet intreedt. Bijgevolg zal het gewild afwezig blijven minder te wijten zijn aan de motivatie van de beklaagde om de verjaring van de strafvordering te bereiken, maar eerder aan andere beweegredenen.

Eindconclusie

Het doel van dit werkstuk was om tot een voorstel te komen die van de verjaring van de strafvordering een rechtsfiguur maakt die tegelijkertijd inspeelt op de nood aan verstrenging van (vooral) de wetgever als op de vraag naar vereenvoudiging. De talrijke wijzigingen aan artikel 21 VT.Sv en co hebben immers van huidig verjaringsregime een onoverkomelijk complex geheel gemaakt. De auteur is erachter gekomen dat de traditionele functies van de verjaring van de strafvordering op dit moment minder relevant zijn. Dit en vooral de publieke opinie hebben de wetgever ertoe aangezet om te sleutelen aan de verjaring van de strafvordering.

Zo wordt de nood aan de verjaring van de strafvordering als garantie tegen gerechtelijke dwaling ,doordat deze de invloed van de tijd op de betrouwbaarheid van bewijs aanreket bij het beantwoorden van de schuldvraag door de rechter, in vraag gesteld. De voornaamste argumenten hiervoor zijn dat het dankzij de technologische ontwikkelingen van de laatste decennia eenvoudiger is om zelfs na lange tijd aan bewijsvergaring te doen en dat het vermoeden van onschuld en het leerstuk van de redelijke termijn een voldoende waarborg vormen voor de rechten van de verdediging. Een andere theorie die volledig aan de kant wordt geschoven is deze die de verjaring nuttig acht opdat deze voorkomt dat een verdacht die gedurende het tijdsinterval tussen het plegen van het misdrijf en de bestraffing al te maken had met angst op een nakende veroordeling nogmaals wordt gestraft. Ten slotte wordt de laatste traditionele functie van de verjaring geacht niet voor alle misdrijven te gelden. De toepassing van de leer van het vergeten en in samenhang hiermee het verdwijnen van de maatschappelijke behoefte aan bestraffing geldt immers niet voor respectievelijk de meest ernstige en de ophefmakende misdrijven. Misdrijven zoals moord, terrorisme, en de verkrachting van minderjarigen zijn qua aard dermate serieus en kwetsend dat het moeilijk wordt voor het slachtoffer en/of zijn nabestaanden om deze volledig te vergeten. Daarnaast oefent de (soms) onpartijdige mediareportering op dit laatste ook een invloed uit zodat de herinnering aan deze strafbare feiten moeilijk vergaan. Bijgevolg kan de maatschappelijke behoefte aan bestraffing nog na een lange periode intact blijven in bepaalde gevallen.

Bovenstaande kritiekpunten op de fundering en het nut van de verjaring resulteerde in de verschijning van verscheidene wettelijke ingrepen die het intreden van de verjaring van het misdrijf steeds meer hebben uitgesteld. Een analyse van deze wetgevingsstukken leert ons dat deze instrumenten zich vooral richten op het voorkomen van verjaring in belangrijke fiscale fraude dossiers, in zaken van seksueel misbruik van minderjarigen en in de beruchte Bendel van Nijvel saga. Deze wetgeving ,die dus voor een groot gedeelte bestond uit (ondoordachte) gelegenheidswetgeving, in combinatie met enkele ingewikkelde rechterlijke principes bezorgen ons op hun beurt een hele reeks van factoren die de berekening van de verjaring, ten koste van duidelijkheid en rechtszekerheid, aanzienlijk bemoeilijken.

Denk aan het bestaan van meerdere verjaringstermijnen waarvan de toepassing soms wel afhankelijk is van de door de rechter opgelegde straf en dan weer niet. Of de aanvangsregeling waarbij men het begin van de verjaring voor één specifiek misdrijf (valsheid) onder bepaalde voorwaarde laat samenvallen met deze van een ander misdrijf die tevens door een ander persoon werd begaan. Ook

de specifieke regeling voor de aanvang van de verjaring voor voortgezette of collectieve misdrijven is zeer complex. Men dient immers bij de aanwijzing van de aanvangsdatum van de verjaringstermijn van een voortgezet misdrijf te kijken naar het ogenblik van voltrekking van het laatste misdrijf (voor voortgezette misdrijven zonder zedenmisdrijven jegens minderjarigen), naar de achttiende verjaardag van het jongste slachtoffer (voor voortgezette misdrijven bestaande uit meerdere misdrijven zedendelicten gepleegd jegens minderjarigen) of naar het moment van voltrekking van elk afzonderlijk misdrijf in combinatie met de leeftijdsvereiste van het slachtoffer (voor voortgezette misdrijven bestaande uit beide categorieën van feiten). Daarnaast zorgen het groot aantal aan stuitingsdaden, door de rechtspraak ingegeven door de ruime formulering van zowel daden van onderzoek als daden van vervolging, de materiele werking *in rem* van de stuiting en de talrijke schorsingsgronden, waarvan er één recent gedeeltelijk vernietigd is geweest door het Grondwettelijk Hof, voor een uniek en tegelijkertijd ontcijferbaar strafrechtelijk verjaringsregime.

Om de rechtszekerheid van de verdachte te verhogen en de uitoefening van de prerogatieven voor leden van het O.M. en het gerecht te vergemakkelijken nam de auteur een kijkje naar de inhoud en de werking van de vervolgingsverjaring in Nederland. En wat ik vond was alles behalve ontgoochelend. Dit komt doordat de Nederlandse wetgever, ondanks het hebben van een gelijkaardige hekel aan de verjaring en haar funderingen, zich niet schuldig heeft gemaakt aan het vervaardigen van ondoordachte gelegenheidswetgeving en heeft gekozen voor een evenwicht tussen duidelijkheid en severiteit. Dit uit zich in een verjaringsregime waarbij de meest ernstige delicten niet verjaren, terwijl de termijnen voor de andere strafbare feiten aanzienlijk langer zijn dan bij ons en enkel op basis van de wettelijke maximumstraf worden aangewezen. Deze verdachtenonvriendelijke aspecten compenseert men met een minder uitgebreide lijst aan stuitingsdaden en een schorsingsfiguur die bijna onbestaande is.

Het voorgaand heeft mij geïnspireerd om tot een voorstel te komen die een evenwicht creëert tussen hardheid en duidelijkheid. Deze houdt een invoering van een verjaringsregime in waarvan het materieeltoepassingsgebied beperkt wordt tot de minder ernstige misdrijven opdat de leer van het vergeten nog steeds enige relevantie vertoont. Daarnaast wens ik de verjaringstermijnen van deze feiten (onrechtstreeks) te verlengen door de aanwijzing ervan volledig los te koppelen van de definitieve aard van het misdrijf (zoals bepaald door de strafoplegging *in concreto*). Anders gezegd, de toepasselijke verjaringstermijn dient door en slechts door de voorlopige aard van het misdrijf te worden opgelegd (zoals bepaald door de strafoplegging *in abstracto*). Deze maatregelen zullen op hun beurt de aanvangsregeling vergemakkelijken. Betreffende de stuiting kan de wetgever deze kracht voorbehouden aan de daden van vervolging opdat deze meer in overeenstemming wordt gebracht met de *ratio legis* van de verjaring van de strafvordering. Ten slotte creëren bovenstaande wijzigingen een gunstig klimaat om de talrijke schorsingsgronden te beperken en wettelijk te codificeren. Naast de invoering van de schorsing voor het opwerpen van ongefundeerde excepties van onbevoegdheid, nietigheid en onontvankelijkheid voor het onderzoeksgerecht, dient de wetgever de schorsing van de verjaring wegens de inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht, het uitstel wegens het voorhanden zijn van een prejudicieel geschil, de bijzondere termijn van verzet en het ongeldig verzet op te heffen.

Bibliografie

Wetgeving

Internationale wetgeving

Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950, *B.S.*, 19 augustus 1955, *err.*, *B.S.*, 29 juni 1961.

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie van 25 maart 1957, *Pb. C.* 83, 30 maart 2010.

Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, ondertekend te Brussel op 31 maart 1965, goedgekeurd bij Wet van 18 juli 1969, *B.S.*, 11 december 1973.

België

Wetboek van strafvordering 17 november 1808, *Bull. Off.*, 27 november 1808

Strafwetboek 8 juni 1867, *B.S.*, 9 juni 1867.

Wet van 4 oktober 1867 betreffende de verzachtende omstandigheden, *B.S.*, 5 oktober 1867.

Wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, *B.S.*, 25 april 1878.

Wet van 30 mei 1961 tot wijziging van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en tot aanvulling van art. 32 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, *B.S.*, 10 juni 1961

Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, *B.S.*, 17 juli 1964.

Voorafgaande titel van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *B.S.*, 15 april 1965.

Wegverkeerswet van 16 maart 1968, *B.S.*, 27 maart 1968.

Boswetboek zoals gewijzigd bij decreet van 17 juli 1985, *B.S.*, 10 oktober 1985

Bijzondere wet van 6 januari 1989 betreffende het Grondwettelijk Hof, *B.S.*, 7 januari 1989

Ontwerp van programmawet, memorie van toelichting, *Parl. St. Kamer* 1993-94, nr. 1211/1, 4-5.

Programmawet van 24 december 1993, *B.S.*, 31 december 1993.

Ontwerp van wet van 10 maart 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen, *Parl. St. Senaat* 1994-1995, nr. 1348/1, 3-4.

Wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen, *B.S.*, 25 april 1995.

Wetsvoorstel van 23 januari 1998 tot wijziging, wat de verjaring van de strafvordering betreft, van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, *Parl. St. Kamer 1997-98*, nr. 1387/1, 4

Wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *B.S.*, 2 april 1998

Wet van 11 december 1998 tot wijziging, wat de verjaring van de strafvordering betreft, van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, *B.S.*, 16 december 1998.

Wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen, *B.S.*, 17 maart 2001.

Wetsvoorstel tot verlenging van de verjaringstermijnen van niet-correctionaliseerbare misdaden. *Parl. St. Kamer 2001-02*, nr. 1625/001, 3.

Wetsvoorstel tot verlenging van de verjaringstermijnen van niet-correctionaliseerbare misdaden. *Parl. St. Kamer 2001-02*, nr. 1625/001, 3.

Wet van 16 juli 2002 tot wijziging van verschillende bepalingen teneinde inzonderheid de verjaringsstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen, *B.S.*, 5 september 2002.

Programmawet van 5 augustus 2003, *B.S.*, 7 augustus 2003.

Wet van 5 augustus 2003 betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, *B.S.*, 7 augustus 2003.

Wet van 21 december 2009 tot hervorming van het Hof van Assisen, *B.S.*, 11 januari 2010.

Wetsvoorstel van 29 juni 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, *Parl. St. Kamer 2010-11*, nr.1639/001, 3.

Wet van 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, *B.S.*, 20 januari 2012.

Wetsontwerp van 2 oktober 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie (fiscale bepalingen), *Parl. St. Kamer 2011-12*, nr. 2430/001, 6.

Wet van 14 januari 2013 houdende fiscale en andere bepalingen betreffende justitie, *B.S.*, 31 januari 2013.

Het Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013, *B.S.*, 29 maart 2013.

Wet van 10 april 2014 betreffende de bescherming van minderjarigen tegen benadering met als oogmerk het plegen van strafbare feiten van seksuele aard, *B.S.*, 30 april 2014.

Wetsontwerp van 30 juni 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl. St. Kamer 2014-15*, nr. 1219/001, 38.

Wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *B.S.*, 22 oktober 2015.

Wetsontwerp van 23 oktober 2015 houdende wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen van justitie, *Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 1418/001, 5-6.

Wet van 1 februari 2016 tot wijziging van diverse bepalingen wat de aanranding van de eerbaarheid en het voyeurisme betreft, *B.S.*, 19 februari 2016.

Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *B.S.*, 19 februari 2016.

Nederland

Wetboek van Strafrecht 3 maart 1881, *Stb.* 5 maart 1881.

Wetboek van Strafvordering 15 januari 1921, *Stb.* 28 januari 1921.

Wet van 8 april 1971 houdende vaststelling van nadere regels betreffende de verjaring van het recht tot strafvordering en uitvoering van straf ter zake van oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid, *Stb.* 1971, 210.

Kamerstukken II 1993-1994, 22 889, nr. 9.

Wet van 16 november 2005 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige delicten), *Stb.* 2005, 595.

Wet van 7 juli 2006 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten, *Stb.* 2006, 330.

Kamerstukken II 2010/11, 32 890, nr. 3

Wet van 15 november 2012 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring, *Stb.* 2012, 572.

Rechtspraak

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

EHRM 22 juni 2000, *Coëme e.a. t. België*, <http://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 20 januari 2004, *Kangasluoma t. Finland*, <http://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 30 maart 2004, *Merit t. Ukraine*, <http://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 29 juli 2004, *Cevizovic t. Duitsland*, <http://hudoc.echr.coe.int>.

EHRM 31 mei 2005, *T.K. en S.E. t. Finland*, <http://hudoc.echr.coe.int>.

België

Grondwettelijk Hof

Arbitragehof 12 juli 1996, *B.S.* 18 augustus 1996, 21547.

Arbitragehof 19 januari 2005, *B.S.* 11 maart 2005, 10556.

GwH, 21 december 2005, nr. 199/2005, www.juridat.be.

GwH 25 februari 2010, nr. 17/2010, www.juridat.be.

GwH 11 juni 2015, nr. 83/2015, www.juridat.be.

Hof van Cassatie

Cass. 2 maart 1868, *Pas.* 1868, I, 273

Cass. 19 januari 1880, *Pas.* 1880, I, 58.

Cass. 17 april 1899, *Pas.* 1899, I, 185.

Cass. 16 juni 1947, *Pas.* 1947, I, 278.

Cass. 7 mei 1953, *Arr. Cass.* 1953, 610.

Cass. 17 mei 1957, *Pas.* 1957, I, 1118.

Cass. 19 oktober 1964, *Pas.* 1965, I, 177.

Cass. 19 december 1972, *Pas.* 1973, I, 394.

Cass. 10 december 1973, *Arr. Cass.* 1974, nr. 407.

Cass. 6 mei 1975, *Arr. Cass.* 1975, 975.

Cass. 14 oktober 1974, *Arr. Cass.* 1975, 209.

Cass. 24 februari 1976, *Arr. Cass.*, 1976, 734.

Cass. 26 april 1978, *Arr. Cass.* 1978, 995.

Cass. 27 juni 1979, *Arr. Cass.* 1978-79, nr. 1302.

Cass. 19 december 1979, *Arr. Cass.* 1979-1980, 488.

Cass. 11 juni 1980, *Arr. Cass.* 1979-80, 1254.

Cass. 25 november 1981, *Arr. Cass.* 1981-82, nr. 204.

Cass. 15 februari 1983, *Arr. Cass.* 1982-83, 764.

Cass. 15 maart 1983, *Arr. Cass.* 1982-83, 390.

Cass. 15 juni 1983, *Arr. Cass.* 1982-83, 1275.

Cass. 3 oktober 1984, *Arr. Cass.* 1984-85, nr. 88.

Cass. 27 maart 1984, *Arr. Cass.* 1983-84, 981.

Cass. 20 november 1984, *Arr. Cass.* 1984-85, , nr. 179.

Cass. 8 januari 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 269.

Cass. 30 januari 1985, *Arr. Cass.* 1984-85, nr. 317

Cass. 21 mei 1985, *Arr. Cass.* 1985-84, nr. 566.

Cass. 3 december 1985, *Arr. Cass.* 1985-86, nr. 224.

Cass. 18 november 1986, *Arr. Cass.* 1986-87, nr. 172.

Cass. 24 november 1987, *RW.* 1987-88, 1334, noot A. VANDEPLAS.

Cass. 9 november 1988, *RW.* 1989-90, 921, noot D. MERCKX.

Cass. 19 april 1989, *Arr. Cass.* 1988-89, nr. 468.

Cass. 13 september 1995, *Pas.* 1995, I, 803.

Cass. 5 april 1996, *Arr. Cass.* 1996, nr. 111.

Cass. 28 mei 1997, *Arr. Cass.* 1997, nr. 243.

Cass. 2 december 1997, *Arr.Cass.* 1997, nr. 522.

Cass. 23 december 1998, www.juridat.be.

Cass. 5 oktober 1999, *Arr. Cass.* 1999, nr. 508.

Cass. 13 oktober 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 526.

Cass. 4 januari 2000, www.juridat.be.

Cass. 8 maart 2000, *Arr. Cass.* 2000, nr. 161.

Cass. 15 maart 2000, *Arr. Cass.* 2000, nr. 179.

Cass. 23 mei 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 315.

Cass. 12 september 2000, *Arr. Cass.* 2000, 460.

Cass. 7 november 2000, www.juridat.be.

Cass. 28 november 2000, *Arr. Cass.* 2000, nr. 649

Cass. 21 november 2001, www.juridat.be.

Cass. 18 september 2002, *Arr. Cass.* 2002, nr. 458

Cass. 18 februari 2003, www.juridat.be.

Cass. 20 januari 2004, *Arr. Cass.* 2004, nr. 30.

Cass. 2 februari 2004, *RW.* 2004-2005, 1463, noot D. DE WOLF.

Cass. 18 februari 2004, www.juridat.be.

Cass. 22 september 2004, www.juridat.be.

Cass. 12 april 2005, *Arr. Cass.* 2005, nr. 220.

Cass. 28 maart 2006, *T. Strafr.* 2006, 211-212, noot J. VAN GAEVER.

Cass. 2 mei 2006, www.juridat.be.

Cass. 25 oktober 2006, www.juridat.be.

Cass. 9 januari 2007, www.juridat.be.

Cass. 21 april 2009, *Arr. Cass.* 2009, nr. 264.

Cass. 18 november 2009, *Arr. Cass.* 2009, nr. 677.

Cass. 8 december 2009, www.juridat.be.

Cass. 14 december 2010, *Arr. Cass.* 2010, nr. 742.

Cass. 11 januari 2011, www.juridat.be.

Cass. 27 september 2011, www.juridat.be.

Cass. 29 november 2011, www.juridat.be.

Andere rechtspraak

Brussel 21 juni 1971, *Pas.* 1971, II, 323.

Corr. Kortrijk 8 november 1993, *RW.* 1994-1995, 1031, noot A. VANDEPLAS.

Bergen 16 juni 1995, *Rev. dr. pén.* 1996, 220.

Brussel 27 april 1999, *T. Strafr.* 2000, 36.

Bergen 11 december 2000, *RDPC* 2001, 592, noot.

Gent 20 maart 2001, *TGR* 2001, 217.

Corr. Brugge 6 maart 2002, *T.W.V.R.*, 2002, 26.

Brussel 26 november 2003, *onuitg.*

Nederland

HR 24 maart 1934, *NJ* 1934, 921.

HR 11 januari 1937, *NJ* 1937, 781.

HR 31 maart 1953, *NJ* 1953, 565.

HR 31 oktober 1967, *NJ* 1968, 85.

HR 10 juni 1969, *NJ* 1969, 420.

HR 11 december 1979, *NJ* 1980, 158.

HR 9 maart 1982, *NJ* 1982, 379.

HR 13 september 1994, *NJ* 1994, 768.

HR 24 oktober 2000, *NJ* 2001, 12.

HR 30 mei 2006, *NJ* 2006, 366.

HR 23 januari 2007, <http://uitspraken.rechtspraak.nl/>

HR 13 oktober 2009, www.sdujurisprudentie.nl.

HR 29 januari 2010, *NJ* 2010, 231.

HR 13 juli 2010, *NJ* 2010, 464.

HR 5 juli 2011, *NJ*, 2011, 466.

HR 3 juli 2012, *NJ* 2012, 454.

Hof Arnhem-Leeuwarden 29 april 2008, *NJFS* 2008, 171.

Rb. Groningen 4 januari 2007, *NJFS* 2007, 71.

Rechtsleer

België

Boeken

BOSLY, H., BEERNAERT, M.-A., VANDERMEERSCH, D., *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Chartre, 2014, 1834 p.

COLETTE-BASECQZ, N. & BLAISE, N., *Manuel de droit penal général*, Limal, Anthemis, 2013, 595 p.

DECLERCQ, R., "Bevoegdheid en samenhang" in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, Mechelen, 2012, 179-202.

DECLERCQ, R., *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 1956 p.

DISCEPOLI, F., "La prescription de l'action publique" in ACOLTY, J., DEHAENE, J., DISCEPOLI, F., EYBEN, C., KAISER, M., LENOIR, C., VLASSEMBROUCK, O. (eds.), *La prescription*, Limal, Anthemis, 2011, 343 p.

FRANCHIMONT, M., *Manual de procedure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, 1603 p.

GAREAU, J.-F., "Insoutenable imprescriptibilité à la lettre: note sur l'interaction du temps, du droit et du symbole dans la problématique de la réparation des crimes de l'Histoire", in BOISSON DE CHAZOURNES, L., *Crimes de l'Histoire et réparations: les réponses du droit et de la justice*, Brussel, Bruylant, 2004, 25-38.

JACOBS, A., "La prescription de l'action publique ou quand le temps ne passe plus...", in X., *Actualités de droit penal et de procédure pénale*, Brussel, Ed. Du Jeune Barreau de Bruxelles, 2001, 271-325.

MEESE, J., *De duur van het strafproces. Onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*, Gent, Larcier, 2006. 468 p.

PUT, J., *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 622 p.

THONISSEN, M., "Rapport fait au nom de la Commission", *Documents parlementaires* Chambre des Représentants (séance du 11 mai 1877), 1877-1878, nr. 143, 432 p.

VANDEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2014, 1378 p.

VANDERMEERSCH, D., *Éléments de droit pénal et de procédure pénale*, Brussel, la Chartre, 2015, 875 p.

VAN HOOREBEKE, E., *Traité des prescriptions en matière penale*, Brussel, A. Vandale, 1847, 367 p.

VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R. (eds.), *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2005, 567 p.

VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen, Maklu, 2013, 519 p.

VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 1372 p.

WAETERINCKX, P., "Securitas revisited. Morrelen aan de verjaring van de strafvordering als beleidsinstrument?", in *Amicus Curiae. Liber amicorum Marc De Swaef*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 527-546

X, "Rapport de la Commission de la Justice, chargée d'examiner le Projet de Loi contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale", *Documents parlementaires Sénat*, 1877-1878, nr. 40, 8.

Artikels

DE SMET, B., "Aanpassing van de schorsing van de verjaring van de strafvordering", *R.W.* 2012-2013, 1396-1399.

ERAUW, I. & KLEES, O, "Encore du neuf en matière de prescription de l'action publique", *J.T.*, 2002, 834-835.

GOOSSENS, F. & HUTSEBAUT, F., "De wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen", *R.W.* 2002-2003, 1361-1381.

HELSEN, P., "Bijkomend onderzoek en verjaring: wat schort er aan de schorsing?", *T. Straf.*, 2015, 4, 209.

HUYBRECHTS, L., "De wet tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en pedofilie binnen een gezagsrelatie", *R.W.* 2011-2012, 1150-1166.

JACOBS, A., "La loi du 11 décembre 1998 relative à la prescription de l'action publique", *J.T.* 1999, 180-181.

MEESE, J., "De berekening van de schorsing van de verjaring van de strafvordering: sudoku voor gevorderden", *Nullum Crimen* 2007, 362-365.

SCHEURMANS, F., "Verzoeken tot bijkomende onderzoeksdaden als nieuwe grond tot schorsing van de verjaring van de strafvordering", *T. Strafr.* 2013, 167-175.

VAN DEN WYNGAERT, C. & DE SMET, B., "De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken?", *R.W.* 1997-98, 169-174.

VANDROMME, S., "Het bepalen van de aard van het misdrijf aan de hand van de toegepaste straf en de gevolgen voor de verjaringstermijn van de strafvordering", *T. Strafr.* 2004, 234-236.

VERMEEREN, J., "De verjaring van de strafvordering", *Jura Falc.*, 2005-06, nr. 1, <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/42n1/Vermeer.html>.

R. VERSTRAETEN, "Verjaringstermijnen inzake afluisteren", *Jura Falc.* 1993, 584-601.

VERSTRAETEN, R. & HELSEN, P., "De wet van 16 juli 2002 betreffende de verjaring van de strafvordering: verjaring van talrijke misdrijven op 1 september 2003?", *T. Strafr.*, 2003, 62-68.

VERSTRAETEN, R. & HELSEN, P., "De vaudiville van de verjaring", *T. Strafr.* 2003, 163-165.

WATTIER, I., " La loi du 28 novembre 2000 relative à la protection pénale des mineurs", *J.T.* 2001, 433-449.

Nederland

ARENDSE, S.S., "Wet tot aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring", *A.A.*, 2013, 230-234.

CORSTENS, G.J.M., "De rol van de tijdsfactor in het strafrecht", *RM Themis* 1986, 438-457.

DE HULLU, J., *Materieel strafrecht: over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer, Wolters Kluwer, 2015, 585 p.

KRONENBERG, M.J. & DE WILDE, B., *Grondtrekken van het Nederlands strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 393 p.

MACHIELSE, A.J., " Beïnvloeden strafverhogende en strafverminderende omstandigheden de duur van de verjaringstermijn?", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking commentaar op boek III*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigators.nl.

MACHIELSE, A.J., " De strekking van het instituut verjaring", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking commentaar op boek III*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigators.nl.

MACHIELSE, A.J., " Aanvang verjaringstermijn", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigators.nl.

MACHIELSE, A.J., " Stuiting door daad van vervolging", in NOYON/LANGEMEIJER & REMMELINK, *Wetboek van strafrecht, artikelsgewijze bespreking*, Deventer, Kluwer, 2015, www.navigators.nl.

MEIJER, G.H., *Leerstukken strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2013, 577 p.

MEVIS, P.A.M., *Capita strafrecht: een thematische inleiding*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2006, 766 p.

REMMELINK, J., *HAZEWINKEL-SURINGA's inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 1996, 673 p.

SMIDT, H.J., *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht*, herzien en aangevuld met de wijzigingen door J.W. Smidt, Eerste Deel, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink, 1891, 552 p.

VALKENBURG, W.E.C.A., "Stuiting verjaring bij: Wetboek van strafrecht, artikel 72", in CLEIREN, T. e.a. (eds.), *Tekst en commentaar: strafrecht*, Deventer, Wolters Kluwer, 2014, www.navigators.nl

VALKENBURG, W.E.C.A., "Schorsing verjaring bij: Wetboek van strafrecht, artikel 73", in CLEIREN, T. e.a. (eds.), *Tekst en commentaar: strafrecht*, Deventer, Wolters Kluwer, 2014, www.navigators.nl

VAN DE LAGEMAAT., G.J., "Is de vervolgingsverjaring verjaard?", *AA* 2012, 339-347.

VAN DORST, A.J.A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*, Arnhem, Gouda Quint, 1985, 249 p.

VAN DORST, A.J.A., *Vervolgingsbeletselen*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1989, 141 p.

VAN OORT, C., "Commentaar op de vervolgingsverjaring", in BOONE, M.M. e.a., *Sdu commentaar strafrecht: deel 1: WvSr*, Den Haag, Sdu uitgeverij, 2015, 1638 p.

Frankrijk

COUSTURIER, J.-L., *Traité de la prescription en matière criminelle*, Paris, Auguste Durand, 1849, 414 p.

ROSENGART, L., *La prescription de l'action publique en droit français et allemand avec l'examen des récents projets de réforme*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1936, 183 p.

Exposé de motifs fait par M. le comte Réal, séance de Corps Législatif de 6 décembre 1808" in J.-G. LOCRÉ, *legislation civile, commerciale et criminelle de la France ou commentaire et complement des Codes Français*, XXVIII, Paris, Treuttel et Würtz, 1831, 170.

Rapport fait au Corps Legislatif, dans la séance de 16 décembre 1808, par M. LOUVET, en présentant le voeu d'adoption émis par la commission legislative, sur le Titre VII du Livre II du Code d'instruction criminelle", in J.-G. LOCRÉ, *Legislation civile, commerciale et criminelle de la France ou commentaire et complement des Codes Français*, XXVIII, Paris, Treuttel et Würtz, 1831, 184-185.

Zwitserland

DEL PERO, F., *La prescription pénale. Histoire- notions generale- durée des delais relative et absolus de prescription de l'action pénale et de la peine*, Lausanne, Editions Staempfli, 1993, 307 p.

MOAZZAMI, H., *La prescription de l'action pénale en droit français et en droit suisse. Etude de droit comparé*, Montreux, Ganguin & Laubscher, 1952, 350 p.

Andere

<http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-aalst/-laat-dossier-bende-van-nijvel-alstublieft-niet-verjaren-a2479795/>

<http://www.gva.be/cnt/aid823360/mogen-pedofiele-misdrijven-pas-na-30-jaar-verjaren>

<http://www.voxeurop.eu/nl/content/article/207471-de-doofpot-werkt-niet-meer>

<http://www.hln.be/hln/nl/922/Nieuws/article/detail/2359370/2015/06/15/Grote-corruptiezaak-Regie-der-Gebouwen-verjaard.dhtml>

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

De verjaring van de strafvordering

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2016**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Geebelen, Stefano

Datum: **15/05/2016**